

Антологија

СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Теодосије

ЖИТИЈА

„Антологија српске књижевности“ је пројекат дигитализације класичних дела српске књижевности Учитељског факултета Универзитета у Београду и компаније Microsoft®

Није дозвољено комерцијално копирање и дистрибуирање овог издања дела. Носиоци пројекта не преузимају одговорност за могуће грешке.

Ово дигитално издање дозвољава уписивање коментара, додавање и брисање делова текста. Носиоци пројекта не одговарају за преправке и дистрибуцију измењених дела. Оригинално издање дела налази се на Веб сајту www.ask.rs.

Теодосије

ЖИТИЈА

Садржај

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ САВЕ	2
О ПОЛАСКУ СВЕТОГА СИМЕОНА У СВЕТУ ГОРУ	22
О ПОДИЗАЊУ РАСЛАБЉЕНОГ	55
О НАПРАСНОЈ СМРТИ СТРЕЗОВОЈ	58
ЖИТИЈЕ СВЕТОГА ПЕТРА КОРИШКОГ	117

ЖИТИЈА

ЖИТИЈЕ СВЕТОГ САВЕ

Житије и подвизи у пустињи са оцем, и засебно путовања, а делимично и приповедање о чудесима светог оца нашега Саве, првога архиепископа и учитеља српскога, што је испричао преподобни Доментијан, јеромонах манастира званог Хиландар, а написао Теодосије, монах истог манастира

сиромаштву свога знана, из убогог дома ума мојега немајући ништа да

изнесем на трпезу доличну вашег достојанства, пуну речи анђелске хране, вас, праве слуге богатог Владике и Бога, о оци, подстичем да се молите, реч што знањем тече и језик јасан из неоскудних његових ризница да ми да, а пре свега зраку светлости, којом бисмо, мрак душе и ума очистивши у себи, могли бодро исказати добродетељи живота свеблаженог Саве, који је сада поново засијао у нашем роду. Не као да њега иштемо похвалити, јер је похвала праведнику од Господа, нити да сами какву корист од нега стекнемо, — не; него је и старима било потребно да пишу житија изванредних људи и да их читају ради користи што је људи имају од њих. А нашем последњем, лењивом роду, у који свршетак векова достиже, у коме је мало оних што се спасавају, не само да је потребно него је и веома пожељно да се сад ова житија пишу и да се с више разумевања читају, и да се на њих гледа као на живе стубове што стоје високо, да бисмо видели себе — како и колико заостајемо за њима, и да бисмо са вешћу себе осудили због лености у нама, и да бисмо себе подстакли подбодени њима као останом, и да бисмо се макар мало потрудили за добродетел. Једва да ће и многе и велике повести подстаћи срце наше на исправљање живота.

Због тога и ја, вашој заповести отачаској повинујући се, сада излажем у повести вама који слушате, житије хваљенога свеблаженог Саве, који је у Светој Гори Атонској живео као испосник, а после је био први архиепископ и учитељ српски. А ово нисам примио само слушањем, него од његових часних ученика, његових сапосника и у туђиновању сапутника и на путовању сатрудника што као пребогату ризницу или наследство отачаско стаду његову за собом писмено оставише. Предлажемо реч о мужу, не пишући о њему оно што није, ни да га многим похвалама више укоримо него похвалимо; већ, ако и оно што јесте једва могнемо изјаснити — бићемо блажени. Јер не оскудева у небеским похвалама, божаственим и анђелским уједно, које ум наш, страстан и нечист, не може ни изговорити. Него молитвама његовим призивајући у помоћ Бога, присиљени смо да почнемо повест, а почињемо тражећи одакле треба, а треба тражити изданак од корена, па ћемо наћи и узбрати грозд — не са трња него са лозе.

Овај беше син великог жупана Немање, владара српског, који самодржавно владаше свим српским земљама што се зову: Диоклитија, Далматија, Травунија, на истоку се Илирији приближавајући, а на западу на Римску област наслоњени. Тај споменути муж, благочастив и богобојажљив, ништељубив, храброшћу и војном вештином сјајан као нико други, и свима добрима на земљи у срећи веома изобилан, а уз То врлином, безлобношћу и правдом, милошћу и кротошћу украшен, — узе, по закону, себи жену по имену Ану. А и ова није ни по чему заостајала у врлинама за мужем својим. Родише им се синови и кћери, које просветлише божаственим крштењем, и научивши их светим књигама и врлинама весељаху се у Господу.

Пошто је прошло много времена откако је престала да рађа поменута благочастива Ана, јер је Бог закључа као у старини Лију Јаковљеву, да она која је пре рађала не роди више на време, због чега ју је вређао и корео муж. њен, обоје у скрби и жалости због овога, јер им је душа веома жудела да добију још једно чедо, ноћу ставши на молитву свемогућем Богу, за се, са сузама говораху:

*„Владико Господе Боже Сведржитељу,
који си негда послушао Авраама и Сару
и остале праведнике који су молили за чедо.
услиши данас и нас
грешне слуге своје што ти се моле.
Дај нам, по твојој доброти,
да добијемо још једно мушко чедо,
које ће бити утеха души нашој
и тобом наследник наше државе
и жезал старости наше,
на кога ћемо положити руке и починути.
и дајемо ти заједничке обете:
Од зачећа детета
од природне законите љубави
и од постеље одлучићемо се,
и свако за себе у чистоти тела
све до краја живота сачуваћемо се.“*

А Господ, који је близу ових што га призивају ваистину и слуша њихову молитву, послуша и њихова мољења као и осталих праведника. И овоје био почетак неисказаних Божјих судова, да као после животом, тако најпре у рођењу буде чудесно дете, јер то није ни било само дело људске природе, него и заповест свесилнога Бога, који побеђује закон природе како хоће. И плод молитве по природи се родивши, од Бога дан, Богу се и намени, што и би.

Када је затруднела супружница и када се приближише дани роди мушко чедо по прошењу молитвеном. Обрадоваше се душом веома и прославише Бога, који није презрео мољења њихова. После мало времена породисе га водом и Духом, просветливши га божаственим крштењем, и дадоше му име Растко, и у Господу веома добро Богу узрасте. А када је дете ојачало, дадоше га да се учи светим књигама. Родитељи, пак, његови, осећајући натприродну, безмерну љубав према њему, неситом душом увек на њега гдедаху, а и велможе њихове са њима говораху да ће он бити

најбољи међу браћом својом. Бејаше и дете благообразно и весело душом, и напредоваше у уче њу, и изазиваше дивљење својим разумом у детињем узрасту, тако да су сви говорили:

— Ово ће дете бити неко ново знамење!

А када узрасте до петнаест година, оделише му родитељи један крај државе своје, како би одлазио од оца и матере на забаву с велможајма, и да се с благородним младићима весели. А младић, окусивши од знања божаствених светих књига, још чешће их прочитавахе и из њих почетак премудрости — Божји страх црпљаше и прихваташе се божаствене љубави из дана у дан, огањ огњу додајући жељом неситом. Расуђиваше да су царство и богатство, слава и сјај, и свака срећа пуни метежа и нестални; сматраше видљиву лепоту и обиље овога света као сенку, и разумевши да је много јело и весеље и све што је људско на земљи сујетно и нестварно, деснога пута се дохвати па се бављаше проучавањем књига, и није се ленио да у цркви на свима службама стоји. Љубио је пост, избегавајући сујетно празнославије и неуместан смех, срамотне и штетне песме младићких пожуда, што слабе душу, сасвим мрзећи. Дobar, кротак, свима љубазан, ништељубив као мало ко други, монашки чин исувише поштоваше, тако да су и сами родитељи његови зазирали и стидели се, такву брижљивост и закон врлине видевши у младом узрасту. И сматраху као да није од њих рођен, већ да је заиста од Бога дан.

Када је дошао до седамнаесте године узраста свога, родитељи његови стадоше размишљати да га по закону ожене. А богодани божаствени младић увек је у молитви тражио како и на који начин да побегне од света и од свега да се ослободи ради Бога. Јер беше слушао о Светој Гори Атонској и о испосницима у њој, и о осталим местима пустињачким. Јер долажаху ка оцу његову одасвуд да приме што им је потребно, а други пут и сам шиљаше у света места да се разда онима који преподобно живе, јер беше добар човек који дели милостињу и даје много. А Бог, готов да услиша молитву и жељу слугу својих, и његову жељу испуни и подстаче га да дође к родитељима из краја данога му.

И када га примише с великом љубављу заједно с благороднима његовим који су дошли с њим, и када безмерна радост и весеље и велико пировање беху учињени због доласка вазљубљенога сина к родитељима, и када су се веселили много дана, — гле, као Богом покренути, дођоше к његовим родитељима неки иноци из Свете Горе Атоне, да приме потребну помоћ свом сиромаштву. А деси се да је један од њих био родом Рус. Божаствени младић сакривши овога насамо, испитиваше га о Светој Гори, пошто га је најпре утврдио заветом да неће ником открити његову тајну. А овај му исприча све по поретку пустињачком, какав је заједнички живот у манастирима, и засебан двојице или тројице једнодушно, и самотан, усамљенички живот оних који живе испоснички у ћутању, све му потанко исприча. Јер ни тај монах не беше прост, него искусан у оном што је говорио; рекао бих, од Бога послан бејаше. А младићу, док слушаше о иночком животу и усрдности за Бога и њиховим добрим занимањима, извори суза изливаху се као река из очију његових. Потом, одахнувши мало, рече старцу:

— Видим, оче, да Бог, који унапред зна све и који је видео болезан срца мога, посла твоју светост да утеши мене грешнога. Сада се утеши срце моје и душа се моја развесели радошћу неисказаном. Сада разумедох за чиме сам непрестано жудео. Блажени су и трипут блажени они који су се таква безбрижна и неметежна живота удостојили. Шта ја да учиним, оче, да бих могао побећи од многометежног живота овога света, па да се таква анђелскога живота удостојим? Ако ме кад родитељи усхтедну оженити, задржан љубављу према телу нећу достићи таква живота. Ни један дан не бих хтео после овога овде остати, да ме се како сластољубље овога света не би коснуло, и да против моје воље не одвуче душу моју од такве љубави према анђелском животу, као што учиш, оче. Хтео бих бежати, а пута не знам. Ако бих како далеко залутао, стигао би ме отац мој, пошто му је могуће, и вратио би ме, па бих и оца бацио у жалост и себе у стид велик, а после тога не бих ни постигао оно што желим.

А старац, узевши реч, рече му:

— Жудна је љубав родитељска, јуначе, и веза природе нераскидна, и мило јединство с браћом и за једничко живљење. Али Владика заповеда да се и ово лако презре, и крст узме на раме, и да се за њим усрдно иде, и све лако поднесе, на страдање његово за нас угледајући се. аповеда да не благујемо у меком, да не тражимо телесни покој, него да више прионемо за наготу и глад, бдење и молитву, и да се обрати пажња на умиљење и плач са уздисањем и скрушеношћу срца. Јер ово се предлаже богољубивим душама као неки пут који лако води у добродетел, и ово доноси славу истиниту и част поуздану.

А младић, слушајући ово и као доброплодна земља семе примајући у срце своје речи старца, ридање к ридању додаваше.

А старац се дивљаше врелој љубави његовој пре ма Богу и Огњу божаственом који је тако распламтео душу његову, слушахше његове речи пуне целомудрености и умиљења, и рече му:

— Видим, о чедо, да ти је душа зашла у дубину Божје љубави. Него пожуре да извршиш своју добру жељу, да не би како сејач зла посејао кукољ у срце твоје, и оснаживши се угушио пшеницу твоју, добру мисао, те да не одустанеш од такве тежње, и да задржан љубављу према телу и сласти, као што кажем, ништа не успеш; подлећи ћеш и срамоти и укору којим у јеванђељу осуђујемо оне што су се због куповине њиве и пара волова и узимања невесте одrekli слатке вечере и бесмртне хране, па су недостојнима изабранога звања и весела небеског цара Христа с правом названи. А ја ћу ти бити слуга у таквом делу и у Господу провешћу те до Свете Горе, камо желиш стићи, само нека буде коња да ме носи, да бисмо могли побећи од оца твојега.

Када је ово чуо од старца, вољи се његовој брзо покори и рече:

— Благодарим те, Господе, јер си уверио срце моје преко странца овога!

А старцу:

— Да си благословен од Бога, оче, што си укрепио душу моју!

Испунивши се великом радошћу због овога, и нимало не одлажући, уђе к родитељима, украде отпуштење и замоли по обичају молитву и благослов, говорећи:

— Господари моји, рекоше ми да у оној гори — и поменуо јој име — има много звери; ако нађем милост, ви ћете ме благословити и пустити да идем у лов. Ако закаснимо, немојте се љутити, јер сам чуо да тамо има много јелена.

А отац његов, угађајући му, рече:

— Нека је Господ с тобом, чедо, нека те благослови и исправи пут твој.

И мати, као свака мати, загрли га и целива с љубављу, па га отпустише с миром, али му заповедише да се брзо врати. Јер не знађаху да неће тражити је лене, већ извор живота, Христа, да њиме напоји ујелењену душу своју, распаљену огњем од чежње љубави његове.

Да би уверио родитеље, посла у гору ловце, и сам опремљен да гони звери, рекавши:

— Чекам вас под гором до ујутро.

А када наста ноћ, и благородни што се с њим весељаху поспаше, са мало својих људи који су чували тајну његову, за водича Бога са иноком има јући, бегом бежећи побеже.

Када је свануо дан, благородни стадоше тражити господина својега, и гле, нигде га нису могли видети ни наћи. Рекоше:

— Да се не шали с нама и да се није ка оцу вратио?

А потражише и монаха који је био с њим и остале његове слуге; и ни њих не наставши, говораху:

— Какав нас је ужас снашао?

— Камо се деде господин наш?

И у недоумици због бриге оставише лов, па се брзо вратише к његову оцу самодршцу, и обавестише га о нестанку сина његова.

А родитељи, чувши ову изненадну и непријатну вест о сину своме, од жалости умало не свиснуше.

Дошавши к себи, разумедоше да га нико други није одвео него онај Рус монах, говораху, у Свету Гору, јер су још отпре знали за његову жудну да тамо оде. Одмах се сакупише благородни, слеже се мноштво народа:

— Да чујемо — рекоше — шта је то сада задесило, господина нашег!

И сви плакаху и ридаху много и неутешно; родитељи сина, браћа брата, слуге господара са криком дозиваху ради утехе у жалости, падајући све више у очајање, јер их до безумља довођаше страдање њихова господара и красота младога узраста.

Набрзо самодржац отац са пратњом заповеди да сви престану плакати, и благодаривши веома Бога, рече присутнима и матери детета:

— Будите храбри, нећемо се жалостити због овога! Неће пропасти син мој. Бог, који ми га је мимо наде дао, удостојиће ме да га видим и да се наситим љубави његове.

И одмах дозавши једнога од својих војвода, рече му:

— Знаш колики је бол од љубави према деци и огањ што вазда гори и никад се не може угасити. Зато, љубазни, ако си икад примио какво добро од нас — сада је време да љубав покажеш. Ако се пожудиш те стигнеш и вратиш сина мојега, и тиме утешиш срце моје и матери душу од смрти ослободиш, заслужићеш многа добра, више од првих, и ја ћу ти ИХ дати, друже.

Дозавши и много благородних младића, и сличним надама и њих охрабривши, посади их на силне (и брзе) коње, и посла их са војводом. Заповеди им да га гоне и до унутар Свете Горе. А написа и посланицу ипарху солунске области, да га отргне и из саме Свете Горе, и да га нему врати.

„И ако овим, мили мој, утешиш срце моје, многе почести од нас даром и љубављу примићеш; ако ли презреш нашу молбу, знај да ћемо ти место љубави бити противници.“

А војвода узе писмо и са благороднима отпуст измоли, па на силне коње уседоше, што је више могуће дан и ноћ гонише, и ништа не успевши стигоше у славни град Солун, у коме војвода би примљен са чашћу. Предаде писмо ипарху и исприча жалост господина свога.

Када је ипарх прочитао писмо, веома се ожалости због тога, јер је велику љубав гајио према њему. и пошто је војводу с благороднима љубазно почастиио, одмах написа писмо проту Свете Горе, говорећи:

„Пошто ствар није обична када се ово тражи, просим и топло молим твоју преподобност, немој презрети ове молбе. Ако је тамо негде дошао син великога жупана, владара српскога, са сваком журбом нека се врати оцу својему, да не би како отац његов, због жалости за њим, љубав према нама променио у мржњу, па ћеш све нас и многе ожалостити.“

И тако отпусти војводу. А посла с њима људе који ће их уз почаст провести до Свете Горе, давши им написано писмо.

Када су ушли у Свету Гору, распитиваху се о оном кога су тражили, да ли је овде дошао, описујући узраст младости и лепоту лика. А неки им рекоше:

— Такав кога тражите ушао је мало пре вас у руски манастир, и још је ту.

А они чувши ово брзо потераше путем да не би како чувши за њих побегао, и оставивши пут ка проту у руски манастир уђоше.

И видеше га у манастиру где хода с непостриженим власима и с меким хаљинама, јер су га стигли брзо гонећи, а није ни страховао да ће га хтети гонити до унутар Свете Горе; али бол родитеља, а уједно и моћ, и ово могаде.

Нашавши га, обрадоваше се радошћу неисказаном. И ушавши сви у цркву светог Пантелејмона поклониле се, и грлећи га љубазно га са сузама целиваху, тако да су од радости заборавили толику удаљеност места и толиких дана и ноћи трудна путовања, јер добише што су желели. А и надаху се да ће од његових родитеља примити велике дарове и многе почести зато што су им угодили. Помишљаху да га вежу, али га се бојаху као господара својега. Поставивши стражу чуваху га што је могуће боље, да би, пошто коњи и они сами од напора, са њиме пошли на пут.

А младић се дивљаше оцу својему што толику висост војводе потруди с младим благороднима, и стиђаше се да у лице мужа погледа, јер се због њега много потрудио да дође у туђу земљу. Одведе га насамо и запита:

— Како толики пут превалисте тако брзо и не уленисте се пред толиком даљином места и тако напорним путем?

А овај му исприча велики бол срца његових родитеља и плач непрестани. Исприча му и о писму од оца његова, донесеном ка ипарху због њега, и о писму ипарха светогорском проту, па рече:

— Послани су и људи да те предаду нама и да те вратимо твоме господину оцу.

А младић разумевши чврстину одлуке овога мужа, рече к њему:

— Ако хоћеш, љубазни мој, ти би ме могао оставити на миру, и знам, како си моћан, да можеш стићи и умирити господина оца мојега. А ја ћу га, написавши му, одвратити од такве помисли, само ако ми учиниш братску љубав и оставиш мене у ономе ради чега сам дошао.

А он:

— Не, господару мој, не почињи такве молбе ка мени, твоме рабу, што ми није лако учинити. Јер владар мој, Твој отац, сматрајући ме за верна послао ме је ради овога. Уз то, да смо нашли у моНашком образу тебе, господара мога, какво бисмо извињење имали због тога? А пошто је Бог хтео да се догоди онако како желе родитељи твоји и велможе ваше и браћа твоја, ко сам ја да тако нешто и помислим! Боље би ми било да се и не вратим оцу твоме. Зато те молим, господару мој, све такво из главе избацивши пођи с нама, твојим слугама, веселећи се, да угасиш пламен родитеља твојих, чија си срца запалио својим одласком у туђину, а уједно и браће твоје и свих благородних. Ти сам знаш да си ти родитељима и свима нама нада са Богом и

утеха. Ако ли што противно помишљаш, и нећеш да пођеш с нама, присилићеш ме да те вежемо. Тешко мени, то ми није згодно ни рећи, али се бојим оца твојега, па ћу те повести силом. Такву сам заповест и примио.

А младић, видевши неумољивост војводе и несаломљиву верност према својему господару, и разумевши да ће га силом одвести, и да нема ко ће га избавити из беде, због бојазни од оца његова, јер је писао ипарху, — раче:

— Воља Господња нека буде!

и развеселивши се загрли војводу, уверавајући га да ће са њиме поћи. А призиваше Бога тајним уздасима за помоћника у напасти, и смишљаше и он дело побожно а уједно и преварно, јер беше окован срцем у мудрости, као што каже Давид, и запреку коју су му учинили они премудри разумом доброга духа да сруши довијаше се.

А шта то?

Замоли игумана, и заповеди да се спреми сјајна трпеза, да се са војводом и са оним благороднима почасте, а ујутру да пођу кући. Своју замисао рече игуману и замоли га да се с вечери почну јутарње песме и да се начини велики пир да игуман почасте војводу с благороднима, а младић је ове и сам својим рукама служио и веселио.

Пошто су се на вечери дуго задржали, заповеди игуман да се удари у било, јер бејаше дан недеље. Устаде игуман и с њиме младић, и одоше у цркву на молитву. А устаде и војвода са благороднима, да стоје у цркви, јер га нису смели пустити са својих очију. А како се појање продужило, и опет по заповести дуго читање прочитавало, сви они који су заједно седели и они момци који су га чували с војводом, због умора од пута и свечаног пира тврдо заспаше.

И када је осетио да су заспали, божаствени младић, будно око, уставши од њих поклони се пред светим олтарем и даде своје обете Господу, пошто га благослови игуман, и узе једнога старца, одликована свештеничким чином, те узиђе па велики пирг у манастиру. Затворивши га за собом, рече благодаривши Бога:

„Узнећу, те Господе. јер си ме подигао!“

А јереј прочита молитву и постриже власи главе његове и у ризу га обуче анђелскога образа, и промени му име Растко у Сава.

А он многим сузама окропи земљу и упућиваше благородне и похвалне речи ка Богу, говорећи:

„Испунио си жељу срца мојега“, тако да се и старац застиде од многога његовог плача.

и пошто се ово тако свршило, кад се читање довршило, и када су сви устали, потражише чувари го сподара својега, и гле, нигде га нису могли видети. Свуда по цркви и у манастиру тражећи га и узбунивши се, и не наставши га, стадоше грдити игумана и бити монахе.

А војвода заустави узбуну и рече игуману и монасима:

— Каква је ово неправда и бешчашће према нама од вас, о оци?! Ми, дакле, стидећи се образа који носите, преко вашег зла пређосмо и кротки и човекољубиви према вама бејасмо. Зар — рече — није прво овај варалица што смрт заслужује — и показа на једнога — од вас дошао да моли милостињу, и милости њу као ништа презревши, и од оца сина уграбивши побегао, а оца и матер у самртни плач и нас у велики труд бацисте? Сад опет, када смо дошли, од наших руку сакристе нашега господара, и једнако се понашате својевољно. Шта вам сад паде на памет: да нам се наругате? Или мислите да се ми узалуд потрудисмо тражећи ваздуха, а не нашег господара? Сад ће вам главе полетети! Реците где сакристе господара нашег!

А када ово чуше војводини момци, на свирепост готови, почеше, још љуће, монахе бити немилостиво.

И када је ово чуо онај кога су тражили, због кога се начинио толики метеж, побоја се да се ово зло како не сврши убиством, и нагнувши се с куле позва их по мраку. И када чуше његов глас, испуни се великом радошћу и сви ка кули притрчавши у висину гледаху, као да би се тама могла уклонити, да би се, видевши га, утешили.

и узевши реч, рече војводи:

— Толико си мудар, а изводиш детињарије. Имајући са собом пук људи у крајевима туђим, високо мудрујеш.

А к благородним (момцима) рече:

— Монашког се образа не постидесте, како се Бога не убојасте? Зар вам доликује да у цркви са оружјем нападате на такве људе? Какво су вам они зло учинили? Ако ли мене тражите, ево ме где сам. Сада сам заузет, ујутру ћете ме видети, а ове оставите!

Када они ово чуше, страхом и стидом обузети не знађаху шта да одговоре. И тако ућутавши опколише кулу, чувајући стражу.

Када је дан стао да свиће, он опет нагнувши се с куле позва војводу и благородне (момке), и јави се свима анђелским иночким образом украшен. А када га они тако угледаше у таквом образу, не знађаху шта себи да учине, него плачем и риданем обузети на земљу падаху. А овај видевши их у таквој крајњој горчини срца, утеши срца њихова многим речима, говорећи:

— Ово што се догодило са мном, Богу се тако о мени свидело, који ме је од оца мојега доведе провео а да ме ви нисте ухватили, па ме он и сада од ваших руку избави.

Јер ви сте хтели да ме са добра и жељена пута спречите и да се са мном похвалите, угодивши своме господару. Али Бог мој, на кога се уздах и изиђох, био ми је помоћник, као што видите, а он ће и убудуће водити мој живот по својој Вољи. А вас, љубазне моје, молим да не тужите због овога, нити да сте скрушени, него боље са мном похвалите Бога, који ме је удостојио овога образа, за којим сам одувек жудео. Узевши моју познату ризу и власи главе моје, вратите се у миру кући и ове знаке предајте родитељима и браћи мојој да вам поверују да сте ме жива нашли, и то Божјом благодаћу као инока: Сава је име моје.

А ово рекавши сврже са куле ризу своју и младићке чисте власи главе своје, а уз то написа и писмо родитељима, да их утеши, молећи:

„Немојте ништа тужити за мном, нити ме оплакивати као погинула, рече, него боље да Бога молитe, молим, не бих ли како молитвама вашим добро свршио трку моју на коју изиђох. А ви, колико је могуће, водите бригу о својој души, нити опет предузимајте да ме тамо у вашем животу видите. Ако Бог усхте, овде у Светој Гори Дочекаћу и видећу господина оца мојега, и свете и часне старости његове насладићу се, и слатке и безмерне љубави његове наситићу се.“

Поменувши им многе јеванђелске речи о правди и милости, о истини и суду, и што нама није угодно да не чинимо ни другима, додаде и ово:

„Ако ко остави дом и браћу, жену и децу, богатство и њиве и остало, наследиће на векове царство небеско.“

А војвода са оним благороднима примивши одозго бачену ризу и чистотне власи са писмом, и положивши их пред себе, оплакиваху живог као мртвога, говорећи:

— О, невоље од тебе, господару, шта ово учини нама, јер грчи си нам сад после наласка него кад пре тога од нас побеже!

О, наласка горег од губљења!

О, ризо, жељенога, жељнима запаљење! Како да те понесемо? Како да те попут копља или оштра мача предамо родитељима и браћи?

О, власи љубљене главе, срцу и очима привијане на утеху родитеља, како да вас попут омче овима дамо?

О, дара што га носимо, пуна не радости већ плача, не весеља већ ридања, како да те однесемо? Које ли ћемо уздарје примити? Каквим ли светлим одеждама нас да обуку када су сами у жалосним и мрачним одеждама?

О, пира ноћи ове, пуна весеља а уједно и преваре, макар се и каже: „И одобри лукавство, превару“ којом Јаков превари Исава, узевши његов благослов!

О, чаше твоје, господару, коју си нам служио, пуне меда љубави, што нам је горче од жучи спремала!

О, ноћи у коју заспасмо, по Јову буди тамна, и да се не убројиш у ноћи обасјане месечином!

О, ми, од немудрих безумнији! Како онога кога с толиким трудом кроз многе дане гонисмо, и у руке ухвативши у једном часу испустисмо?

Како смо били безумни!

Који нас сан грехова наших задржа, и тако уснусмо?

Како га не везасмо узама, као што нам је и заповеђено, па бисмо се ослободили ове смртне жалости?

Шта сада да учинимо?

Како да се јавимо господару нашем?

Који ће камен, која железна природа понети те жину такве вести коју ми носимо родитељима и браћи?!

Овако и много слично плачу изговорише, и још Дуго плакаху, онај горе на кули, а ови доле на земљи, да би се и неосетљиви камен ражалио. После у неко време одахнувши, горе ка њему уздижући поглед и клањајући се, даваху му опроштајни поздрав, и милостиво са сузама корећи га и пребацујући му, говораху:

— Здраво, о господару, здраво! Рашири се сам без нас, насити се, ти каменосрдни, немилостиви! А хоће ли те примити Господ? Ти што си преварио оца, преварио си и нас, а мислиш ли да ти се ваља Бога бојати?

Ово и много друго од горчине срца њему изговоривши, молитву и благослов од њега измоливши, и узевши тужне хаљине, одлажаху кући. И идући, натраг ка кули обраћаху се с плачем и ридањем, застајкујући, док га је могуће било догледати.

И тако отидоше кући.

А овај са куле сишавши благодари Бога и поклони се игуману и свој братији. И сви га целоваше као новоукрашена анђелским образом. А овај грлећи злостављане због њега, поче све молити од срца за оне који су их увредили да у миру и без пакости кући стигну, говорећи:

— Бог нам је, рече, уточиште и сила, и постаде помоћник нашавши нас у великој жалости. Јер се непријатељ надао да ће жудним тражењем родитеља мојих омести стопе моје усмерене ка Господу и да ће ме од вашег у Господу сродства отргнути, али се показа посрамљен и несвршена посла, вашим ка Господу молитвама а уједно и телесном борбом за мене.

А ови чувши смиренумудру и покорну реч његову, како је пуна сваке премудрости, заборавише на телесне раве које им момци нанеше, и као да су запленили неко благо весељаху се због њега.

И прође глас по целој пустињи, манастирима и пустињацима и свима самотницима, да је син оног самодршца, владара српског, оставио оца владајућа. И говораху:

— Заволевши да живи с нама, дошао је!

И сви су желели да га виде.

А кад је дошао празник Благовештење пресвете Богородице, први манастир у Светој Гори, који се звао Ватопед, имао је цркву посвећену овом празнику, те предстатељ и братија часно позваше часнога ради наслађења празничним славословљем и радосном похвалом пречисте Богоматере; уједно су хтели и да га приме у свој дом, да би тиме угодили оцу његову.

Када је овај дошао, љубазно примљен од свију, наслади се празником, и сагледавши манастир како је изврстан, по заповести прота и по наговору игумана и братије пристаде да буде с њима, према речи Давида: „Красно је живети братији заједно“. и живљаше повинујући се игуману и свој братији.

Одморивши се мало времена с њима, замоли од игумана благослов да га пусти како би се поклатио и видео манастире, и из ових да се попне на врх Атона, и да види како живе самотници и да га благослове. Игуман одобри молбу његову, пославши с њим братију искусну у овом његовом тражењу. Са њима поклативши се у свима манастирима и по свој пустињи прошавши био је од свију љубазно и са чашћу приман.

А уђе и у Лавру светог Атанасија, изванредно предусретан и примљен од свих, где, поклативши се и од свију благослов примивши, босим ногама даде покоја од путног напора, љубазно угошћен са онима који су били с њим. Одавде се попе на давно му жељени Атон, где принесе Богу коленоклањање и ноћно стојање и многе молитве из дубине срца, и радосним и топлим сузама довољно тај свети врх одаждивши, која ли благодарења не говораше Богу, који га је удостојио да се попне на њега.

И обишавши свуда тај свети врх, и сагледавши на падинама горе и у њезину подножју многе испосника, сишавши са горе испитао је њихов најсуровији живот, и видевши њихово пустињачко и безметежно живљење чуђаше се и весељаше се и у души узрасташе што се удостоји видети такве Божје људе. И говораше да многи, поред све жеље, не могу лако постићи да их виде.

Јер они добри оци, ако због тела и није згодно да се зову анђели, уистину бејаху Божји људи; од свега се ослободише ради Бога. Нису имали земљеделства, не занимаху се куповином за живот, нису обрађивали винограде и њиве, него је сва њихова брига — молитве, и сузе, и да умом вазда приањају к Богу. Ови, дакле, у високим горама настањени с јеленима, небо као цркву, а Христа у души изображена гледајући, колибе тесне травом украшене имађаху, у којима трпљаху, шумом дрвећа и

птичијим цвркутом поучавани, а уз то од њих и позивани да хвале Бога. Чистим и мирисним ваздухом напајани, безбрижношћу увек увесељавани, рекао бих, жудњом за Богом уздизани високо са земље, много богатијим од богатих сматрали су се. Једни становаху у раселинама стена и у пећинама земље, и на морској стени као птице савивши гнездо сеђаху, кишом и ветрима шибани, сунцем и врућином паљени, зимом и мразом мрзли, убоги беху и ништи, без икакве удобности и пушења дима, немајући ништа што би крадљивци могли украсти осим потребног власеног рубља. а и овога нису имали довољно за покој тела, већ колико треба за покривање нагоде чији стид сазнасмо непослушношћу праоца. Храна је њихова била по могућству, како чија, једни мало хлеба и ретко узимаху, а други плодовима дрвећа и растињем биља дивљега потребу задовољаваху. А пиће њихово бејаше из камена планинскога слатка текућа вода што гаси жеђ. И не бејаху порабаћени многим спавању.

Видевши да су сви ови једном засвагда оставили свет и оно што је у свету, нити се више брину за светско, и живот њихов беспорочан и безметежан, бесплотан и бестелесан, скоро анђелски, задиви се, и насликавши у души својој њихове напоре и бриге и њихову блажену обузетост Богом, и написавши на хартији срца, дубоко уздахнувши, и јадајући се због својег закашњења, заплака, и к ногама преподобних падаше.

Примивши од њих многе и корисне поуке, молитву и благослов, и стрелу ревности у срцу носећи, врати се у свој манастир Ватопед. Поклони се и поздрави игумана и сву братију, равно до земље клањајући се свима. А сви га примаху љубазно и распитиваху се о путовању кроз Свету Гору, и видевши га уморна и како се променио у младом лицу, мишљаху да је то због његовога босоногог многог путовања по камену, што му је шкодило, јер није био навикао. И отпусти га игуман да се одмори, јер не знађаху за чежњу душе његове према оним пустињацима, која је изједала тело његово.

А овај одморивши се, дође ка игуману, и исповеди болезан срца, не тајећи узрок своје измене, припаде и замоли да га благослови, да га отпусти да са оним пустињацима самотни живот проводи.

И не доби то никако, јер се игуман зачуди не говој неумесној молби, и рече му:

— Не, чедо, не! Не приличи да се онај који није утврдио ноге послушношћу на корену првога степена општежића дотиче врха ћутања и усамљеништва, и да пре времена живи по својој вољи. Ни по времену ни по узрасту теби не приличи да нешто такво сада иштеш, јер све треба у своје време. О теби се, уосталом, прочуо глас међу многима — чији си син; твој долазак нама није непознат онима који сада царују. Па ако се теби догоди штогод ненадано од општег непријатеља људи или од крвника у пустињи, сви ће нам пребацивати што смо се покорили твојој вољи.

И тако му забрани, а ово није било без Бога, него штавише извољење његове доброте и милосрђа, да се светлост зашавши у гору не покрије као под мерицом и да се многи, просвећени после од њега, не лише светлости спасења.

А он се покори игуману, рекавши:

— Воља Господња нека буде кроз тебе на нама, часни оче!

и могли су га видети где вредно жури да послуша братију, и свима помаже у потребним работама и да се с њима много труди. Због великог смирења сви су га волели и дивили су му се. Дању је служио братији у телесним потребама, а ноћу, по сву ноћ, много је стојао на молитви, да је изгледало као да нема тела или га има од бронзе, а живо.

Ко да искаже метанија и многе поклоне којима је умртвљавао тело? Хлеба и воде оскудно кушајући, младосни изнураваше цвет. Уз то је мрзнуо од зиме и задовољавао се само худом власеницом. Увек је ишао бос и стекао тврду кожу да се није бојао повреде од камена. Овако чинећи, био је као неки неми лостив и гневани непријатељ својему телу, да су с е игуман и сви дивили таквој ревности његовој и доброј промени, да је онај који је одрастао добро и од оних који су добро живели и у свакој срећи тако брзо заволео да усрдно иде суровим путем, што се међу многима ретко налази. А био је младошћу крепак и не МНОГО измучен. Оволико, дакле, о младићу.

А сада опет да се вратимо к родитељима блаженога. Добра ми је реч и о њима, и веома мила, јер су се и они, пошто су били добри, удостојили да буду родитељи таква детета.

Онај војвода раније помињани и благородни момци који у Свету Гору гонећи достигнуше светог, а пошто су били надмудрени, као што рекосмо, и ништа не успевши, вратише се к родитељима блаженога. Испричаше им све што се догодило са сином њиховим, принесоше лепу хаљину и чистотне светле зла тозарне власи младићеве. А дадоше и писмо оцу, синовљевом руком написано.

Када родитељи и браћа видеше ово, благородни и сви скупа, мач пробадаше душе њихове, и када разумеше што о нему прочитах, шта нису радили и шта нису хтели себи учинити! Не стидим се да кажем, јер ћу Давидове речи казати, рикаху с плачем од бола срца, и са уздисањем, и као лавови чупајући ноктима из средине утробе дозиваху љубљенога, узимаху власи, подизаху ризу као неко благо и разграбљиваху као плен, и кропећи их сузама целиваху, као исцељење очима прилагаху, и још више се узбуђиваху, плач силан и ридање много јаче од првога са свима благороднима саставивши. Као што је светским људима обичај, туговањем оплакаше младића, и сви који су под влашћу њихове државе носећи црнину саосећаху са својим владарем. И да плачем не дужим повест, сви знате да мати, отац и браћа такве до смрти жале.

После тога смиливши се и страх Божји још више у срцу осетивши, говораху себи:

— Види душе младих које предњаче и што је корисно за себе траже!

И речи Јова:

— Господ даде, Господ како је благоизволео тако и учини, буди име: Господње благословено!

И одмах му послаше многобројно злато на потребу царскоме сину, говорећи:

— Да се свачим удовољи син наш и да ни у каквоме добру не оскудева!

А ово послаше и да разда онима који живе преподобно и који долазе к њему.

А отписаше му са страхом и бојажљиво, стидећи се да га назову сином, називајући га оцем и учитељем, молитвеником, заступником пред Богом. Молили су га да се моли за њих:

„Дом наш је у твојим рукама, душе наше и ми сви смо“, кажу, „у твојој вољи.“

Јер његове добродетељи и родитеље задивљују, и много га мољаху и говораху да ће велики пламен бола у њима угасити ако се удостоје његова доласка, обећавајући да ће се опет вратити у пустињу.

Богомудри Сава, примивши писмо написано од родитеља, читајући кропљаше га многим сузама и много је са благодарношћу молио Бога за њих. Примивши и множину злата донесену му, за своју потребу узео је хлеб и воду, а осталима у Светој Гори био је као Тома Индијцима. Ходећи бос, по манастирима и по пустињи раздаваше, зидајући палату, која се не види али верује, цару оцу, на небесима, где се сада заједно с њим настањује.

Вративши се у свој манастир Ватопед, по пређашњој служби држаше се.

Једном спремивши топле хлебова и натоваривши мазге манастирске, и узевши уз њих слуге као сапутнике, дубоко у ноћ пође на пут, а сам иђаше бос пред њима, жалећи да насити оне што по пустињи самотно живе, који су постили по три и пет дала, и недељу дана, и сваки је по својим могућностима држао пост, јер беху свети велики, пости четрдесетнице, а дан суботњи настајаше, па је журио да их насити топлим хлебовима, јер жаљаше да прими њихове топле молитве.

Када је стигао у место звано Милопотам, нападоше на њ разбојници и ухватише њега и оне који су били с њим. А праведни се због овога ожалости, не зато што су га ухватили, него због тога што су му прекинули пут те неће доспети к старцима пустињацима за време обеда.

Запиташе га:

— Ко си и из кога си манастира?

А он одговори:

— Ученик сам оца Макарија, од кога сам по потреби био послан у манастир Свимен, а настојатељ манастира и братија задржаше ме, да по мени пошаљу хлебове старцима који у пустињи посте и ради Христа страдају. Јер такав је отачки обичај.

Ово говорећи, бездну милости дубином срца призва и у молитви вером уздајући се у свете одмах би ослобођен, пошто су непријатељи омекшали, и још га Богом поучавани отпустише са свима. И на време у које је желео донесе хлебове преподобнима, и причајући им говораше:

— Вашим молитвама избави нас Бог из руку непријатеља наших.

А ови са сузама помоливши се, благодарише Бога, и љубазно грлећи благосиљаху га.

А разбојници они после, дошавши к себи, говораху:

— Шта нам то би да занети испустисмо овога младића и оне с њим? Него, или бејаше чаробник или је заиста био човек Божји, те га Бог сачува да му ништа не напакостисмо. Отићи ћемо, дакле, и видећемо да ли је заиста, као што рече, ученик оца Макарија.

Јер беше старац чувен по делима и свима познат.

и када су се попели к старцу, видеше и божаственога младића где седи с њим, и када су од старца измолили молитву и благослов, заповеди им старац да седну и све што је свети старац имао у ћелији — пустињско воће варено, и са њим маслине и хлеба предложивши, љубазно их угости, а душе њихове насити многим добрим речима.

А када ови видеше како се старац са љубављу за њих брине, срцима својима умилише се, па мишљаху да ће их огањ са неба појести или да ће их земља живе прогутати ако помисле што лукаво према њима. И да би се уверили, говораху к старцу:

— Христа ради, оче, реци нам, да ли је овај младић доиста твој ученик, јер данас неко преславно знамење на њему видесмо?

А старац, чувши за чудо са божаственим младићем, и омивши своје преподобно лице многим сузама, говораше:

— Овај је младић, децо, Божји ученик, а образом монаштва је један наш брат, а син је благочастивог цара српског. Оставивши оца да царује, и земаљску славу и све красоте презревши као непостојеће, сиромаштво Христа ради и да живи заједно с нама заволе, и ево, како видите, Богом послан обилази пустињу и посећујући теши оне који Христа ради страдају у горама и пропастима и у пећинама.

А када ови чуше ово од старца, од суза његових ужасаваху се, и на младића често погледајући чуђаху се великој смерности његовој с толике висине Бога ради, а посматраху и худост власене ризе и босе ноге његове по оштром камену, и веома се

дивљаху. Паднувши на земљу мољаху од обојице благослов, обећавајући да више неће чинити разбојништва.

А када их је старац благословио, сваки од њих загрливши божаственог младића целиваше. А овај, клањајући се к њима равно до земље, свакога отпушташе. И тако одлажаху у миру кући, и благослов од светих као неки плен запленивши радошћу се весељаху.

А преподобни младић примивши благослов од светих врати се у свој манастир. И од тада се, осмеливши се, није бојао разбојника.

Зажале да опет иде у Лавру светог Атанасија, и узе благослов од игумана. А игуман, жалећи га да пешице путује због босоте, јер на коња не седаше до доласка очева, посла с њиме братију, и укрцавши се у лађицу по мору путоваху.

А када су се приближавали Лаври, гле, изненада из залива морског нападоше на њих разбојници и ухватише их. А ови рекоше да су Лаврани, и један од оних који су били са њима, избегавши, дође у Лавру и исприча шта им се догодило.

Игуман и братија се безмерно забринуше за божаственог младића, бојећи се да разбојници како не сазнају чији је син.

А свети тајним уздасима призиваше у помоћ Вишњег, говорећи:

*„Избави ме, Боже, од непријатеља мојих,
и спаси ме крвника,
јер ево, уловише душу моју.“*

Одмах игуман због њега посла к непријатељима старца преподобнога и доброразумна, да утоли суровост њихову. Овај дошавши донесе им поздрав од игумана и од братије, и замоли их да узиђу у Лавру и да се одморе, и говораше, узмите од манастира све што вам је, потребно. А они, свирепи, послушаше старца, поставши весели и мирни.

Старац одмах погледавши на светог младића, и као с великим гневом стаде га грдити, говорећи:

— Зар те није игуман послао онамо, а Ти својевољно чиниш твоје ствари?

Ово говорећи скочи на њега, као да ће га ударити. А овај обузет великим страхом, побеже од њега, и искочивши из лађе у Лавру бежаше, а они противници, Богом заборавивши, у тај час ништа не ре коше старцу.

А бегунац уђе у Лавру и исприча све што се догодило с њим. Игуман пак и братија, хвалећи Бога, чуђаху се чудесу чудноме које Бог учини с њим, и сви га грљаху говорећи:

„Мрежа се поцепала“

*и ми се избависмо,
помоћ је наша у имену Господњем.“*

А они варвари уђоше са старцем у манастир, и пошто су били љубазно угошћени и примљени од игумана и братије, и узели од манастира што им је потребно, пустише преостале заробљенике, који су били са светим. А сазнавши после о светом младићу, и чији је син, пуцаху од жалости, тако да су и Лавранима претили да ће им се због њега осветити.

А свети одморивши се у Лаври, примивши са игуманом духовну и телесну утеху, целивавши свету цркву и гробу светог Атанасија поклонивши се, врати се кући са онима који су били с њим.

И опет родитељи светога написаше њему писмо, молећи и наговарајући га да дође и да их види, говорећи да ће се опет моћи вратити своме манастиру. Послаше му и злата, више него први пут, а приложише засебно и манастиру Ватопеду, где је син њихов одлучио да живи, злато много, а цркви свете сасуде, златне и сребрне, и часне завесе, златом извезене. Доведоше и коње изабране и много друго што је манастиру потребно, тако да су сви који су То видели завидели Ватопеду, па чак и сам прот.

Када је свети примио писмо написано од родитеља, радошћу великом због живота њихова испуни се, а уједно и сузама многим, благодаривши Бога, и молитве за њих изливаше. Примивши донесено му злато, један део одели ништима, а осталим поче зидати ћелије двоспратне и троспратне, и ту на граду Зигу иза велике цркве поче зидати цркву посвећену Рођењу пресвете Богородице, и другу цркву посвећену светом Јовану латоустоме, а трећу цркву подиже на великом пиргу, Преображења Господњег. И са велике цркве скиде камене плоче и њу покри оловом, као што се види и до данас.

Свршивши све ово у унутрашњости манастира Ватопеда, рече:

— Ако Бог који гледа на ме погледа и да ми да видим овде господина оца мојега, услићу се с њим у своје ћелије.

И много друго у манастиру учини што није могуће набројити, због чега га зваху другим ктитором.

Када је све ово тако свршио, написа писмо родитељима и браћи овако:

„Вашим милосрдним писмом, због жалости за мном, душу моју из мене вадите, јер и мене то дира, и ја због тога болујем. Али не користи некога више љубити Него Бога, јер рече: „Који љуби оца или матер више него мене, није мене достојан. Због овога ја сада забрањујем себи долазак к вама, а уз то припадајући молим и умиљавам се, говорећи господину мојему светом оцу:

*У земаљском царству апостолски подвизавши се
земље народа својег православљем просветио јеси,
и прогнавши вукове јереси
и храмове бесовске порушив*

*цркве Богу подигао јеси,
и равна Оцу Сина и Духа сапрестолна
штовати научио јеси,
љубав према странима и ништих исхрану
и све добро од Бога оца
љубављу од почетка сачувао јеси.*

Још једно треба ти да извршиш, реч у јеванђељу Сина његова: „Ако ко хоће за мношћем да иде, свега нека се одрекне и узевши крст свој, смирењем за мношћем нека иде.“

Прими овај мој савет као добар.

Царство земаљско и богатство као нестално и као нестварно презревши, свет и красоту света и лепоту видљивог као сујетно и маловремено оставивши, припремљени ти пут смерности од мене крстоносно узевши, пођи за мношћем, и туђиновање и стан у пустињи са мношћем избравши живећи, где ћеш свега ослободив се молитвом и постом чистије Бога схватити, о чему је он преко Давида унапред рекао: „Ослободите се и разумијте да сам ја Бог.“

И као што си се у животу земаљског царства апостолских дарова удостојио, и у пустињи украсићеш се испосничким венцима смернога монашког живота. Моју пак душу од жалости због растанка с тобом својом љубављу и виђењем утешићеш, као и ја твоју, о господине!

А добра госпођа и мати моја на исти начин ради Бога код куће од свега да се ослободи.

Молим те, господине мој, нека те због славе царства и због многога богатства не ожалосте моје речи, као у јеванђељу младића речи мојега Исуса којима га је о савршенству учио. Као сигурно ми говорим ти, и веруј ми уместо земаљског царства, за које — ако мене слушајући оставиш и к нама дођеш — небескога вечнога царства бићу ти посредник. Ако ли лак презреш моје речи, никако се не надај да ћеш ме за живота твојега тамо видети.

Божји мир и љубав светих отаца пустињака, рекао бих — и молитва мене грешнога, у Христу Исусу нека је са свима вама, амин.

И одмах савивши писмо, даде га за оца посланима од оца.

А када је писмо донесено, самодржац отац устаде са престола, и клањајући се љубави сина као светима, И примивши ОВО целова га, и развивши писмо прочитати га не могаде, јер огњене сузе љубави зраке очију његових покриваху. Тек после, укротивши сузе, могаде га прочитати. Дивио се саставу и сили речи, и разумевши укор о младићу који се због богатства ожалостио и за Христом није пошао, прослављаше због тога сина и учитеља.

О ПОЛАСКУ СВЕТОГА СИМЕОНА У СВЕТУ ГОРУ

И

одмах се написаše његове заповести те изиђоше по целој области

његове државе сазивајући ипате и војводе, тисућнике и сатнике и остале благородне, а уједно и мале са великима, одредивши нарочити дан за сабор, заповедајући да нико не може изостати, јер велики савет хоће да одржи.

А овај, док су посланице обилазиле, богатство своје добро распореди, убогима и немоћнима, хромима и слепима, сиротама и удовицама, прокаженима и свима ништима раздаваше.

И када се приближавао одређени дан, пристизаху и благородни купећи се са свих страна. И када су се у одређени дан сви скупили као на неки безмерно велики збор, ставши посред свију, заповеди да се прочита писмо његова сина да сви чују.

А сви чувши, умилише се срцем и душом.

Узевши реч, самодржац рече свима благороднима:

— Другови и браћо и децо, послушајте моју реч вама! Ви знате мој живот од почетка, како сам с вама живео, како сам свакога од вас као сина отхранио и као брата љубио и као друга примао. А и ви сте били према мени добропокорни и верношћу добропослушни. Ја то сведочим. И сви у Господу снабдесмо живот наш, и нашу земљу нерасуту од противничких нападаја сачувасмо. Спасли смо се, уздајући се не на лук или мишицу, велим, него вером у Оца и Сина и Светога Духа утврђивани, и силом крста укрепљивани, непријатеље наше обарасмо. И сада свакога од вас молим и сведочим вам: веру у свету и једносушну и нераздељиву Тројицу, којом се у крштењу просветисмо, да сачувате непомешану с јересима, које од нас изагнасмо. Ономе кога ћемо вам место себе поставити да Богом и вашом љубављу влада, молим да будете добропокорни и верни, као што мени самом бисте, и Божјим црквама сваку част и онима који служе у њима уздајте, и све оно, дакле, што од мене видесте и навикосте — то чините.

Сви су се чудили, не разумевајући речи самодршца.

— И опет упућујем реч к вама — рече — љубљени мој и Богом даровани зборе! Као што сте сада чули у писму, мој син се мене одриче ако не пођем за њим, да ме за живота неће видети. Нека ми буде доста весеља и радости с вама, земаљске владавине

а уједно и војевања, јела и насладе богатства и трпеза и сваких светских красота малолепних уживања. Молим, дакле, да ме ваша љубав отпусти, да крстоносно за СИНОМ пошавши стигнем у пустињу, где ћу, одрекавши се свега, тачно испитати своја зла дела и о њима се бринути.

А када су ово сви чули, грому подобан плач од свију подиже се, тако да су мислили да се покреће место на коме сабрани стојаху. Синови његови и синови синова, и сви благородни у Господу и по телу сродници, плакали су и жалили и раздирали ризе, и шта нису чинили и какве умиљене речи не изговараху којима би га могли зауставити. Говораху:

— Не остави нас, господине, оче и учитељу, ина че и ми ћемо с тобом отићи! Јер ако хоћеш да узмеш крст Христов, онда те молимо да седиш у својему манастиру, да нас присуство твога часнога дика теши. Јер каква ти је похвала да као један од туђинаца у туђини живот свој скончаш, и то у пустињи?

А он рече њима:

— Шта радите плачући те ми слабите душу? Чули сте данас писмо сина мојега где ме се одриче ако не пођем за њим, да ме неће видети за живота. Молим, дакле, свакога ко ми је драг, умирите моје срце и не спречавајте ме да идем, јер не могу више да трпим без сина мојега.

А када ово рече (држали су да то бива по вишем наређењу), и сви њему рекоше:

— Нека буде воља господња!

и одмах дозвола својега сина Стефана. Овога Стефана добродетељи и војничку храброст и богосазнање сада није могуће испричати. Овога узевши отац самодржац, са свеосвећеним Калиником епископом и са свима благороднима, уђе у цркву светих и првостројних апостола Петра и Павла. За време службе и молитве, самодржац отац и свети епископ часним крстом и полагањем руку обојице на главу благословише Стефана за великог жупана, владара и самодршца све српске земље.

и сви се благородни поклонили, и од Бога живот му молећи рекоше:

— Многолетно да буде, и биће!

А када су изишли из цркве, ПОШТО су постављене сјајне и богате трпезе, самодржац отац рече свима благороднима:

— Приђите, другови и браћо, и чеда вазљубљена, приђите са мном, да се последњим пиrom са вама развеселимо те да се растанем од трпезе с меСОМ, јер ме оваква сјајна и многотелна трпеза неће више сакупити са вама, никада!

Отац пак узео сина сапрестолника, имајући као сатрпезника и светог епископа јер веома љубљаху и светитељски чин. И Док је трајао велики пир и велико весеље, изнесени су сјајни дарови. И свакога од благородних према узрасту, према верности и

према части дароваше самодршци, с једне стране зато што је један остављао власт, а с друге стране што је други примао. Све су наслађивали, веселили и гостили. И тако је ово било.

Када су сутрадан изашли, стигоше у манастир свесвете Богородице, који је од тога самога Немање подигнут на месту званом Студеница. Ту, пред светим дверима светог олтара, поклонивши се, предаде Господу своје обете. За време службе и молитве, био је руком истог епископа Калиника крстоносно украшен анђелским образом, у ком је био назван Симеон монах. Такође и жена његова, благодатива Ана, од истог епископа светог Калиника примивши анђелски и иночки образ, назва се место Ане Анастасија монахиња, која сабравши лик црноризица провођаше вре ме у постовима и молитвама Богу. Вишеспоменути отац Симеон монах, оставши у манастиру Свете Богородице у Студеници, са иноцима који су од раније ту били посни канон свршаваше.

После краткога времена узевши велики товар злата и сасуде златне и сребрне, ради дељења манастирима и пустињацима, пође одмах на пут.

А син његов самодржац Стефан и високи благородници чак до границе грчкога предела испратише га, па се, изљубивши се с великим плачем и уједно последњи пут, вратише својој кући.

А многи од благородних, оставивши своје куће, ишли су са преподобним путем смерности, и стигавши у Свету Гору Атон уђоше у манастир звани Ватопед. Предусретљиво дочекани и часно примљени од игумана и братије, уђоше у свету цркву, и када је била молитва и благодарење Богу грљаху светог старца и у Господу целив му даваху.

А када је син пришао оцу да га целује, и када се удостојише давнашње жеље да један другог виде — о, неисказане њихове радости, што је не умет описати! — Ниједан од њих није могао пустити НИ гласа, ни речи; и да отац није био прихваћен, наједном хтеде пасти. А када је дошао старац к себи, многим сузама обливахе жељену свету главу љубљенога сина, грлећи је, љубећи и на срце притискајући. А божаствени младић, каква ли благодарења Богу због овога није говорио што је овим призором тако узвеселио душу његову! По Давиду говорим, у ширину се ширио³, видећи оца како је извршио заповести Божје и како су се обојица отуђили од свих својих и у туђим крајевима заједно странствују ради Бога.

Преподобни и благородни који су с њим дошли, одморивши се, одмах принесоше манастиру свете сасуде, златне и сребрне, и завесе скупоцене, а доведоше и коње изабране и мазге за рад, и два кабла сребра насувши дадоше, а игумана и сву братију од првога до последњег дароваше добри оци.

И када су благородни, који су допратили светог, већ одлазили кући, многи од њих остадоше у манастиру и против воље преподобнога, који није хтео да ожалости сива самодршца, а они к њему говораху:

— Код тебе, у земаљској војсци, прво смо кроз тебе засијали, и поставши благонарочити, били смо светодршци, а сада с тобом и ми војујемо у војсци небеског цара, и ништа нас од тебе неће разлучити.

И сви постадоше искусни иноци, тако да су се они који су с њима били дивили и говорили:

— Ходите и видите ове новоблагочастиве, како у љубави према Богу ватреније предњаче старијима!

Прође глас по целој пустињи о доласку светог у Свету Гору, и сви, задивљени великом смерношћу, прослављаху Бога. Игумани од манастира и преподобни људи из пустиње са богоносним оцем протом, сви долажаху да виде преподобнога, јер им је од почетка са сином својим у многим потребама послужио, и добре оце сви су благосиљали, и напајали их души корисним речима. А ови богати дароваоци неоскудном руком све милосрдно обасуше милосрђем, и к њима припадаху да се за њих Богу моле.

Пошто су многи долазили да виде преподобне, и како је ово досађивање манастиру и њима неугодно падало, рекоше:

— Да не буде невоља братији због нас! — И опет дадоше у манастир много злато, и купише од манастира осам адрфата, да се сваког дана док су живи даје, да они који к њима долазе, и страни и ништи који долазе, купљени хлеб једу и вино пију.

Преподобни Симеон захте да прође Свету Гору и да се поклони у свима манастирима, и да види света места за којима је жудео. Измоливши благослов од игумана, Саву са собом као жезал старости узе.

А овај, по обичају, босим ногама хоћаше да иде пред оцем, а милостиви отац, не могући трпети, забрани му то. А овај са плачем мољаше да добије милост и да тако иде докле може, и никако није хтео престати. А отац га је молио и говорио му:

— Смилуј се на мене, чедо: камењем о које удараш своје ноге бијеш срце моје!

А он поклонивши се оцу, не хтеде да га жалости па се одмах обу и узјаха коња.

А дошавши у Меси, то јест у средиште Свете Горе, у место звано Кареја, ушавши у цркву пречисте и свенепорочне Богоматере, поклонише се и многим сузама како треба целиваше ову, проту и свима који су ту били дадоше целовање у Господу, и од свију примише доброхвалне и души корисне речи, а уједно и телесна угошћења. Свете сасуде златне и сребрне, и скупоцене завесе принесосе, а са овима дадоше цркви и велику сребрну зделу пуну сребра, и уписаше себе у поменик са благочастивим царевима, са овима и самодршца Стефана. Часни оци засебно, великодушно и богатом руком дариваху прота и црковнике, и све који су ту били страни и ништи и немоћни, и узевши од свију молитву, пођоше даље на пут. На исти начин учинише добра дела и у Иверском и у осталим манастирима, записујући себе у књиге живота.

А стигавши у Лавру у подножје Свете Горе Атона, и узишавши на њу срцем, вером и љубављу, и старац сагледавши је поклони се, јер ногама није могао узићи, пошто му од старости беху изнемогла колена.

Када су улазили у манастир, били су од свију лепо предусретани, и ушавши у цркву достојно се поклонише, и целиваху гроб светог Атанасија, а игуману и свима дадоше целовање у Господу. Ту принесоше Божјој светој цркви велике дарове и почести, више него у другим манастирима, а игумана и братију обдаривши и много злато давши, записани бише са светим ктиторима.

А долажаху и многи из пустиње да виде преподобне. Свети старац биваше од свију по душу корисно усавршаван и поучаван, и сви милосрђем његовим обасути одлажаху кући.

А преподобни, љубазно примљени и угошћени од игумана и братије, одморише се и вратише се у свој манастир Ватопед.

И отац се настани у ћелијама што их је син подигао, и обојица постадоше добар пар под једним кровом, заједно станујући, једно мислећи и једно да виде надајући се, кроз труд и молитве и пост Бога тражећи. Син поучаваше трудом оца, али се старац изнемогао од старости није могао подвизавати баш као младић. Зато је младић допуњавао недостатак старца, и не престајаше да се труди и пости за себе и за оца. А и старац се некако чудан показивао, јер као што је у свету прво правдом и вером, милостињом и милосрђем према ништима грабио царство без труда, тако се показа и у вршењу подвига као лихвар. Не могући делити, лежећи је дохватао плод, то јест — скрушеношћу срца и смерношћу душе изливаше многе сузе, а уз то је додавао уздахе и имао многа умиљења.

Труђаше се младић, саосећаше старац, јер подузимаше срцем многа клањања, падајући удовима сина свога, душом састрадаше у свеноћном распећу његову. Удвостручаваше младић трудове и постове за себе и за старца, а и старац удвостручаваше сузе и уздахе за себе и за младића. Јер оплакиваше младост сина мучену подвизима, а оплакиваше и своје задоцњење и лишавање подвига, и пошто није могао заједно страдати са сином, био је веома утучен и невесео, и седео је машући главом И корећи себе.

А опет младић је оца тешио као старац, и говорио:

— Не малаксавај ми, господине и оче, ја сам твоје пошћење и стојање и клањање, ја сам твој подвиг и по души труд, на мени је грех твој ако га има, ја за тебе одговарам, јер ме послушао јеси, од мене душу твоју Господ нека тражи!

А старац слушајући ово, многим сузама натопљен биваше, али га због велике смерности и покорности према њему није смео називати сином, него грлећи га и љубећи његову свету главу говораше:

— Да, господару мој, да, срце моје, и ја сам ради овога све оставио и прионуо за те јединога. Шта ћу Ти дати што си ме отргао од сујетнога света, и тако за душу моју

болујеш и трудиш се? Нека си од Бога благословен, ти и дан у који си се родио, не моје чедо, већ Божје чедо!

и тако се старац радовао у Господу, видећи сина као некаква борца или искусна војводу, где се за њега подвизава, и сматрајући синовљево за своје, имађаше добру наду због овога.

И тако се добрих отаца подвизи, и тако се у Богу и к Богу љубав и сугуба молитва спајаху уједно, и тако се у Господу весељаху и у души изграђиваху, градећи у манастиру Ватопеду све разорено и насељавајући опустело.

На улазу у Свету Гору, у месту званом Просфори, био је раније манастир који је имао цркву Светога Симеона Богопримца, који је био разорен најездом гусара, и црква је крајње запуштена пала. Ово споменуше преподобнима игуман и братија Ватопеда. А ови су у овом великодушни били, дадоше злато много, јер им много приношаху од самодршца Стефана, и одмах подигоше цркву и украсише сваком лепотом, и саздаше велики пирг који стоји и до, сада, и градом оградаше, и предадоше у Ватопеду пречистој Богоматери. Унутра у манастиру сазидаше многе палате двоспратне и троспратне, једне у име оца, а друге у име сина. Насадише многе винограде, и трпезарију раширише И осликаше, и метохије измоли ше од цара Алексија, који је тада управљао скиптром грчким, и приложише Ватопеду. И цар испуњаваше молбу богоносних отаца, не Само као због својте му, него више што се дивлио њиховој смерности и странствовању у туђини, и са љубављу испуњаваше молбу њихову. И даље је за живота приносио за потребе манастирске, тако да је и сам игуман требало да пође к цару ради неке молбе.

А игуман, стидећи се ако узмоли да не буде одбијен, јер је молба била велика, намисли са братијом да место себе пошаље добромисленог Саву.

И када је Сава дошао у царствујући град, цар пријатељ прими га с великом чашћу, јер је од младости био као анђео. Цар га запита о здрављу И о животу светога старца оца његова. А он, пошто је све знао о својему оцу, све исприча цару, да је цар, због свега задивљен, хвалио Господа и светога старца, и сматрао га блаженим што је избегао многе бриге, и још бољи део изабрао, који се, каже, не може отети.

Богомудри Сава био је много дана приман од цара као мио гост, и када је све рекао цару о манастиру ради чега је послан, цар му је сву молбу испунио и обећао да ће му дати ако што још буде хтео молити.

А богомудри опет изнесе цару другу молбу:

— Има један опустели манастир, који се зове Хиландар, па ако хоће твоје Царство да учини добро мени и моме оцу, дај нам овај манастир, а ми ћемо га опет као Од нас дати Ватопеду, и милошћу Царства ти нашим предањем назваће се.

А цар видевши га како се снебива када што моли, охрабри га да смело чини, и рече:

— Све што хоћеш да молиш, унапред сам рекао, усрдно даћу вашој светости.

И даде им Хиландар са целим насељем, утврдивши царским писмом и својим златним печатом.

А богомудрога Саву многим почастима обдаривши, цар га тако отпусти и много злата на потребу преподобноме Симеону оцу његову цар посла с њим, и царско писмо, многе му похвале због одрицања од света плетући и молећи га да се моли за њега. И тако заврши писмо.

А богоносни Сава, стигавши у Свету Гору и ушавши у манастир Ватопед, каза игуману и свој братији да је цар испунио њихову молбу, и сви благодаривши Бога величаху спасење цара, и светогашто се трудио благосиљаху.

Затим оде ка својему преподобноме оцу, који седећи у ћутању из ћелије не излажаше. А овај је сматрао долазак синовљев као зрак светлости, тако се просветлио душом и свима чулима, и благодарећи подиже своје преподобне руке к Богу и њима загрливши га, са сузама у љубави целиваше га. А он извести оца о цареву поздраву и даде му писмо, а с њим донесе и злато дано му од цара, и рече да им је цар даровао Хиландар са сваким наследством и утврђењем царским. Преподобни благодаривши Бога за све и пречисту његову матер, утеши се и одмори се са сином.

Сутрадан преподобни Симеон дозвола игумана и братију и предаде им заповест цареву, и манастир Хиландар приложише Ватопеду, и од цара даровано злато предадоше игуману и братији на службу манастиру.

Такву су наду и љубав имали према манастиру Ватопеду да су ту хтели и живот свој у Господу да сврше. Зато га веома и сувише обасипаху богатством.

Бог, који је чудом негда Јакова с прекрасним Јосифом после доласка у туђину умножио и телесно распространио у Египту, он је и садашњег оца Симеона, новог Израиља, и са по души прекрасним СаВом хтео да доласком у туђину умножи и распространи не телесном него духовном децом у пустињи, па наговори некога старца богобојажљива у Светој Гори да дође к блаженом Сави и да му каже:

— Гостољубље твоје и храњење ништих са оцем, и љубав што је у Господу имате према светим манастирима, и нарочито према Ватопеду, добро творите, јер добро је и пријатно пред Богом свако дело у Богу. Али пошто само себе за време живота вашег спасавате, прими мој савет благоразумно као добар, који ће ти од Бога добра испосредовати: Све вам је сада у Богу могуће; у својој сте земљи самодршци, и сродници сте по телу онима који сада царују, и ако што молити благоизволите — молбе ваше неће бити узалудне. Пожурите се да место или запустели манастир измолите, и овај обновивши својему отачаству утврдите да се српски манастир зове, да би они од вас који љубе Бога и од светског живота беже пристаниште спасења после вас налазили и због многих који ће се спасавати примићете од Бога веће почасти.

А блажени Сава расудивши да овај савет није од змије него од Бога и анђелски, примивши га добро к срцу, Бога похвали, а старцу се као анђелу Божјем поклони, и овога љубазно угостивши отпусти кући.

Одмах уђе к преподобноме својем оцу и рече му све што је старац рекао. А преподобни као пробудивши се иза сна, и са славим коленима од старости, До крајности изнемогао од поста и прихваћен од сина једва се подиже, и њиме као жезлом подупиран стаде на молитву; и преподобне своје руке подигавши са сузама, због таква савета Бога похвали, и љубљеном сину рече:

— Веруј ми, господине мој, чедо Божје, Бог који хоће наше спасење такву мисао до сада сакри од нас, да бисмо и ми по доласку своме живели под нечијом управом и да се не бисмо странствујући у туђини по својој вољи понашали, него да стекнемо смерност под влашћу других. Мислим да је овај старац анђеол, или од анђела, или, још боље, од Бога послан. Пожуримо се да Богом послани савет у дело спроведемо!

Блажени Сава, ушавши са оцем својим ка игуману, рече мисао. А игуман се посаветова са многима, и рекоше да је мисао противна и да није од Бога, и тако им не допустише да такво дело почну, јер су хтели да их имају код себе, јер многа добра од почетка њихова пребивања манастиру дадоше.

А богомудри Сава отишавши у Кареју све своје мисли са оцем рече проту.

А прот рече:

— Пошто је дело у Богу, а ви сте могућни, ваша мисао је добра. Који год срушени манастир у Светој Гори хоћеш, тај подигните вашем отачаству, било Хиландар, јер вам је први од цара дан, било други, где год хоћете.

Дошавши ка своме преподобном оцу рече му за протову љубав, и да се њихова молба може испунити.

А свети отац, крепљен топлотом, хтеде сагледати место где су уз Божју помоћ хтели да подигну манастир. Али као што смо рекли, од старости и поста беше изнеморало, тако да није могао ни на коњу седети. А богоносни Сава подиже га као на носила између два коња, и Тако ношен около сагледаше, али му се нигде не свиде, само Хиландар. И одмах се вратише у Ватопед.

Игуман са братијом осетивши шта се догађа, начинише заједничко веће, и међу собом говораху:

— Од много година колика нам добра знамо од ових за њихова пребивања, и до сада су нам били са Богом хранитељи, и сада, зар да са гневом од нас оду? Ако хоћемо да их имамо према нама као пријатеље, манастир Хиландар, који они испросивши од цара нама дадоше, ми ћемо опет њима дати и тако ће због овога са нама љубав задржати.

Дозвавши светог Саву, тако им са пуном љубављу дадоше Хиландар, који се светом старцу и свидео, положивши завет да ће Ватопед и Хиландар љубављу бити један манастир.

А написаше писмо самодршцу Стефану, казујући му да хоће да подигну манастир њему у почаст, говорећи — „и после тебе синовима синова твојих“. А овај благочастиви и христољубиви веома се обрадова због овога, посла к њима велику множину злата и мазге на послужење им, као што му јавише, молећи их да шаљу и узимају што им је од потребе, одајући им благодарност за сва добра која ишту за његову душу.

А ови богоносци принесоше усрдну молбу Богу, који је земљу основао на ничему, и призваше пречисту његову Матер, да помогну дело.

А богомудри Сава узевши молитву од игумана и од преподобнога својега оца, скупи велику множину радника, јер је хтео за мало времена много да сврши.

Дошавши у запустели Хиландар, осим цркве нађе све разорено; одмах га озиди градом и трпезарију подиже из основа, и ћелија довољно за братију сазида, а цркву обнови и златом ослика, иконама и завесама и сасудима светим довољно је украси, те уз Божју помоћ и богатом руком све успешно сврши.

А журио га је и преподобни Симеон, говорећи:

— Ако ме удостоји Бог да видим како се манастир зове наш, бићу срећан ако крај живота у њему завршим.

Одмах би доведен преподобни из Ватопеда у свој манастир звани Хиландар, и цркву у њему посветише Входу Матере Христа Бога у светињу над светињама.

Када се скупило братство у Господу, узаконише по обичају службу и устав пјенија, као што навикоше од Ватопеда, и игумана поставише да се брине о црквеним стварима.

А од прота измолише запустеле ћелије, маслињаке и винограде што беху око Хиландара, са овим и Светог Георгија Имологите и Светог Николу у Милејама. А у Кареји купивши место од прота, многе двоспратне ћелије сазидаше ради почивања када дођу игуман и братија манастирска. И то је све многим куповином било дано Хиландару у наследство.

Пошто су све ово добро имали, усхтедоше још боље утврдити и распространити манастир.

Преподобни Симеон посла богоноснога Саву да све јави њихову пријатељу цару Алексију о утврђењу манастира, да га назове царским манастиром, те да њиме не влада ни прот нити ко други осим цара.

Преподобни пак дошавши у царствујући град, био је с великом љубављу примљен од цара. И претекавши запита га цар:

— Да ли је још жив свети старац, отац твој?

Одговори:

— Још је жив молитвеник Царства ти, отац мој.

Цар, дубоко уздахнувши, рече:

— Благословен је тај човек Богу, јер примивши земаљско пожуре се усрдно да достигне и небеско!

И тако цар отпусти блаженога да се одмори.

И дође у свој звани му манастир, у дом пречисте Богоматере Евергетиде, то јест Добротворке, јер је и ту са оцем био назван као ктитор. Јер од почетка много злата дадоше за подизање тога манастира, и купише многе метохе и насеља, и дозидаше обнове које су требали, и ови су их због тога сматрали као своје ктиторе, и са првим ктиторима били су написани да се помињу. И опет тада свети им много злато са собом беше донео.

А сутрадан ушавши, све рече цару, како манастир са оцем у Светој Гори подигоше, и замоли за овај царску потврду. А спомену и запустели царски манастир, звани Зиг, да да и њега овоме са сваким достојанством што га је имао испрва, уводећи овим добијањем у заједницу са собом и цара као ктитора.

А цар се овоме веома обрадова и рече:

— Пошто ћу и ја с вама бити заједничар у спомињању када и ви у светим службама Богу, испунићу благовољењем вашу молбу.

Одмах дарова вишеречени манастир Зиг, с метосима и са свима насељима у област манастиру Хиландару, назвавши овај царским манастиром, и да њиме не влада ни прот нити ко други, царским писмом и својим златним печатом утврдивши, и даде му цар својом руком жезал, и заповеди да се овај чува у цркви, и када братија поставља игумана да овај имају посред себе уместо цара, и да се сматра да се игуман поставља као од цара, и као из царевих руку да узима штап власти.

И тако богомудри све свршивши с царем, обдарен многим частима био је отпуштен.

А преподобном оцу његову, ради сећања љубави, опет даде много злато, говорећи:

— Све твоје прозбе испунио сам, оче свети. Молимо твоју преподобност да се моли за нас Господу молитвама својим.

А дошавши преподобни од цара у манастир пречисте Богородице Евергетиде, злато које је цар дао да однесе оцу — све раздаде ништима.

Јер све што је очево и његово бејаше, а што је његово и очевим називаше се. И ништа отац није говорио да је његово, него да је све синовље, осим једине душе, па чак и ову у Богу и с Богом њему предао беше, јер таква је била покорност И послушност преподобнога старца љубљеном и богодарованом сину његову, тако да није мислио да је човек него анђео. И када је син као оцу хтео да послужи његовој старости, стиђаше се отац и одрицаше се, толика је била смерност његова према сину. Овај пак са синовљом љубављу у свакој потреби светога старца као раб службу свршаваше, и никога осим себе не удостојаваше да послужи оцу. А свети старац гледајући како га син служи и негује као анђео, потоцима топлих суза радосном душом због њега к Богу обливаше се, и тако се као штитом молитвама његовим окриљен од бесова сачува.

Међу ништима који су долазили у вишечерчени манастир и примали помоћ своје сиромаштву, гле, нека жена благообразна и побожна побожно приступивши рече му:

— Свети Божји богољупче, Бог Ми заповеди и његова Богомати Евергетиде да теби дам оно што су Ми ОНИ заповедили. У Гори Светој, у области твога манастира, на том и том месту, потражићеш и наћи ћеш два скровишта злата, која узевши све што ти је у Богу потребно устројићеш.

А свети зачудивши се овој необичној вести, и давши славу Богу, отпусти ову часну жену кући.

И тако целовавши свете цркве, цара и патријарха одмах пође на пут.

Стигавши у Свету Гору и наставши свога преподобнога оца у Господу жива, поклони му се и целива га, и обавести га о љубави и пријему цареву, и рече да је сва њихова молба у Господу испуњења.

Свети старац благодари Бога и пречисту његову Матер за све, сву наду полажући на њега, и тако добри оци све добро свршише што се тицало манастира.

Тада је владао српским земљама благочастиви самодржац Стефан, зет благочастивог Алексија, цара грчког. Њему предадоше манастир да влада и да се брине за њега као за своје отацство. А овај христољубац веома се обрадовао због тога, и од своје земље даде многа и најбоља села, која се и до сада чувају неизмењено под влашћу манастира званог Хиландар, обогативши га људима и приплодним коњима и свакаком стоком, као што су му и били заповедили преподобни.

После овога мало поживевши преподобни отац наш Симеон у манастиру своје који се зове Хиландар, достигавши меру савршенства коју желе сви који Бога љубе, Симеон дивни, Симеон слатки, и делом Симеон, Симеон изврсни, Симеон богоносни и богомудри, који се нађе добар у свему, јер диван се показа храброшћу у земаљском војевању, правдом и вером украшаван, милостињом и дарежљивошћу ништих улепшаван, међу царевима апостол, јер је апостолски народ свој научио и вером

просветио; храмове бесова обори и цркве Богу подиже, јереси прогна и свештенике уведе, трње злочашћа истрже и лозу благочашћа засади, царство и красоте света као трице презре, крстоносно и неповратно за Христом пође, послушношћу према Богу стран својима и дошљак у туђој земљи постаде, ученик и послушник сина и у пустињи сапосник, — молитвама и уздасима у ћутању и плачу заврши живот, и остави добру успомену онима који хоће живот.

Колико је похвала по свакој добродетељи овога мужа сада ми није могуће говорити, јер би се продужило време повести. Много, дакле, минувши, као апостолу рећи ћу апостолске речи: „Подвигом добрим подвиза се, поста трчање саврши, веру сачувавши, и време његова одласка к Богу настаде, да пређе на бесконачни и блажени живот, И да прими за њега чувани венац правде за своје трудове, и за оне које је он спасавао, што спреми и што ће дати Господ праведни судија у дан онај, њему и свима који воле дан јављања његова.“

И одмах дозва љубљенога сина својега, и рече му:

— Приближи се време да будем позван, чедо. Колико си се потрудио за мене, за добро душе моје, сада је још више време да ми помогнеш. Јер знам, што молиш у Бога даће ти се.

Овај пришавши са сузама обисну се о врат његов, и рече:

— Пре се ја, теби припадајући, молим, господине оче, да као што сам се за живота твога, окриљен топлим ти ка Христу молитвама, од свију зала сачувао, и сада опет када Христу одлазиш, измолићеш од њега својим молитвама, њему угодним, до краја покров животу мојему од зла, и нећеш оставити у светим. својим молитвама ка Господу све нас: децу твоју у Господу и по телу рођену ти, земљу нашу и цркву, за које си се трудио.

А преподобни старац, изливше многе.. сузе, рече:

— Ја о себи ништа не знам док не видим Бога, и ако добијем слободу нећу вас оставити.

и положивши преподобне руке своје на љубљеног сина, благослови га, и умноживши к Богу молитву за њега, загрли га са сузама и последње целовање даде му. И заповедивши му да сврши за српске цркве многе недовршене ствари, и за свете своје мошти замоли, говорећи:

— Када Бог после извесног времена благоизволи, скупивши једног тела грешне моје кости, пренећеш их у земљу народа мојега, и положићеш у цркви од мене сазданој, која је у месту званом Студеница, у манастиру Пресвете Богородице.

Богомудри Сава исповеди да ће извршити све што је отац заповедио.

Преподобни пак призва сабор монаха, братију и чеда у Господу, и свакога од њих по имену целова и благослови, и све весело наговараше да се за њега моле,

предајући их Богу и пречистој његовој Богоматери, а уз њихову помоћ и сину своме богомудром Сави. И тако отпусти свакога од њих у ћелију, заповедивши да му до ујутру нико не долази, јер је већ била ноћ.

И одмах у последњој старости изненада младићки са одра устаде, и као да је чекао да дођу неки благородни и љубљени и светли и високи од цара, веселом душом, светлим и светим анђелским образом украсивши се, и тако се светим и пречистим и бесмртним и животворним и страшним и ужасним тајнама причести, рекавши:

— Слава Богу за све!

Мало после тога био је као човек обузет огњем природне смрти. А љубљени син његов усрдно се подвизивао у последњој служби за оца, многим изливањем суза, за целу ноћ цео псалтир над њим изговоривши, и никога није пуштао да уђе к њима него га насамо поучаваше и опомињаше да говори благодарне молитве Богу.

Када је дан почео да свиће, унесе га у црквени притвор. И могао се видети дирљиви приказ крајње смерности: онај који је некада био висок и лежао у златној и мекој постељи, лежао само на рогозини као један од последњих и убогих људи, дишући последњим дахом. Братија га опколише и оплакиваху губитак оца, а преподобни, једва могавши, подиже руку и махну да буде тишина.

и разведри му се лице, и весело гледаше ка пречистој икони Христовој и пречистој његовој Матери. Изгледало је као да поје са неким другима, а није нико могао разумети. Дошавши до краја псалма, рече јасно ово:

„Свако диханије да хвали Господа“!

И тако су сви разумели да је преподобни и на крају живота са анђелима појао анђелску песму, и да више, после оне анђелске песме, не треба друге појати.

Ведро гледајући на икону Христову, изгледаше као да душу предлаже у руке његове. И гле, као неким добромисним ароматима ваздух се испуни тако да су се сви који су ту стојали дивили необичном и неисказаном таквом благоухању.

И тако слатко у Господу усну свети старац, предавши душу своју Христу Богу, кога изнад свега заволе.

А љубљени син припаде на свечасно лице очево, и место топлом водом врућим сузама ово уми, а тако исто и преподобне му руке уми многим сузама. На главу их своју и очи полагајући целиваше, и уподобивши их крстообразно, на прса његова положи.

И тако са свом братијом ужеже многе свеће са часним кандилима, и одаде почаст часном и светом телу преподобнога оца са подобним надгробним песмама у довољним сузама. Имајући унутра у цркви пресвете Богородице гроб украшен мраморјем, положише га у манастиру који се зове Хиландар, славећи Оца и Сина и Светога Духа за покој блаженога и светог оца.

А богомудри Сава, раставши се са оцем, осећаше уједно и жалост и радост. Жалост — што је изгубио пријатеља, друга и саподвижника, и покров пред Богом у молитвама. Радост — што се удостоји да види оца, како је до краја подвиг свршио и украсио се сваким добродетељима, и што га је послао напред као топла предстатеља у молитвама Христу. Одслуживши дане његове свете успомене, милостињом и мило срдном штедрости ниште веома обогати и почаста, тако да није ништа оставио код себе него све раздаде мноштву које је долазило.

Паде му пак на ум реч оне побожне жене, о којој напред рекосмо како му је у Цариграду говорила да у Светој Гори, у области хиландарској, потражи два скровишта. И одмах помоливши се Христу Богу рече:

— Слушам Давида који каже: „Ако вам богатство допадне, нека за њега не прионе срце“; колико Више је достојан прекора и укора онај који копа земљу и тражи оно што није оставио, журећи се да узме? Због тога не дај, Господе, молитвама пречисте Ти Матере, да ми се због жеље за пропадљивим наруга непријатељ мој! И ако није искушење противника него Ми је по теби Богу моме речено, по твојој вољи, Господе, нека се појави сакривено! Иначе, нека се опет и од нас, слугу твојих, сакрије као и од првих!

И када је дошао са учеником својим на означено место, мало копнувши, и гле као да земља рукама издаваше оно што је чувала, и нису нимало промашили отвор јаме у којој скровишта бежу положена. Мислим да је то била сама та пресвета Богородица Добротворка, која је то говорећи казала светоме, али свети из смерности овако измени виђење.

И одмах приведоше многе који су тајну чували, узеше велику количину злата и пренесоше кући. И догоди се како је Господ говорио преко пророка: „Моје је злато и моје је сребро, и коме хоћу даћу га“. Али и ово богодаровано сребро и злато није свети за држао као лихвар, него један део даде у Константинов град манастиру пресвете Богородице Евергетиде; други, већи део, подели манастирима у Светој Гори; трећи по пустињи ћелијама и свима што самотно живе; четврти својему манастиру Хиландару и свима ништима. Јер ради тога му се и јавила као оном који добро дели, јер у свему беше извршилац јеванђелских речи, и нарочито се ових веома срамио, када Бог кори нашу неситост и говори: „Када у туђем не бисте верни, ко ће вам дати ваше?“ Зато много што му је падало сматраше као блато, и даваше не као своје већ као туђе, јер све што не можемо однети туђим се назва. Штавише, овим што је туђе заповеђено нам је да тражимо своје, трајно и небеско, јер нам је живот на небесима, рече апостол.

У почетку рекосмо колику љубав, колику жељу имађаше свети да се од свега ослободи и да у самоћи живи у ћутању, али му игуман (у ствари Бог) забрани То због ране младости. Затим га задржа очев долазак, служење његовој старости и поучавање на подвиге по могућностима, а уз то путовања к цару и бриге за подизање манастира. Али, средивши у Богу лепо све манастирске ствари, и поставивши игумана да се брине за спасење братије, и видевши како је отац лепо стигао к Богу и испративши га, и ослободивши се свега, нађе изванредно место у месту званом Кареја, са dobrим водама и плодоносним дрвећем украшено, и ово купивши од прота ћелију за ћутање себи подиже, и цркву светога и преподобнога оца Саве Јерусалимскога сазида.

И одрече се многога, а задовољи се трима стварима оних који црквени устав хоће да извршавају. А сам у ћелији проводећи у ћутању, појањем псалама и молитвама од свега се ка Богу ослобађаше и понављаше подвиге младости, и подухвати се оскудног живота и суровијег од ранијег, постом и бдењем, клањањем и ноћним стојањем још виши биваше.

Ако бисмо по достојанству и по суштини описали све оно пређашње што је заборавио у метанисању, умиљења и тајне и јавне уздахе, и суза његових источнике, изгледало би неискуснима и ленима немогуће. Јер са таквом ватреношћу после смрти преподобнога свога оца у месту томе поживе, сав помишљу ка Христу плењен, да сваки дан сећањем на смрт умираше, а од многог и непрестаног поста усахну му утроба, и боли му са изнутрицом слезина његова, и изгуби сву маст, и тако неисцељиво боли. Па да је и хтео олакшањем да послужи утроби, болест би га и против његове воље спречавала. И тако сав живот његов беше пост. А болест ову као богодану помоћ поздрављаше, судивши да је боља смрт за Бога него ли живот, поучавајући се апостолским речима: „Уколико спољашњи наш човек пропада“, и „када сам немоћан, тада ми још више расте снага у Богу“.

Пошто се он тако подвизавао, навукао је многе завиднике против себе и ревнитеље на добро, а уз то се молио Богу са великом жељом да се удостоји видети које извешће о своме оцу.

И једне од тих ноћи јави му се преподобни Симеон чудесно, ходећи са неким светлим, преславно украшен неисказаним лепотама, и са пресветлим венцем светлијим од сунца, и њега као од унинија подижући и веселећи га рече:

— Више не тугуј и не жалости се због мене, сине вазљубљени, него се радуј и весели, јер ево по молби твојој јавио ти је Бог о мени, родитељу твоме. И овом славом коју на мени пресветлу видиш обогати ме сведобри пребогати Бог. И сада се радујем надом да ћу примити вечна добра и истинско и неутуђиво са Христом царство, и оно о чему си ми за живота говорио. И незамисливих лепота гледањем наслађујем се, док све то у поновном рођењу у правом смислу не будемо примили. Благословен си ти од Бога, јер ми постаде посредник вечнога блаженства и бесконачнога овога живота. А и твој труд за мене, подвизавање и молитве твоје и милостиње, узиђоше на памет пред Бога, и зато те очекују спремљена ти добра са мнош. Али ћеш се прво апостолском благодаћу и влашћу од Бога на земљи обогатити, да везујеш и разрешујеш кривице људских сагрешења, и своје отачаство светитељством напасавши, просветливши и научивши, вером и правдом и покајањем ка Христу привешћеш људе своје, и светим местима која телом походи Господ Исус Христос поклонити се, где се сва страдања његова за нас вољно догодише, која ћеш на срцу своме написати, и многима ћеш се образац добродетељи јавити, и сва законоположења Христова која су на здању апостола у отачаству ти испунивши доћи ћеш к нама, и тада ћеш се због мене, и због многих, још већих дарова удостојити. Украшен двоструким венцима испосништва и учитељства, и удостојивши се заједно бесмртнога блаженства, наслађујући се још јасније и још чистије правим гледањем пресветле и једносушне и нераздељиве Тројице, и зборујући са свима светима, бићемо у бесконачни век векова!

Када је свети дошао к себи од виђења, нађе срце своје сваким весељем и радосћу стишано, па му се чињаше да је на небу, а не на земљи. Небески је и говорно ово са њим у облику очеве појаве. Одмах са рогозине устаде и светло к Вишњему високо руке подиже, и громким плачем и даждом суза земљу напајаше.

Која ли благодарења за то не изрече Богу, клањајући се и величајући, хвалећи и благодарећи онога који чини велика и неиспитана, славна и чудна дела, којима нема броја!

Гледајући ка преподобноме своме оцу, као да је жив, рече:

„Блажена је, благи, твоја неизменљива љубав према деци, оче свети! Као за живота, тако се ни после смрти не растајеш од порода срца твога, и многопечалну ми душу и скробно ми срце виђењем твога лика у анђелској појави насладивши, развеселио јеси.

Ко сам ја, недостојни, да си ме светим твојим молитвама ка Богу удостојио да небески и свети његови анђели дођу к мени, и твојом појавом да овако мени говоре, и да из унија подигну и узвеселе душу моју?

Сада си ми жив, господине мој. Сада те видех и уверавам се у речено: „Праведници ће живети на векове, и од Господа им је награда и делање и сила од Вишњегā.

Нека је слава и величије на висинама човекољубивоме Богу, који те је такве благодати удостојио!

Слава и част и клањање благодати његовој, што је и мене грешнога удостојио светим својим анђелима да те видим међу њима!

Сада се поуздано, душе, због тебе радујем и срцем се веселим, као да ја сам стварно примам оно чиме се ти сада, радујући се надањем, наслеђујеш.

Сада ћу положити почетак служења Богу мојему, да се бојим и да трептим од имена светогā његова, и да заповести његове сачувам без уклањања“

Што је говорио то је и чинио: могло се видети да се све више и више добрим делима у души назидава, и степенице ка Богу оним виђењем у своме срцу полагаше, и са духовним људима разговараше, обилазећи и делећи милостињу онима који по пустињи тескобно живе, и ниште обасипајући милосрђем. И ако је ко стран или из пустиње био у недостатку неке потребе, или да чамац направи, или да кућу сазида, или сиромаштву покрова и помоћи, или му је што у нечему нужном требало, сви бацани валовима сиромаштва прибегаваху к њему као пристаништу и спокојство милости добиваху. Јер свима се сав налажаше. Јер никада не оскудеваше у њега ризница Христова, јер му и земља откриваше своја скровишта, као што испричасмо.

А много и све више му доношаху од брата његова самодршца Стефана, јер га веома љубљаше и као анђела Божијегā бојаше га се и слушаше га.

А уз то чујте велико милосрђе његово и богато давање са милошћу:

У Светој Гори има манастир Светих Апостола, који се зове Каракал. Овај нападоше ноћу морски разбојници и опљачкаше, а игумана и братију свезавши у своје лађе одведоше, и све манастирско запленивши са собом однесоше.

Пошто су мучени и нису имали ништа да даду за откуп, довозавши их у Лавру продаваху их као стоку за клање и питаху да ли ће ко кога од клања искупити. Како их је било много, нико их није могао све искупити, а разбојници говораху: или ће све заклати, или нека све откупе.

И сви са игуманом утврдише да предаду манастир са свим имањем Лавранима, и да се од нечовечне смрти клања избаве.

Лаврани, испрва неумољиви, на то због неситости све их искупише, и узевши манастир са свим насељем покорише под свој манастир.

А они изгнани са игуманом прибегавши ка све томе као пристаништу свију, замолише да добију милост. Испричаше све што се догодило с њима.

А овај богољубац, не могући слушати што се догодило с њима, многим сузама растужи се, јер тако беше од блага и безлобива срца свагда обузет и обливен сузама.

Одмах, радосне душе, испуни њихове молбе. Манастир са сваким достојањем искупивши, усели у њега изгнане, игумана са братијом. И не само ово, него и потребно манастиру и разорено назидавши, обећа да ће се до краја живота бринути за њих.

Има и други манастир Светих четрдесет мученика у месту које се зове Ксиропотам. Када је и овај од истих разбојника запустео и склонио се коначном паду, дође игуман с братијом и овога манастира ка светоме, тражећи руку помоћи и милостиње, и говорећи да ће због сиромаштва отићи са тог места.

А овај Богом богати даровалац учини и за њих милосрђе, даде помоћ сиромаштву и откупи заложена манастирска имања, и разорено утврдивши па и цркву осликавши и украсивши сваким благолепијем, назва се ктитором.

Манастир који се зове Филотеј поче зидати неки богољубиви човек, а није могао довршити га због не достатка средстава. И он као и сви дође ка светоме, и њега уводећи као ктитора замоли за помоћ да га доврши.

А свети, смирујући се смерношћу, веселе душе и оване богато даде потребно за довршење.

Приповедајући милостиње, реч одмиче те се задржасмо, али је и ово казивање добро милостивим и богољубивим душама, а уз то је и брз и згодан пут који к Богу води, који свакоме од нас који хоће милостиње више вреди од телесне свеспаљенице, то јест поста, и више од сваке жртве и молитве.

Добра је, дакле, чистота и молитва и пост, када се држе у милостињи и правди, и када сијају правдом као бисери на златној огрлици.

Јер срамим се безумља лудих девојака, које сачуваше бедније девичанство, а чистоти и молитви и посту не додадоше уља милостиње и због тога имајући светилник свој угашен немилосрђем праведно се не удостојише да с Христом жеником уђу на свадбу и у брачну ложницу, у радост и весеље, него још и дрско уздајући се у чистоту и пост зваху: „Господе, Господе, отвори нам!“ и гле посрамљена, достојна крајњега плача, да женик ради кога мишљаху да постом чувају своју чистоту и к њему дрско зваху да им отвори, он их се и одриче с клетвом, и говори: „Заиста вам кажем, не знам вас!“

Видите коликих се радости лишише због малог. Види и опет колико је милост драга: „Ходите“ рече, „Благословени Оца мојега, наследите спремљено вам царство!“

Колико изнад свих добрих дела може и хвали се, рече, милостиња на суду!

Колико ли они који су лењи за милостињу и који Богу преко сиромаша по могућности не уграђују треба да се боје стојања с леве стране и убрајања међу козе и речене претње: „Немилостив је суд онима који нису учинили милости!“

И ови треба да разумеју најмилосрднијега и доброга судију Бога, да ни о једном греху није тако гневно говорио као о немилосрђу: „Идите од мене проклети у огањ вечни, спремљен ђаволу и анђелима његовим: јер огладнех, и не дадохте ми да једем, наг бежах, и не оденусте ме!“

Остало свима заједничко слово о милости(њи) нека почека на ред, а ми ћемо се опет вратити ка светоме.

Видевши, дакле, свога преподобнога оца у таквој необичној и неизрецивој слави, као што раније казасмо, разумеде да је велику благодет у Бога добио, и неситом душом због њега веселаше се, и још више се уздизаше добрим обичајима монаштва, постом и бдењем и молитвама. И ко би могао да искаже све оно чиме је усрдно желео да у пропадљиву телу постигне живот бестелесних сила? А изнад свега украшаваше се милостињом, по Соломону: „Нека те не оставе милостиња и вера“. И због тога се још више подвизавао к Богу, и пошто га је Бог слушао јер га љубљаше, смело и без бојазни говораше:

„Каква ми је корист, Господе, што сам ја тајно видео твоју благодет ка мојему оцу, а видевши радујем се и због тога ја једини удивљен доброхвалим твоју милост — ако не покажеш јавно свима твоју доброту према њему? Знам, Господе, да је теби све могуће што год хоћеш, и да иза речи иде дело које се дахом уста твојих свршава. Услиши ме слугу твојега и не презри мољења мојега, за што се теби, Богу своме, прилежно молим!“

Пошаљи пресветога твога Духа и обнови кости што ради тебе, који си нас ради странствовао с небеса на земљи, у туђини леже, и напој их росом благодати твоје, да се напоје од обиља дома милости твоје и да искипе миро благоухано, којим ће умастити

душе и лица слугу твојих који се тебе боје. Нека сви разумеју силу твоју и неизмерну милост, и колико си добар по датељ онима који те се боје и који чувају заповести твоје.

и као што си на небесима пред анђелима служи твојем, оцу мојему, милост твоју подарио, прославићеш га чудесно, Господе, и на земљи пред људима, да и ја, недостојни слуга твој, добијем поузданију смелост, да си послушао молитву моју, па ћу ти убудуће у животу своме вредније угађати, и сви људи твоји који знају и славе име твоје. И опет те прослављамо са Оцем и Светим Духом, сада и увек и на векове векова, амин!“

Пророштва дар на мужу видим, и његов дар од Бога хвалим, а смелост његова и вера у Бога задивљава ме и ужасава. Знађаше да ће Бог извршити његову молитву, као када би син што молио у оца и узда се да ће му дати. Чудесна је смелост и вера његова, као кад би неко држећи у рукама царев дар сазивао другове и суседе, говорећи им: „Ходите и видите на мени цареву милост, и сматрајте ме блаженим као онога који је добио велике ствари“.

Тако и овај, уздајући се и имајући Бога послушна и као у својој вољи, дозвољава са осталим игуманима и старцима славним по делима, на дан успомене преподобнога својега оца.

и када је дошла множина званих и незваних, тако да је манастир постао тесан, свети украси цркву свету сваким благолепијем и гроб преподобнога светло удеси. И када је дошло навечерје, отпојаше код гроба светог оца за спомен узакоњено од псалама. И пошто су се прихватили вечере и хтели да се одморе, свети узевши светог оца прота и увевши га у цркву, рече му:

— Ја ћу дакле, оче, са својом братијом узићи да на пиргу на своме језику свршим јутарња славословља, а ти, оче свети, са свима својима овде у великој цркви код гроба оца мојега отпојте јутарња пјенија прикладна спомену, и молим се да се молите за његов покој. И када Бог прослави слугу свога, ако ме ви позовете доћи ћу к вама.

и затворивши свету цркву, даде проту кључеве и узевши молитву узиђе на пирг.

А прот будући у недоумици о смислу онога што је свети говорио, рече:

— Нека буде воља Господња!

И предавши кључ онеме који га је служио, уђе у ћелију да се одмори. И док су се сви одмарали, богоносни поче свеноћно бденије стојањем, и као што се први пут молио, паде на колена и поче молити милост од свемогућег Бога, говорећи:

„Сведржитељу, предобри Господе, услиши слугу твојега који ти се свагда и опет сада моли. Росу благодати светог ти Духа на измучене, постом сасушене кости тебе ради, на раба Твојега, оца мојега, изливши, миром их обнови и учини да искипе. И као на небу, и на земљи ћеш прославити свога служитеља, и пошто ћеш прославити оца мојега — и ја ћу се с њим због њега у теби прославити и сви који су дошли данас твоју

милост на нама видевши тебе ће прославити, и нас ће познати да смо и ми твоје верне слуге, који се уздамо у тебе и тебе љубимо, своје оставивши, и за тобом пођосмо.“

Када је дошло време јутарњег славословља, док су ово свршавали прот и сви који су били с њим у цркви, и док су појали установљено за спомен светог, молећи му од Бога олакшања и места покоја, наједном се црква благодаћу Светог Духа као неким благовоним ароматима испуни, насладивши све душом и срцем, и учини све веселима и тихима, и сви, задививши се невидљивој благодати, говораху:

— Откуда ово?!

И гле, као да ветар шуми врењем од гроба светог, и они који су близу стојали и ишли да виде шта се догодило одмах видеше како се мраморни гроб светог, благодаћу Светог Духа, миром као водом наводнио, и како одасвуд испуњаван као поток отиче и цркву обагрује и облагоухава, и чудом ужаснути одскочише да јаве проту.

А прот и сви с њим притекоше, и видевши како је гроб свуда испуњен врењем мира, и задивљени обиљем источника који је текао на земљу, а уједно и ужаснути, оставивши јутарња пјенија, са страхом и сузама зваху:

— Господе, смилуј се!

Тада прот сетивши се речи које му рече свети: када Бог прослави својега угодника, ако ме зовете доћи ћу и ја — одмах заповеди да га брзо позову.

А свети дошавши с радошћу и видевши оно што му не беше непознато, одаде хвалу свеблаготворном Богу, и као самога оца загрљивши свети и мироточећи гроб целова га и окропи га изливањем многих суза и топлом љубављу. Онда најпре прот светим и благоуханим миром, образом крста помазујући знаменова сва своја чула. Тако и светог помазујући знаменова. После овога прот је све који су ту били намазао светим миром, и освештавани биваху као од оца, а који су трпе ли од нечистих духова и који су боловали од сваке болести, додиром гроба и намазањем светим миром, исцељење и здравље сви изненада примаху, и с великом благодарношћу Богу и преподобнога беху прослављали.

А миро је текло не само из светих моштију него и из сухога камена и креча где беше на зиду насликан лик светог, јер је и њих Бог устројио да миро тече на веће удивљење, показујући свима колику љубав има ка светима због њихове љубави к њему. Јер „прославићу“, рече, „оне који ме славе“.

Видевши ово прот и сви с њим ужаснути чудом понављаху с њим плач, зовући: „Господе, смилуј се!“ — и исповедајући се и благодарећи говораху:

*„Велики си, Господе, у делима својим
и диван у милосрђу,
довољна је нама грешнима
ова вест твоје милости,*

*колику божаства љубав имаш према људима
који чувају твоје заповести.
Ко је кадар да опише силе твоје,
или ко ће стићи да исказе твоју милост?
Слава твоме милосрђу,
слава твојој доброти према нама,
за све, доори Господе, слава ти!*

После овога свршивши јутарња славословља, а за тим и божаствену свету службу, опет светога дозвола прот са свима игуманима и старцима и са свима придошлима, и благословише га да остави за спомен писмено житије преподобнога, и да се празнује са светима.

А он начини велико славље свима придошлим, љубазно их угостивши, и милостивом душом и широком руком све, од првог до последњег обдари, а прота и његове пратиоце задржа гостећи три дана и обдаривши великим почастима отпусти свакога кући.

А свети, ослободивши се оних који бејаху дошли, уђе у цркву и ову за собом затворивши паде на земљу и припаде к Богу прса бијући нештедно, изливајући вреле сузе и благодарећи и похваљујући к њему, рече:

*„Ко сам ја, Господе,
и шта је дом оца мојега,
да тако прослављаш Твоју милост на нама,
и ниси презрео мољења мојега,
недостојнога и грешнога ти раба,
него си испунио моју прозбу к теби?
Чиме ћу ти вратити за сва добра твоја?
Изнеможе ми ум,
твојом добротој задивљен.
Да те достојно хвалим и певам не могу.
Слава теби предобром,
слава теби прештедром,
слава теби благопослушном
са вером молитеља ти,
слава теби, сабеспочетни Оцу Сине,
слава и беспочетноме ти Оцу
заједно са Светим и једнодушним Духом.
Владико Христe, царе бесмртни,
осим тебе ја не знам другог Бога
који владаш животом и смрћу.
Јер видеше очи моје спасене твоје,
којим си и после смрти прославио
слугу твојега, оца мојега,
пред лицем свију народа у овим крајевима,
светлости на откровење наше,
да тобом познају*

*да смо и ми истинске твоје слуге
и верни поклоници Тројице
и на славу твојему отачаству
народа твојега, новог Израиља.
Ко да се не диви
твоме великом милосрђу?
Слава теби, Боже,
слава теби!“*

Пришавши светоме гробу свога преподобног оца, и грлећи га целиваше, и многе своје сузе са миром његовим раствараше, приносећи срце и усне и очи, а уједно и мажући сва своја чула освештаваше. И он, насамо му се као живу поклонивши, говораше и предлагаше га као молитвеника к Богу своје прошлости, а као заступника будућности. Јер варљив је, рече, овај живот, и склона је паду природа људска, и нико се неће удостојити да га страсти никада не дохвате и да нема учешћа у пороку — осим Бога јединог!

Ово и много друго као у уши оцу на гробу рекавши, стакленицу часним миром од светих његових моштију нали, хотећи даровати самодршцу Стефану благослов од очеве благодати.

и тако ка братији изишавши и угостивши их, и попразништвом оца и поукама духовним душе њихове наситивши и давши мир игуману и свима осталим, узађе ка ћелији ћутања у Кареји.

Преподобни прот Дометије, звани Јерусалимац, који се удостојио да има благодат божаственог Духа, гледаше душу божаственог Саве плодну добродетељима, и видевши на њему дар пророштва — када их је позвао на спомен оца својега, јер је унапред знао за чуда изливања мира од његових светих моштију која ће Бог учинити, те је рекао њему: „Када прослави Бог слугу својега, оца мојега, бићу позван од вас, и доћи ћу и ја“ — дивљаше се пророштву и вери и смелости мужа, и проричући будућу на њему обилну благодат, овако говораше:

— Биће са многима водитељ ка богозвању, Добро ће пасти душе заблуделих жезлом вере, и на пашу благочашћа речју ће их позвати, а и свима жалоснима биће милостива утеха.

Зато га и сувише љубљаше и поштоваше га, и због безмерне смерности његове и кротости једноставне и љубави без лукавства био је од свију љубљен и поштован, и када су оци седели у сабору даваху му место са првима.

И ко да не љуби онога кога Бог љубљаше!

А прот много пута, хотећи се благословити од њега, присиљаваше га да прими свештенички чин. А он, бежећи од славе, називаше себе недостојним.

А прот говораше:

— Када бих ја био твојом недостојношћу обложен! ...

И опет призвавши многе себи у помоћ, једва га је могао убедити, тако да он рече проту:

— Воља Господња, оче! Твоја заповест нека се изврши на нама!

Када је дошао у свој манастир Хиландар, био је позван у Хиландар тадашњи епископ јериски Николај, и служећи свету службу са многим свештеницима посвети светога за ђакона, а сутрадан га учини јерејем.

После тога добивши велико утошћење са братијом и са многим ништима, и пошто су ништи обасути даровима, епископ и они који су с њим дошли, обдарени, отидоше кући.

А свети као новопосвећени, благословивши игумана и братију, и давши свима мир, опет стиже до ћелије ћутања у Кареји.

Дошавши к проту, пошто је његову, управу Божју вољу извршио, хтеде да се благослови од њега, али га прот дочека и као сина љубазно прими, као од оца благослови се, и новоосвећену руку његову целивајући на главу је своју полагаше. Љубазно примљен од њега на заједничкој трпези и утешивши се речима, отиде у своју ћелију, где је живео испосничким животом.

Због нужних манастирских потреба отиде отац у град солунски. И ушавши у свету цркву светога страстоносца Христова, великомученика Димитрија, и свети мироточиви гроб његов љубазно целивавши и светим његовим миром помазавши се, у свој манастир у Филокалији ушавши становаше. Јер и ту беше дао много злата за подизање тога манастира, и зато га његови житељи сматраше као ктитора.

После тога оде ка светом оцу, митрополиту тадашњем, Костандију, а овај га љубазно прими, јер од многих беше слушао за његове добродетељи те је желео да га види.

Догоди се да је у то време дошао епископ Свете Горе, вишеречени Николај, и овај све поуздано исприча митрополиту о блаженом Сави и о његову оцу преподобном Симеону, говорећи како га у нашем нараштају врењем мира од светих моштију његових прослави и чудесним учини Бог. А митрополит, чувши ово, сматраше то за чудо, Богу одаде хвалу, и чешће призивајући светога љубављу се његовом наслађиваше.

И када су дошли благодарити дани светога празника и митрополит хоћаше служити свету службу, и с њим Николај епископ јериски, и Михаило епископ Касандрије, и Димитрије епископ адрамерски, умолише светога да буде с њима служабник. И он, покоривши се заповести, био је с њима саслужабник бескрвне службе и причасник светих тајни. И тада би благословен од митрополита и епископа и наречен за архимандрита. И благословише га да носи набедреницу када служи свету литургију.

Када су изашли из цркве, као што су заједнички били учесници страшне и свете трпезе, тако су били учесници и телесне трпезе. И тако се свети љубазно растаде са митрополитом, и сврши потребно за манастир. Стакленицу пак мира од светих моштију преподобнога свога оца, коју ношаше, посла љубазноме своме брату самодршцу Стефану, и написавши на хартији све што Бог учини са преподобним, посла са светим миром. И тако се опет врати у Свету Гору.

Када су посланици стигли у српску земљу, доневши стакленицу светог мира са писмом, дадоше самодршцу Стефану. А овај христољубац уставши с великом радошћу, и клањајући се ово узео и целиваше, и прочитавши писмо све што се догодило Божјим мило срђем са преподобним Симеоном оцем његовим разумеде. Плачем радосним задуго беше обузет, и благодаривши Бога и хвалећи се великим удивљењем његова милосрђа, призва светитеља својега и све благородне који су тада били тамо, и заповеди да се писмо прочита да га сви чују.

И сви чувши о благодати Божјих чуда која се догодише на преподобноме његову оцу, задивљени биваху и Бога хваљаху.

Хоћу овде да испричам мржњу браће, а устежем се од стида. Али нећемо браћу осудити, него онога који је био посредник њиховој мржњи, онога који се испрва узнесе гордошћу, рекавши у себи: „Поставићу престо свој на облаку, и бићу подобан Вишњему“ и који је због тога био свргнут са небеса на земљу заједно са силама које су одступиле с њим; који је отац зависти и мржње и лажи; који је од почетка човекоубица ђаво; који позавидевши првом човеку Адаму на почасти и подигавши се мржњом на њега, вешто је удесио злолукави да и њега сруши истим оним високоумљем и равнобожјем којим је и сам пао. Њега као младоумна саветом змије и женом преваривши, и слагавши га да се нада да ће бити Бог, одмах учини да буде изгнан, бедник, од дрвета живота и од раја уједно, И од Бога због зла. Овај подиже и Каина на Авеља и учини прво убиство руком, због чега се назва човекоубица од искона. Овај учини непријатељство Исава против Јакова брата његова због очеве благослова. Овај и тада беше подигао мржњу међу браћом.

И велики кнез Вукан беше непријатељ брата својега самодршца Стефана због благослова очеве. Јер преподобни Симеон, одлазећи у Свету Гору, узео сина својега Стефана, и место себе за владара и самодршца све земље српске постави, и утврдивши га молитвама и благословом, рече:

— Који те благосиља нека је благословен, а који те проклињаше нека је проклет. И да ти се поклоне синови оца твојега, и нека руке твоје буду на плећима непријатеља твојих, и бићеш господар брату твојему.

После очеве одласка Вукан обузет непокорношћу и поставши роб зависти, рече у себи:

— Приближиће се крају дани оца мојега, и тада ћу своју одмазду извршити.

После престављења светог старца, дизаше се на све начине наносећи непријатељство и зло брату својему Стефану самодршцу, и узимајући у помоћ многе

иноплемене народе, подизаше се на њега много пута у намери да му нанесе зло и да га уништи, подбадан саветом злих. Али, иако је многе народе скупио и мада се свим средствима трудио вишеречени велики кнез Вукан — на град необориви што на молитви и на благослову очеву основан беше, на самодршца Стефана, у ствари, наваљујући — разбијаше се, и ништа од својих замисли остварити не могаде. Јер много пута бивши посрамљен од њега, и одбијен дајући плећа заједно са иноплеменицима који. бејаху с њим, са стидом се кући враћаху, и страхом обузети у теснацима путеве за собом од Стефана зазиђиваху.

У таквом непријатељству и преганању између браће била је српска земља у великој невољи, као у некој тескоби, опустевши од много плењења и проливања крви, пропадајући до краја од глади због неорања, тако да су се многи разишли по туђој земљи. Такав је плод тада исконски сејач зла и мрзитељ добра, ђаво, жњео.

А христољубиви брат, тадашњи самодржац Стефан, написа писмо богоносноме и блаженоме Сави, молећи и говорећи:

„О, многољубазни срцу и души мојој, господине и оче свети, услиши глас плача мојега и послушај уздах мој, и не презри молбу ову!

Учини с нама милост, узевши свете и мироточиве мошти светога и преподобнога оца нашега, и сам смиловавши се на нас, из туђе земље к нама их у своје отачаство принеси, да би се молитвама вашим светим отачаство ваше просветило, и сви ми да благословени будемо.

Јер када сте ви отишли од нас земља се наша безакоњима најшим оскврни, и убијена постаде крвљу, и у плен иноплеменицима падосмо, и непријатељи наши исмејаше нас, и нашом мржњом постадосмо презир и поруга онима који су око нас.

Не би ли како вашим светим молитвама и вашим доласком свемилостиви Бог постао милосрдан према нама, и расејање наше сабрао уједно, и противнике наше уништио.“

Божји човек и равнатељ његова милосрђа чувши ово паде душом у скрб због овога, и по речима брата пожуре се, хотећи утешити његову жалосну душу непоколебљивом вером у Христа, као што он рече ученицима: „Све што год молите верујући, биће вам“ Са овом вером се и он уздаше да ће му Бог дати све што буде молио, и као што је у Светој Гори чудотворењем и изливањем мира учинио чудесним преподобнога оца његова, тако се и у српској земљи пред синовима и народом његовим смело надао да ће га Господ опет прославити и учинити чудесним.

И на виђење чудесних чудеса, којима је диван Бог у светима својим, узео са собом преподобне мужеве из Свете Горе, који тада боговрлим животом слично сунцу беху сијали. Са овима светима узевши свете и мироточиве мошти светога и преподобнога свога оца, пође на пут с њим у своје отачаство у српску земљу, да као што на истоку у Светој Гори постадоше очевици Божјих чудеса, којима Бог прослави свога угодника, да ово и западнима истинито објаве, и што опет угледају на западу у српској земљи

када ове дођу, и ова чудеса дошавши кући објавиће источнима, и Бог, слављен од свију једногласно у светим саветима својим, увек слављен славећи се.

Он, дакле, јави самодршцу брату свој долазак к њему са светим очевим и мироточивим моштима, и рече да се достојно спреме у сретање ових.

А када је ово чуо добри христољубиви Стефан, неисказане радости пун говораше:

*„Шта ћу вратити Господу
за све што ми даде?
Где ме то постиже да се удостојим
да угледам свете и мироточиве мошти
светога и преподобнога
господина и оца мој ега
из странствовања по туђини
из Горе Свете,
и са овима да видим онога
кога желим од много година,
кога носећи у срцу своме нисам виђао,
тако рећи само душу моју,
господина брата мојега,
и да се свете, неизмерне
љубави његове наситим?
Слава ти за све, добри Господине,
јер људе од нас одведе,
анђелима да их учиниш,
и опет си ове послао
к нама по својој доброти.
У недоумици сам, Христе мој,
како да ти одам хвалу,
јер сам земља и пепео,
дивећи се твојој милости!“*

И одмах узевши светитеља својега са преподобним црнорисцима, и са свим клиром црквеним, и подигавши се са многим благороднима, дошавши на границу своје и грчке земље, и ту часно часни часне и свете са светима преподобнога својега оца мошти сретe. Са кадионицама и благоуханим мирисима ваздух испуњавајући, ове примаху, псалме и прикладне песме за спомен преподобнога оца појући, са сузама и радошћу клањајући се, са љубављу целиваху их, и хотећи очима и лицима осветити се дотицаху се ових, и на својим рукама уздижући их ношаху.

А светога и богоноснога оца Саву са истим сузама сви љубазно грлећи целиваху, и оне свете мужеве који су са њим дошли из Свете Горе, и говораху да им не могу вратити благодат што су такво пребогато благо донели у њихову земљу.

А опет сви се дивљаху великој љубави самодршца Стефана и његовој превеликој смерности, јер не штеђаше царске багренеце (што ја то причам о малолепном!) него и

ту саму часну своју главу у прах земаљски подметаше пред ногама преподобних припадајући, молитве од свију и благослове да прими молећи. А ови по Давиду говораху:

— Род правих благословиће се, и буди благословен од нас!

И тако сви благодаривши Бога, утеху а уједно и починак добише.

Диван беше видети од Бога људима, а мислим и анђелима, пренос светих моштију свога преподобнога оца нашега, дивнији од преноса старога Израиља, јер не беше из ропства египатског и са погребатељима, простом децом, него беше ношен из Свете Горе и од светих мужева, преношен од сина анђела, а приман од сина благочастивог самодршца.

И тако с великом чашћу станом стајући и уздижући се, ношаху га као другога Јакова и новог патријарха Израиља оца нашега Симеона, синови и синови синова са свештеницима заједно и са свима благороднима, и спроведоше га ка спремљеном гробу његову и часно у манастир у цркви пресвете Богородице, коју сам преподобни беше сазидао на месту званом Студеница, са псалмима и песмама часно часне и свете његове мошти и мраморни гроб положише, часнији од злата.

И свету и божаствену службу за његов покој одслуживши, и са великим слављем спомен његов празновавши, и све ниште, којих је много дошло, самодржац довољно љубављу насити, и милостиво обасу даровима, и тако сви одоше кући. А свети са преподобнима који су с њим дошли из Свете Горе остаде у цркви Свете Богородице, у којој су биле положене свете мошти преподобног оца његова, чекајући време у који је дан спомена његова представљења, и овај празновавши вратише се кући у Свету Гору.

Када се приближио дан у који је спомен престављења преподобнога оца, љубазни син велики жупан и самодржац Стефан са свима благороднима дође на извршење празника, и када се скупило велико мноштво људи, богатих и сиромашних, пошто је било свршено вечерње славословље, чашћу се извеселише о спомену оца, и тако сви одоше на починак. А богоносни Сава свеноћним стојањем не даде сна својим очима, молећи се за преподобнога оца својега, и као што се прво за живота његова бринуо за спасење, тако се и после његова успенија много више трудио да га Бог прослави и да сада сви угледају даровану му од Бога почаст благодати на небесима, изливањем мира на земљи из светих његових моштију. Подиже се к Богу на молитву и призивајући пречисту његову Матер у помоћ, рече:

„Многомилостиви и сведарежљиви Господе, који кажеш — „Све што год молите верујући, примићетé, и ја недостојни, у ову се твоју реч уздајући, знам да је све могуће твојој доброти, са вером просим и молим велико и незлобиво твоје човекољубље.

Боже, Спаситељу мој, послушај уздах мој и приклони ухо твоје ка мољењу слуге твојега, пошаљи твога пресветога Духа и обнови мошти раба твојега, оца мојега.

Да као што си на истоку у Светој Гори у земљи туђој, тако и овде још више на западу у земљи отача. ства мојега прослави својега угодника.

Да и овај твој народ на западу, видевши твоју милост која је на нама, и задивљен твојим даровима, истинскије теби, истинитом Христу, мисленом истоку, Богу и сунцу правде којег сад ми међу њима проповедамо, поверује да ти, од искони јединородни Син и Слово Оца, сабеспочетан, безвремен и саприсносущтан, а сада под временом, његовим извољењем од свете Богородице и приснодеве Марије, од Светога Духа, не мењајући божаства, оваплоћен ради нас на земљи јавио си се и просвећујеш спасавајући оне који верују у тебе и који чувају твоје заповести.

Да и ови који су са мном дошли са истока познају да смо и ми на западу верне твоје слуге и истинити служитељи Тројице, да се и у нас поје име твоје свето.

Да, Господе Боже мој, ка теби раним, и из дубине душе зовем: Услиши ме, слугу својега, који те моли, и не посрами ме у чекању мојем. Надајући се твојој доброти, сабрах ове источне и западне људе, и као што се у тебе уздах, Господе, да се не постидим!“

Пришавши ка часноме гробу свога преподобног оца, у ноћи насамо рече му:

— Ево сви ми, народ твој и деца твоја коју ти је дао Бог, у твојој цркви сабрани чекамо твоје отачаске дарове. Немој сакрити за себе самога од Бога даровану ти милост. Јави нам по Божјој ти заповести богатство које имаш од њега на небесима. Изливањем мира увери децу и народ свој на земљи, којим помазавши се и обogaћени обрадоваће се, а моју душу од жалости непосрамљену пред њима, оче, сачуваћеш!

После овога заповеди да се удари у било. И пошто су се сви који су ту били сабрали, биле су свршене јутарње песме и славословља ка Богу празнично за спомен преподобнога.

И када је свети у светињу над светињама сам ушао и када је свету божаствену службу за свога оца с вапајем крепко и са сузама принео, Бог, „богат у милости и многи у милосрђима“, готов да испуни молбе слугу својих који са вером моле у њега и који им на корист даје, услишао је и њега који се од смерности молио на светој литургији. Као неким необичним благоухањем црква се испуни, тако да су се сви дивили и нису знали шта је то.

И гле, опет, као и раније у Светој Гори би шум као кад ветар хуји.

А благочастиви самодржац Стефан стојећи напред близу гроба преподобнога свога оца, хотећи да види шум који се чуо, одмах изненада угледа тај превелики мраморни гроб, од злата скупоценији, како је благодаћу Духа Светога испуњен миром као многим водама, и како одасвуд шуми врењем мира. И устрашивши се, а уједно задививши се, тражио је од ужаса помоћ, вичући:

— Господе, смилуј се!

А благородни који су с њим дошли, чувши ово, а видевши са великом радошћу оно што се догађа посредништвом светог, удивљени клицаху:

— Велики си, Господе, и чудесан у делима твојим! Слава ти!

И пошто је бивао велики метеж са плачем, немогуће је било и светоме да сврши свету службу. Јер великим узбуђењем унутар светог жртвеника и сам се стешњаваше, тако да од многих суза није могао да узгласи народу оно што треба. Запрети самодршцу брату и свима који су плакали да ућуте.

И гле, опет, слика на зиду, подобје часнога лика преподобнога, која је била у цркви и у трапези насликана: Бог који је источник чуда, који је негда из суха камена у пустињи непокорном народу источио воду, на веће прослављење и почаст преподобнога, штавише на удивљење и утеху благопокорним људима, деци његовој и народу његову, новом Израиљу, учини својом силом да и ова од сухога креча миром извире, јер су неисказани и неиспитани путеви његови.

Видевши опет ово самодржац и благородни који су с њим дошли, чудо што чудеса превасходи, плачем плач подизаху. Бојећи се светог у олтару, без метежа, ћутећи, кропљаху земљу сузама. А часно и свето миро било је сабирано у часне златне и сребрне сасуде док је свети божаствену службу свршио. А када је излазио, изгледао је сав огњен. И пришавши ка светоме и мироточивоме гробу преподобнога свога оца, и овај, који је благоухао миром, помаза благоуханим ароматима, и отпоја оно што је прикладно почасте за спомен преподобнога, и рекавши молитву, дуго је благодарио Бога. Часну раку преподобнога свога оца целивајући окропи многим сузама, и тако сва своја чувства миром помаза, освештавајући се. Тако и брата самодршца Стефана, затим и оне који су с њим дошли из Свете Горе и сав иночки и свештенички чин, а онда благородне и све који су ту дошли помазујући, сам преподобни освештаваше, и не беше му доста труда ни стојања части ради очеве и утехе ради народа свога.

А игуман и сва братија, узимајући свето миро, по мазујући трапезу и све своје ћелије, освештаваху их, научени од светог.

Благородни и сви остали црпући узимаху, хотећи осветити децу и домове своје, и сви болни који су имали многе и различите болести и који су мучени од нечистих духова благодаћу Божјом и молитвама преподобнога, дотицајем светог гроба и помазивањем светим миром исцеливаше се, здрави одлажаху својим кућама.

И благодат Божја беше на свима и весеље и неисказана радост.

Узевши реч, преподобни рече брату самодршцу и благороднима и свима који су ту:

„Гледајте сада што се збива пред вама, од Господа би ово и дивно је у очима нашим. И ми ћемо слично пророку рећи: „Овај дан који створи Господ, обрадоваћемо се и узвеселићемо се у њ. Јер ево, отац наш који је пре мало времена био с нама, и који је духом отишао ка Господу, опет је данас духовно дошао к нама и молитвама од нас не одступа. Јер га видимо, као што нас је и пре веселио у телесним стварима, где нас сада још изванредније теши духовним стварима.

Јуче он, сабирајући трпезу страних и наших, предлагаше и примајући чашћаваше, а данас је примљен у Авраамове станове, и пошто је чинио што и он, с њим се и радује.

Јуче нам он смерношћу главу преклањаше, а данас ми клањајући се целивамо свети његов гроб.

Јуче нам је чашу с љубављу црпао, а данас миром светих својих моштију помазујући освештава и чудима задивљује.

Колико је добар Бог Израилев правима срцем, који смирене уздиже на висину и даје милост онима који га се боје сада и у дане века вековима! Зар се нећемо задивити овоме? Апостолски ћемо казати: „Јер Бог није забораван да заборави труд и награду дела слугу својих, који учинише у његово име, послуживши светима и свима ништива.“

Јер ево, молитве и милостиње и сва остала добра оца нашега узиђоше у сећање пред Бога, и према добрима примио је добра од њега, као што видите ово данас како га пред свима вама прослави Бог и дивним учини чудесима дивним, не само да од светих моштију из гроба миро точи, или да болне исцељује и духове одгони, него још учини да и света слика на зиду, подобје његова часна лика, из сировог камена и из суха креча миро извире на његову главу.

И као у Светој Гори најпре у туђим крајевима, тако сада и међу вама, децом његовом, у земљи народа својег, коме ће и од ове мале славе дати већу када приликом васкрсења буде давао награду, увера вајући нас тиме Бог да и ми, видевши од Бога почаст оца нашега, будемо равнатељи добрим делима његовим, којима Богу угоди и Бог га прослави.

И штавише, Бог хотећи нас присвојити својој љубави, преко својих светих чудеса међу нама чини да разумемо да Бог познаје свачију љубав према њему, и ако ко њега ради што добро чини, од његових свевидећих очију неће се сакрити и добрима је наградитељ добар.

А светима, са земље узетима, земаљска пропадљива слава није потребна, нити од људи почаст ишту, пошто и нису са људима. Јер славу и почаст, „коју око не виде нити ухо не чу“, од Бога прославитеља својега, јер су га узљубили, примају на небесима, и земаљску не желе, као што пророк од њих ка Богу говори: „Шта имам на небесима од тебе, шта хоћу на земљи?“

Сва ова чудеса врше се преко светих ради нашег спасења, да видевши прославимо Бога, говорећи: „Диван је Бог у светима својима и „свете његове, у којима прослави Бог сву вољу своју, прославимо, да се достојно и према могућностима на свако добро дело њихово ради Бога угледамо.

Зато и ја, скрушени, све вас по телу ми у Господу сроднике молим: угледајмо се на дела оца нашега, која видесте — веру истиниту, правду и суд, смерност и кротост, љубав према ближњима, милосрђе ка ништива, милост ка једнокалним нам

сздањима и једнороднима по крштењу, који су вам под влашћу, велим, знајући да је и ваш и њихов Господ на небесима, и да обзирања на лице нема у Бога.

Јер пред њим ће стати цар са војником, господар са слугом, син са оцем и отац са сином, када се престопаи представе и Бог на суду седне, река ће огњена тећи са шумом тражећи да узме грешнике, и књиге дела наших отвориће се, где смо сви прстом Божјим записани, јер у књигама твојима, рече, све ће се написати.

И тада ће као горки тужиоци стати против нас греси наши, обличујући нас, и страшно ће се сваки на тој страшној расправи испитивати, где није могуће лажју сакрити истину или подмитити судију, јер њему не треба ништа, јер све држи.

И тада ће свако видети своје и убојаће се, и нема се камо побећи.

Све ово апостол знајући рече: Пошто ће Господ судити своје народу, ,страшно је упасти у руке Бога живог! Због тога и ја вама кажем: чувајте се свих зала, и све што видесте и чусте од оца нашега то чините, да и молитвама његовим избежавши вишеречене страхоте заједно с њим добијемо вечна доора на бесконачне векове.

А Бог мира и љубави молитвама светог оца нашега нека буде са свима вама и нама. Амин.“

Самодржац и сви благородни чувши ову страшну поуку, са сузама приклањаху вратове своје, тако да су од многог умиљења заборавили и хлеб да једу, јер се већ беше и дан преклонио. Чуђаше се старији брат сладости језика и сили речи благодати Божје, која излази из уста млађега, и рече у себи:

— Откуда је овоме дана премудрост да овако говори? Јасно је, дакле, да Дух дише где хоће и на кога хоће.

И тако са свима павши ничице, поклони му се, говорећи:

— Бог молитвама вашим удостојивши нас да будемо слушаоци ваших светих речи, удостојиће нас да будемо и извршиоци дела!

Тако свети отпусти сабор, и пошто су сви примљени били после овога за трпезе и двоструко празновали и двоструко се весела насладили, то јест душевно и телесно, уједно се обогатише небеским и земаљским даровима, јер од оба брата благородни беху обдарени, и сви ништи, који веома многи дођоше, биваху обасути милосрђем. Јер у великом весељу душе били су усрдни да све даду. И тако сви одлажаху кући, и чудесима задивљени слављаху Бога због покоја и почасти светог свога оца Симеуна.

А свети и они који су с њиме дошли споменуше самодршцу свој повратак у Свету Гору.

А овај чувши ову реч, која је пролазила кроз његово срце као копље, промени се, припаде, и сам с благороднима поче молити светог говорећи:

— Не остави нас у овај час, о оче свети и не одузимај пре времена жалошћу душу моју од мене! И овде, дакле, умољен светим оцем нашим Симеоном, остани у од њега сазданој цркви Пресвете Богородице на челу братије, не као да ти је слава потребна, него те молим да с њима пребиваш, да узакониш што добро међу братијом И међу нама самима, и у целом народу отачаства својега. Јер зато те је и послао Бог, као што ја мислим, да ти испуниш оно што није раније довршио преподобни наш отац. А ја слуга твој у сваком добру ка Господу, што хоћеш и што кажеш, бићу благопослушан господину мојему. Јер ако би могао у Господу помоћи нам да нас приведеш ка Христу, и због лености побегнеш од нас, одговараћеш за нас!

Шта је, дакле, могла та милостива и велемудра и веома кротка душа, која никада никога није хтела оскрбити, и шта је хтела учинити када виде брата самодршца и све благородне где падају на земљу пред његовим ногама и оне преподобне који су с њим дошли како узимају учешћа у помоћи да остане, и ридањем срца кидају и не дају му да отиде? Побоја се да брат његов што очајничко не предузме од жалости због растанка, и милосрђем побеђен одмах се повинова њиховој молби, говорећи:

— Воља Господња са нама молбу ће вашу испунити!

Божаствени тај муж, самодржац Стефан благочастиви, када је ово чуо од светога, заједно са свима благороднима, радошћу божаственом искунише се душе њихове, и као да су стекли неко пребогато благо, и плен разделивши, радости и весеља наситише се.

И тако свети постављен би за игумана у великом манастиру који се зове Студеница, у цркви Пресвете Богородице, коју је преподобни отац његов без њега био саздао. Јер прво је син од оца пре многог времена, као што смо казали, био дошао у Свету Гору, где посни подвиг извршавајући веома изнуриваше младићку бујност. И тако примивши тај манастир, заповеди да се зове „Лавра светога Симеоне“, а старешина у њој заповеди да буде и да се зове архимандрит, јер је и сам пре тога у граду Солуну од митрополита и епископа за архимандрита био постављен.

Све ово премного човекољубно Божје старање за нас изводило је тако са њим промислом своје премудрости. Јер тако му припремаше узлажења одоздо навише. Јер није хтео да се та велика светлост прикрива под одром у туђој страни, нити под мерицом у пустињи, него је хтео да се постави на велики свећњак да просветљује многе, и ради тога га промисао доведе у његово отачаство због тога разлога, и упути га да се покори мољењу брата. Јер његова многа писма и сузе родитеља не могадоше га раније присилити да дође и да их види, а да с њима пребива — о томе се није могло ни говорити. Јер је неизменљиву и неослабљену жељу имао да бежи од својих, па је штавише био усрдан да у пустињи или у туђини као сиромаш сврши свој живот.

Али што би, би, и добро би, јер од Бога би. Јер примивши малу власт, велике ствари у њој ствараше, јер се трпезама не зароби, нити се многоме вину одаде, нити рашири црева као стока, нити на меки одар баци нахраћену утробу, него још више него када је живео у пустињи, већим трудом, постом и ноћним стојањем умртвљаваше тело, и не само да је био углед или законодавац иноцима него се и пре светитељства делом као апостол показиваше. Јер ходећи по целој земљи свога отачаства апостолски

проповедаше јеванђеље, Тројицу разумно свима казиваше, оваплоћењу Сина Божјега све поучаваше, и свима заповедаше да исповедају да је Син раван Оцу и сабеспочетан и савечан, и да је пре векова од њега рођен и једносуштан, и све учаше да Дух Свети од Оца исходи, и да је једносуштан и једнопрестолан Оцу и Сину, и да се слави и да му се клања. Проповедаше крштене покајањем и за отпуштање грехова, јереси разараше, цркве уздизаше на здању и на темељу апостола и пророка, а да је крајеугаони камен сам Исус Христос.

Предаваше обичаје народу по апостолском суђењу, и обичајем и законом христоимених људи отачаство своје украшаваше, у црквама установљаваше по чину сва предања у славословљу и пјенију која у светој Гори навиче а сам се као пример свима иноцима показиваше, јер беху као новорођени благочашћем, уједно и иночаством. А онима који су били у власти забрањено беше да вређају народ, одасвуд се простираше вера благочашћа, сви ништи били су храњени, а љубав између браће утврђиваше се поукама његовим. Јер његова реч сладошћу меда све је наслађивала.

Чудеса и силе светих не биваху обични. Него молитвама једнога, а помазивањем миром другога духови изгањаху се, болести исцељиваху се, раслабљени подизаху се, и много друго о чему није време да се говори, тако да су се сви они који су ово видели дивили и запрепашћивали, и да су сви били послушни у вери благочашћа, и сматраху га не као човека већ као пророка Божјег који је послан к њима, тако да се и сам самодржац дивео и говорио:

— Благословен је Господ, Бог Израиљев, јер посети и избави народ свој и подиже рог спасења нашега, овога светог господина мојега и брата, у дому оца мојега Симеона раба својега, да даде познање спасења нама народу своме, на отпуштење грехова наших милосрђа ради и милости Бога нашега!

Пошто су се доласком светог браћа сјединила у великој љубави, то јест самодржац Стефан и велики кнез Вукан, тако да је поуком светог Вукан кнез пребацивао себи и стидео се што је преступио заповести очеве, и говорио је да је узрок његове непокорности наговарање и подстрекавање од властеле, а не од своје воље. И сви противници, видећи братски живот у заједничкој љубави, приступаху к њима с љубављу.

Пошто је српска земља тада била веома пространа, благочашће вере ширило се свуда по њој молитвама светих отаца наших Симеона и Саве.

Тада и велику цркву Господњег Вазнесења у Жичи, која се зове Архиепископија, почеше зидати, и многе друге цркве, мале и велике, свети сазида Док остаде као архимандрит у Студеници, не само камене него и дрвене, да се на сваком месту своје владавине Бог слави.

О ПОДИЗАЊУ РАСЛАБЉЕНОГ

Једном, када је дошао са самодршцем да види оне који зидају

Архиепископију, јер многе раднике зидаре и веште мраморнике беше довео из грчке земље, и сам с њима пребивајући учаше их да украсе цркву по вољи његовој, тако да се и до данас ваистину види црква украшена у свему; једнога дана изишавши — нађе човека раслабљена рукама и ногама и свима удима својим, донесена да прими милостињу и остављена на путу да би му свети, кад буде пролазио, нешто дао. А овај богољубац, појући псалме Давидове, излажаше из манастира, пешице идући са учеником својим, и видевши овога како не може никако да се исправи, испуни се сузама и плакаше, размишљајући о човечјој пропадљивости.

и одмах, одбацивши висину благородства и част архимандрита, богоподобно као што је мој Христос нашавши од разбојника гресима рањенога донео у гостионицу, и овај положивши тога раслабљенога у мандију, донесе са учеником у цркву и постави пред иконом Христовом, који је лекар душа и тела.

Када је пала ноћ, сам остаде у цркви са раслабљеним, и никоме не допусти да приђе к њима него се сам трудио да послужи болноме. И одмах припаде к Богу, и верујући као да је обујмио ноге његове прво се исповедао сам за себе и смерношћу привлачио милост, и моливши се просио да буде услишен, и просио болесноме милост.

Свеноћним стојањем и падањем на земљу у подвигу великом све прилежније се мољаше и над тело раслабљенога натклањаше се. И као неким лекарским помазањем раслабљене му уде многим својим врелим сузама и молитвама растварајући помаза, и довољно их одаждив и умом као на небесима да је, и увис преподобне своје руке подигавши, из дубине душе зовући, бездну милости призиваше, говорећи:

„Владико сведржитељу, Господе Исусе Христе, Боже наш, Сине и Слове Бога живог, који се искони са Оцем и Духом сабеспочетан, једносуштан и вечан, бестелесан, невидљив, неопипљив, бестрасан, у последња времена милосрђа ради и милости Бога и Оца благоизволе да се нас ради оваплотиш;

који си страдања света часним својим телом поднео, и болове понео, да нас од страсти греха ослободиш И од болести смртне избавиш;

који си допустио да будеш додирнут и виђен, а ниси се одвојио од небеса као Бог;

који си по земљи као човек ходио, чудесима дивним уверавајући нас да верујемо теби истинитом Богу, нас ради очовеченом;

који си раслабљенога при Овчијој бањи видео, и овога исцеливши и од одра подигавши и одар да узме заповедивши као доказ дане му тобом снаге;

који си удовичина сина на погреб ношена, улазећи у град Наин, са одра васкрнуо;

који си четвородевног Лазара у Витанији свемоћном ти речју аду из чељусту истраго, —

Ти сада, многомилостиви, премилосрдни Господе, и овога овде преда мном раслабљенога од болести што га држи ослободи, пошаљи Духа твога светог и обнови створење твоје, сабери разнесене уде његове и завежи жилама тела његова твојом неизрецивом влашћу и силом невидљивом!

Подигни га цела, свега слободна од вреда телесног и душевног, да и овај нов народ твој вером у тебе, видевши твоје неизмерно милосрђе и бесконачну доброту која бива међу њима, научен од нас узашље славу теби човекољупцу, са Оцем и са Светим Духом, сада и увек и на векове векова!“

И свршивши молитву рече раслабљеноме:

— У име Господа Исуса Христа, чедо, теби говорим, устани и ходи са сваком снагом!

О, ко да искаже силе твоје, Христе, или ко да изброји мноштво милосрђа твојих, којима си људима даровао власт да чине чудесна дела вером у име твоје!

Јер одмах, са речју, болесни као да је здрав од много година, скочивши с мандије као са одра, ходаше. И Бога који га подиже узношаше молитвом славу заједнички са оним који га је подигао.

Многим корисним речима свети поучивши отрока да схвати и не заборави Божју милост која се догодила с њим, поучи га да се чува од зла, „да ти не буде горе“, рекавши, „последње од првога.“ И уместо награде за исцељење свети њега обдари, и отпусти да иде својима.

А када глас прође о исцељењу раслабљенога, сви који су имали болеснике приношаху и пред ноге светог полагаху. А он на свакога од њих полагајући руке, молитвом исцељиваше, а када се у манастиру налажаше, узимајући болне, уношаше их ка светоме гробу преподобнога свог оца, и миром светим од светих његових моштију ове помазиваше, и молитвама светог Симеона сви исцељењем обогашени здрави одлажаху кући.

И беше син диван оцем, и отац хваљен сином. Таквим светилима светљаше се тада српска земља, таквим мужевима украшаваше се, да и остали владари, слушајући о дивним чудима која су свети чинили мољаху да буду у љубави са самодршцем Стефаном, и не усуђиваху се ништа против његове државе предузимати.

О НАПРАСНОЈ СМРТИ СТРЕЗОВОЈ

оред многих других чуда, хоћу овде да испричам и о убиству које се

догодило молитвом светогa.

Бојим се да ко не закључи да клеветам светогa као убицу. Али, нити је свети за ово крив, нити сам ја што ово приповедам зазоран. Иначе Илија и Јелисеј, и пре ових Мојсије, нису нам у овом за похвалу. Јер први, молитвом скинувши огањ са неба, два педесетника с људима сажеже, и три стотине срамних пророка као богопротивних сам ножем закла, и пре тога речју затвори небеса и многе глађу помори, ревнујући Господу сведржитељу. А други, када му се ругаху деца јелинска, заповеди медведи да дође из пустиње и да их све удави, да би се устрашили њихови родитељи кад ово виде, и да не буду противни његову благодастиву учењу о Богу. А први фараона морем потопа и Амалика пружањем руку победивши, молитвом погуби. Да мимоиђемо многе свете у древним и новим временима, који противнике молитвом убише, да се не бисмо задржали дужином, повести о пређашњим стварима.

Божје је, дакле, све ово што бива преко светих, без њега се ни дело ни реч не свршава, „јер без мене“, рече, „не можете ништа чинити“. И што од Бога бива преко светих, све је пред њим добро и угодно, ако се некое злонамерном и чини да је противно. Јер понекад Бог, приводећи нас к себи, и туђом нас раном застрашује, и оне који му се не приближавају као уздом чељусту срдаца наших страхом притеже к себи. А понекад бивамо кажњени за наша сагрешења, што се не кајемо за зло и не обраћамо Богу. „Јер многе су ране“, рече, „грешнику, а онога који се узда у Бога опколиће милост“. А други пут Бог свете своје свети као своје изабране угоднике, када им се когод руга или им чини пакост или се ко неправедно по диже на њих и тражи да им учини зло, да бисмо се и ми видевши ово постидели, а уједно и убојали, и да се не противимо њихову учењу о Богу, и не презремо њихова добра савета, као што овај несмислени о коме хоћу да говорим, који није хтео примити добар савет светогa, сам на себи поцрпе чашу гнева Господњегa.

Неки, дакле, Стрез по имену, ако и злоуман, бејаше благородан, од бугарске стране царскогa рода, рођак Калојана цара загорскогa, кога, кажу, уби свети Димитрије.

Јер тај Калојан цар загорски подиже се и многе градове грчке по целој Тракији и по свој Македонији разори, јер су Фрузи тада држали Цариград и нису жалили разорење осталих градова, не сматрајући их својима. А он, налазећи их пусте и

немоћне, разараше их. И све што се догађало од Бога биваше. и дође са многим силама, као негда Синахерим на Божји град, до на крај земље православљем славног богочуваног великог града Солуна, на отачаство светог великомученика и страстоноса Димитрија, у коме и часне његове мошти мироточиве леже. И не постидевши се светости светог, не устукну нити од чуда која бивају од њега из свете његове раке мироточењем. Као и остале градове, помишљаше да разори и Солун, и коначно опустоши. Али топлим заступством светог код Бога, пропаде са својом празноумном замисли, јер не просу тулац стрела нити мач извуче, већ када је дошао до града, Божјим судом од невидљиве ране у срцу умре и напрасно сконча. И тако Бог молитвама светог заштити град неповређен. А војска која је дошла, ужасом обузета, бојећи се светог, науми бежати, а начелне војводе, не хотећи оставити цара свога на поругу грађанима или као храну зверима и птицама, будући му верни и последњу љубав показавши, понесоше мртва цара са собом. Бојећи се дугога пута, разрезахе утробу његову и сав дроб избадивши и тело његово пресоливши донесоше својој кући.

Тај вишеречени Стрез после смрти цара Калојана беше гоњен од цара Борила, који беше преузео царство, да као рођак царев буде убијен. Јер и тај Гот, по имену Стрез, беше веома славан због храбрости, па су му утолико више завидели и смрћу тражаху душу његову, јер се бојаху да се ОН не зацари и њих не убије.

и гоњен од њих, и одагнан, и немајући где да се склони, прибеже ка благочастивоме великом жупану и самодршцу Стефану. А овај христољубац радосно са свима који су дошли с њим прими га, сваку љубав и благонаклоност своје кротости према њему показа, и не као избеглицу него као вазљубљена сина поштоваше га, и своје трпезе недостојнога удостоји, тако да су због велике љубави према њему начелници Стефанови роптали.

А они који су царевали у Загори много пута су од самодршца Стефана тражили Стреза, не да би био спасен него да буде убијен. Једном су велике дарове слали и љубав нудили, други пут су ратом претили, али су стално тражили, тако да се Стрез, када је ово сазнао, бојао, и стрепео, и помишљао да бежи на другу страну, да не буде како предан у руке непријатеља својих. А благочастиви Стефан клетвама увераваше овога да се не боји.

Ради већег доказа истините вере и љубави према њему, светим јеванђељем удостоји тога недостојнога себи за брата, обогативши га многим коњима и људима и свачим потребним. А пре тога, пошто су се Готи осилили и пошто су многе грчке градове, као што рекосмо, нашли пуне и беспомоћне и заузевши држаху их, смештени и по градовима у околини Солуна, и Охрид држећи, благочастиви Стефан придоби неку загорску властелу, што тада држаше оне градове, за овог Стреза као сродника царева и свога брата, те са градовима к њему пређоше. И најпре га Стефан уведе у један тврди град, који се зове Просек, давши му војску своју у помоћ, и сам му поможе и утврди и угосподи га, удостојивши га да га има као друга и брата. И договоривши се да ће један другоме пружити сваку помоћ, и друге градове заузе и људима се умножи. Знађаху га загорски људи и к њему многи долажаху.

Хоћу, пак, овде да испричам његово безумље, иако дужим повест.

Обогати се много, тако да се о њему може згодно казати: „Угоји се, одебља и рашири безумљем, и заборави Бога узвисивши се умом“. Показа се убица, дакле, и немилостив, јаростан и некротак и веома бешчастив. Утврдивши себи дом на стени у вишереченом Просеку, а та стена је веома висока — око две стотине сежања и више, а испод ње, као да се прилепила, река велика тече, која се зове Вардар — на тој стени, дрветом попличавши место, позорницу себи сатвори. И када се, бедник, веселио, председаваше опијајући се на томе мрском и самотном судишту, играјући и веселећи се. А весеље његово смрт беше човечја. а малу, дакле, кривицу преступника на смрт осуђиваше, и низ ону стену страшну виси ном, са оне позорнице заповедаше да се баци. А када кога бацаху, он у весељу к њему клицаше:

— Пази да не оквасиш кожух!

Бачени, пак, није могао нигде пасти до у саму ону реку. И ако би неко од бачених имао кога од својих, или људи који се боје Бога, обилажаху ону реку, тражећи га да ли га је вода где избацила, да га ухвативши удостоје људскога погребца. А ако би се зауставио негде у дубини, постајао је храна рибама.

Као што рекосмо, његово весеље смрт беше човечја. Такав, овако је чинио, јер се у своју снагу и у тврђаву висока камена, каменоумни, уздао, а не у Бога. И у себи рече:

— Ко је тај који ће ме одавде свргнути? — не сетивши се, бедник, да је таквome речено: „Пошто си бешчастив веома и охолост срца твога узнесе те, уздижући дом свој на висини и у срцу своме говорећи — Ко ће ме свргнути? — ако се као орао узнесеш и посред звезде гнездо сатвориш себи, и отуда ћу те свргнути — каже Господ“.

Слушајући ово о њему, благочастиви Стефан туговаше, и бојећи се Бога савешћу се осуђиваше што је таквога јунца свирепомна од смрти спасао, усхранио и огосподио, а мрска му беше и помисао на братство с њим. Много пута поучавајући писаше к њеМу, молећи га да се таквих ствари окани, али као што Соломон каже, говорећи: „Обличавај мудрога, заволеће те, а безумнога — и омрзнуће те“, — тако и овај заиста безумни омрзну на онога који га је љубио, заборавивши све што је Стефан раније према њему чинио, и за благодет постаде к њему неблагодаран, и погазивши заповест Божју постаде преступник заклетве, и повредивши побратимство на јеванђељу одбеже љубављу од њега, а одступи и од вере. Постаде слуга зависти и злобе, и упропасти душу своју одсуством страха Божјег, и за многа добра Стефанова — безбројна зла, празноумни, против њега намисли. Помири се са Грцима и својим Готима приклони се, и од оба народа сабравши велико безбројно мноштво свакојаких народа, са великом гордошћу, као лав ричући, на отачаство његово подиже се, у намери да га озлоби и тако потпуно опустоши.

А када је благочастиви Стефан чуо ово, много пута шиљаше своје благородне ка овом неваљалцу, да му говорећи помену ранију љубав, и мољаше да одустане од такве свирепе намере; а њему, каменитих осећања, ове речи биле су као ветар што дува мимо камен, жестокога срца његова.

А Стефан, видевши од безумља несавитљиви железни врат његов и како доводи мноштво народа против њега, недоумицом биваше одасвуд стешњен, напусти да тражи сваку људску помоћ, и к Богу прибеже, говорећи:

„Боже, у помоћ мени притеци,

Господе, да ми помогнеш пожури!“

Господе, не остави мене на радост непријатељу мојему, молитвама пречисте твоје Матере и приснодеве Марије, и светог оца нашега, твојега угодника Симеона, којим си нам показао да познамо тебе, исти нити живот; молитвама његовим погледај на мене грешнога који се у тебе уздам, да судом твојим праведним расудиш распру моју. Јер ево, вазложише на ме зло за добро и мржњу за љубав.

*Онај који једе хлеб мој подигао је на ме пету своју,
и да ми запне замку да паднем жури се.
Помози ми, Господе Боже мој,
и спаси ме по милости твојој
да се јави неизмерно силна рука твоја
и да запрети онима који се на ме подижу,
да види непријатељ мој срамоту своју и да се постиди,
и руку своју да положи на уста своја,
да се ужасне и убоји,
и од страха уши његове да оглухну.*

А ја, слуга твој, да се узрадујем и узвеселим због милости твоје, јер погледа на смерност моју и спасе од гонилаца душу моју.“

И одмах са својим богодарованим војскама и уздањем од молитве као неким оружјем обложивши се, усрдно се спремаше да изиђе против непријатеља.

А богомудри Сава архимандрит тада стојаше јавно пред Богом као Мојсије и други Самуило, и у скрби брата срцем је саосећао. Састрадаше и душом за отачаство, и био је у скрби за народ свога племена, јер помишљаше како је у сукобу многога оружја немогуће да прође без смрти многих, а нарочито оних који се с топлем вером и усрдно боре. Зауостављаше самодршца и све његове главне војводе, говорећи:

— Идем право ја ка противнику. Говорићу му, па ако ни мене који учим о богу, не послуша као многе, тада и ви предузмите што је људско.

И одмах са давидском кротошћу и вером ка ономе Голијату изиђе, и нађе га где је сабрао велико мноштво разних народа и на отачаство његово иде. А посред њих њега самога, као оног што Давид каже:

„Видех нечастивога где се преузноси

и уздиже као кедри ливански.“

И када угледа светог, као што је према њему обично чинио када је био код самодршца Стефана, на земљу павши поклони се, а свети, љубазно га подигавши, целоваше.

И када се састадоше, седоше и за трпезу, на којој га свати пред многим верним поучи многим слатким Божјим речима, да престане од јарости безумља својега да се врати к њиховој ранијој љубави, и да не буде крив за проливање крви и убиство многих, тако да су се сви који су га слушали дивили сладости језика и сили речи светог, и премудро му говорили:

*„Добре су речи као медно саће,
а сладост је њихова души исцељење.“*

А он, горак душом, не сладак него се још и бридак показиваше, тако да су се сви чудили и светог молили, а против овога негодовали.

А када је подигнута трпеза, опет му свети насамо говораше, ублажавајући га и молећи да се са већом љубављу него раније ка њима врати, спомињући му пређашњи пријем са љубављу и његово спасење од смрти од оних што траже душу његову, и побратимство, а поучаваше га да не занемари страх Божји нити да се мисли поиграти са Богом преступљењем заклетве. Спомену му и летећи срп, који виде Захарија, чија је дужина двадесет, а ширина десет лаката, којим ће клетвопреступник нераскајан пре смрти за казну бити покошен.

И није могућно све изговорити чиме га је богоречитим својим језиком поучавао, хотећи га привести познању истине и живот његов љубећи, из јаме смрти душу је његову вадио.

А овај тешкосрди, глух непослушношћу, као аспида према обајнику зачепи уши своје да не чује глас речи светог, и све што му је преподобни слатко и дивно, страшно и ужасно као пророчким богоречитим устима изговорио, и низашто не држећи, ништа га није послушао.

А свети видевши несвесну свест и несмерну вољу и неосетљиву природу каменоумља негова, рече к њему:

— Ми, дакле, хотећи добро и себи и теби, ово говорасмо. Пошто, уздајући се у оружје, не примаш мене који ти добро саветујем, сам ћеш себи зло поцрпсти. Али знај да се ни ми, уздајући се у Господа, нећемо устрашити од вас нити се хтети уклонити пред вашим мноштвом. Коњ је готов на борбу, од Господа је помоћ, а Бог нека види између тебе и нас!

И тако раставши се са њим, изиђе од њега, јер беше већ вече.

Дошавши у свој шатор, подигавши к Богу своје преподобне руке, из дубине душе молећи се и помоћ просећи, рече:

„Помоћ нашу држи, Господе, јер осим тебе помоћника у скрбима немамо! ,Господе сила, који судиш праведна дела, који искушаваш срца и утробе, ка теби открисмо оправдање наше. Ти знаш како ништа лукаво не учинисмо овоме. Да видим одмазду што долази од тебе на овога! На силу своју уздајући се, неправедно на нас мач свој наоштри, али ће твојом силом ући у срце његово. ,Господе сила, који судиш праведна дела, ,на тебе се уздах, да се не постидим!“.

Овако, са сузама помоћ просећи помоли се, у помоћ призивајући пречисту Богородицу да буде услишан, и ка светоме своме оцу преподобном Симеону, гледајући на њега као на жива, рече:

„Дођоше народи на твоје наследство, оче. И немој ућутати за нас својим молитвама на Христу, не дај на поругу децу и слуге своје!“

И одмах уверивши се од Бога реченим од Духа Светога у души његовој: „Спас твој сам ја“, — брзо, још за ноћи, крете на пут.

А онај који није примио добре савете светог, ноћу на починку спавајући наједанпут страшним стењањем стаде викати на одру, јер Господ који је близу праведне молбе, да услиша молитву оних који га се боје, посла анђела љута да га убоде посред љутога срца његова. Сви око њега скочише, и запиташе га за узрок страшного крика његова. А он, јадник, једва дишући каза:

— Неки страшни младић по заповести Савиној — рече — на спавању је на мене напао, и извадивши мач мој њиме прободе срце моје.

Умиљено све мољаше да са великом брзином зову Саву. Трчећи потекоше, и не нађоше светог који је отишао, јер тако је и удесио Бог, да не нађу онога који ће га исцелити. И тако у страшном стењању задоби невидљиву срчану рану, и те ноћи напрасно испусти дух.

А они ратници који су од њега били сабрани, видевши његову брзу погинућу молитвом светог, обузети великим страхом, а уједно бојећи се нападаја Стефанова, брзо се вратише кући.

А неки од бољих, то јест слугу Стреза мучитеља, волећи да служе у Стефановој војсци, успешно стигавши светог, испричае му о напрасном и невидљивом његовом убиству. А свети са многим ридањем оплака његово непокајање, и тако благодаривши Бога вратише се ка Стефану, мир и љубав исповедајући.

Свети, пак, није хтео ништа похвалити се или говорити о ономе што се десило, него је смерношћу, штавише, био веома потиштен и утучен. А Стефан, сазнавши од оних који су били са светим за узрок његове потиштености, није га смео о том питати, него све испитавши од војника који су дошли и сазнавши за страшну смрт противника, ужасом обузет чуђаше се и прослављаше свесилног Бога за оно што се догодило. А и он многе сузе проли за њега, јер га љубљаше као брата по јеванђељу, ко га је за својом трпезом толико хранио.

Богомудри пак Сава ка самодршцу брату све начелне војводе његове сазва, и њих од божаствених речи много поучивши, рече:

— Ево Господ молитвама пречисте његове Матере и молитвама својега угодника, светог и преподобнога оца нашега Симеона поможе нам, и без коњске силе и снаге људске, и без икаквог оружја, као што ево видите, противника вашег уби. А ово му се догоди због несмерне воље и гордога врата његова, и због великог немилосрђа према људима, који су саздани исто као и он, и због непоштовања заклетве и страха Божјег занемаривања. Јер никакво лукавство не може побећи од суда Божјег и јарости, и одмазда Божја неће малаксати, гонећи оне који чине безаконе све дотле док их не стигне. А ако за време и одлаже свој гнев, Бог трпи такве покајање њихово очекујући, а ако они и опет остану непокајани и не обратe се к њему, још грчу муку себи спремају, као и овај о коме сад слушате, како Бог својим судом страшну смрт изврши на њему.

Ви, дакле, не будите неразумни и без страха Божјег због овога, него штавише украшавајте живот страхом И трепетом, И немојте вршити војничку службу без правде, већ помишљајте да је Бог увек с нама; и ако творимо што добро или лукаво, све се наго и познато пред њим налази, јер се ништа од наших срамних и тајних дела од његових свевидећих очију неће сакрити. А ако уздајући се у њега чинимо оно што је њему угодно, наши непријатељи неће моћи учинити никакво зло против нас. „Јер Вишњега си“, рече, „положио као своје уточиште, неће прићи зло к теби, и неће рана приступити к телу твојему.“

Зато и ви у свему будите смерни и благодарите свесилнога Бога с Давидом, говорећи:

*„Јер у смерности нашој помену нас Господ,
и избави нас од непријатеља наших,
не на лук или мишицу своју уздајући се
пего на Бога који чини велика и неиспитана,
славна и чудна дела којима нема броја.“*

Идите с миром кући, поможени од Бога и без рата, и здрави будите!

А благочастиви самодржац Стефан и сви благородни, страшну поуку светог саслушавши, ужасом обузети због силе Божје без одговора стојаху. И сви благодарећи што их је Бог помогао, клањаху се, и због победе без рата чудом и уједно радосћу испуњени, светости светог дивећи се и хвалећи Бога, сваки својој кући одлажаху.

Пошто је свети довољно година остао начелствујући у Лаври светог Симеона, која се зове Студеница, многа исцељења полагањем руку његових на болне сатвори Бог, и многа изгнања духова молитвом, и друга многа чудеса, која због дужине речи није могуће описати. И то не само њим самим него и именом његовим, тако да и прости људи по кућама и они што по горама чувају стада када помузу млеко не требаху сиришта већ је било довољно само да кажу: „Савина те молитва ускисла!“ — па да се одмах на ту реч сирене сирило, а млеко бивало кисело и веома добро.

и уколико се множаху чудеса, све се више у вери православља сви утврђиваху.

Свети се предавао и већим мучењима и подвизима, коленоклањању и ноћном стојању, уздржању непрестаном, јер када и на трпези са самодршцем Стефаном сеђаше, само је изгледало да једе, док је уз држањем смишљено спасење своје крао, тако да се и Стефан, који је ово разумео, дивио његову мучењу и много пута сузе ронио.

Јер ту је из младости као анђео чистотом, и светошћу као апостол и чудотворац много од свију љубљен и обдариван, и сви су желели да га виде. Јер ако се ко и удостојио да говори с њим, он је од тога стицао не худу корист души, јер његова реч беше свагда тако рећи Духом Светим као сољу растворена, и због многе добродетељи примаше безбројну и безмерну почаст од самодршца брата, од благородних и од свију осталих.

А он од почетка као мрзост избегавајући хвале и славе и почасти људске, пошто му је то тешко падало, помишљаше да бежи. Јер говораше — да ми како ова мала и привремена почаст ону велику и вечну не одузме? Или да ми не рече Авраам, или још тачније — Бог Авраамов: „Добра си твоја у животу твоме примио“. Сеђаше се и првога свога распетог живота у Светој Гори, ропскога служења са смерношћу, младићкога страдања, босонога хођења, прљавих власених рубина, неумивања, ноћнога стојања, поста друговањем непрекидана, молитве чисте калом богатства несмућиване, из света изласка умом п ка Богу узласка. Помишљајући на све то и видећи себе као да је то све оставио, скрбљаше, тужаше, Јадним и погинулим себе називаше, и као што је, по Соломону, срце осетљиво као црв за кости, тако је и њему жалост за оним стварима крв испијала и мозак успоменама изједала.

Не трпећи да увек рањава срце своје љубављу према овом, добро уредивши све по чину у манастиру и правило црквенога устава и иночкога живота узаконивши, и тако предавши да се држи, поставивши место себе братији игумана за кога је знао да је у могућности да се брине за њихове душе, целовавши цркву и часни и мироточиви гроб светог свога оца преподобнога Симеона, и штавише одаждивши га многим сузама, и помазавши се његовим светим миром, давши свима мир и благослов, изиђе.

Дошавши ка самодршцу брату, хотећи му дати поздрав ради одласка, овај сматраше његов одлазак као излазак душе, и много плакавши и са свима благороднима моливши хтеде га задржати. Пошто никако не могаде, веома се ражалости. А свети виде душе њихове у крајњој тузи, и речју наде срца њихова утешивши рече:

— Ако добри Бог изволи, опет ћу се вратити к вама!

И тако се испусти из њихових руку.

А самодржац Стефан даде му велико мноштво злата, њему на потребу и ради раздавања манастирима у Светој Гори, и онима који самотно живе и свима потребницима, и сам га испрати са благороднима До граница грчке земље.

И тако, Духом Светим вођен, дође у Свету Гору.

А када су сазнали за његов долазак сви који су га познавали, светло веселом душом Бога благодарећи, на виђење с њим долажаху, јер га сви љубљаху, и због крајње смерности по првом обичају исти свима је сав био.

Пошто је остао доста времена у првој ћелији за ћутање у Кареји, понављајући пређашње младосне трудове у посту, љубазни Стефан самодржац сматраше растанак са братом и учитељем и дружбеним савојником молитвама Богу, као да се растао са душом својом. Јер тако је била безмерна љубав њихова, као да у два тела једну душу носе. Много пута шиљаше писма к њему, говорећи:

„Одлазећи од нас, ти нас утеши надом да ћеш се вратити к нама а дуговременим закашњењем — болом и скрбљу ме облажеш. Не презри онога који те љуби, доласком твојим узвесели душу моју!“

А овај христољубац не хотећи се одвојити од анђелских сродника, Божјих угодника, преподобних отаца и сапосника, не иђаше, судивши да је у таквим стварима боље ражалостити брата него Бога.

После овога, Божјим неиспитаним милосрђем и дубином неисказаних судова којима врши наше спасење, а ми не знамо како, свето миро које обично у Богу осећењем Светога Духа кипљаше од светих моштију преподобнога Симеона, престаде да исходи и заустави се. Да ли по гресима нашим, не знамо, или је Бог и овим хтео прославити своје свете угоднике, и да свима објави колику љубав има према њима, а колику смелост и они према њему стекоше добрим делима. И ово се неће сакрити од МНОгих, и неком борбом чудеса, макар и малима, покренуће их ка добродетељи. Овако или онако, тек — задржа се и не потече.

Пошто је самодржац Стефан био у скрби, и то врло великој, сматрајући то за гнев Божји, говораше да се од њих окренуо његов свети отац Симеон, и очекиваше неку казну са неба. Помишљаше на грех свој и испитиваше савест. Осуђиваше се, тужаше, изнемагаше, молбама и молитвама к Богу и ка своме светоме оцу узлажаше, милостињом према убогим и свима добрима и одвише подвизаваше се, да би очекивани од Бога гнев зауставио, и говораше да ће доказ тога да је Бог примио његова добра дела бити то, ако миро потече. И пошто се свето миро у свима изворима затворило и не излажаше, није налазио утеху срцу.

Посла ка светоме у Свету Гору, јављајући му све што се догодило. А узрок нађе да због тога дошав утеши виђењем његовим многопечалну душу своју, и даде му небројено злато на раздавање где зна, уједно га молећи да дође и да се молитвама његовим излије миро. И пишући к њему братске и милостиве и жалосне речи, говораше:

„Када је твоје преподобије, господине, од нас отишло, и свети отац наш Симеон, као што видимо, духом одврати лице своје од нас, јер миро свето које осећењем Светога духа из светих његових моштију обилно изливаше нама на утеху и исцељење, истицати заустави се и друга многа чуда призивањем духа Светога не догодише се

међу нама као раније. Много се молисмо да овима буде опет милосрдан нама, и природну очинску милосрдну утробу затвори од нас неприродним немилосрђем као железом, и не послуша нас. Да ли нам се ово догоди због наших грехова, јер неугодно Богу поживесмо, или што ти ниси са нама да нас чистиш од греха? Због тога молим и умиљавам се, излечи ми болест, сажали се на сузе моје, иако због многих грехова мојих не смем да се удостојим да будем твој брат, смилуј се на себе и на нас заједно рођене и из једне утробе материнске. Дођи к нама, богољубљени, и преподобноме своме оцу више од свих рођених од њега, не би ли Владика Господ наш Исус Христос твојим доласком милостиво просветлио лице своје к нама и твојим молитвама заповедио преподобном оцу нашем Симеону да Духом Светим точи свето миро из својих светих моштију, и да нас као своје слуге утеши по пређашњем обичају.“

А свети, као што напред рекосмо, не могавши се отргнути од сладости пустињачког испосничког и ћут љивог живота, још више од људске славе бежећи, богољубљем и брата својега омрзну, и не смилова се да иде ка ономе који плаче. Него својом руком написа молбену посланицу светоме своме оцу као живоме, по смрти неумрломе, говорећи:

„Као да ти је Бог заповедио, умољен од нас, преподобни оче, превиди ако и има који грех према Богу и која непослушност према теби од деце твоје, и учинићеш да твоја света рака осењивана Духом Светим точи миро сада као и раније, и њиме помазавши узвеселићеш децу и народ свој, да скрбљу не малакшу. Као што си ми обећао, још за живота у телу, да ћеш ме у Богу послушати као и ја тебе, и као што си ми рекао да ме нећеш оставити молитвама, — сада, господине мој, дај да препознам твоју очинску љубав, да ме као пре телом, тако и сада још више духом послушаш, и пошто се с Богом чедо твоје уздах у тебе, да се не посрашим, да се не лишим наде. Моли се за нас Господу, оче, у својим светим молитвама!“

и брату Стефану засебно написавши братски утешно писмо, посла једнога од својих ученика, часна и преподобна старца Иларија монаха који је имао свештенички чин, да га однесе у српску земљу из Свете Горе, заповедивши да посланицу преподобном Симеону никоме не преда и не прочита. Све заповедивши како ће се молити Богу и преподобноме, означи му и дан у који ће, одслуживши свету литургију, над гробом преподобнога посланицу прочитати.

А послани ава Иларије јеромонах, дошавши до српске земље и пришавши ка благочастивоме Стефану, даде му писмо од светога, а исприча му да носи и посланицу преподобноме Симеону, али му је, говораше, заповеђено да је никоме не преда.

Стефан прочита своје писмо, а очи му се сузама испуњаваху као језеро, али се чудио немилосрђу брата Бога ради, да га толиким плачем и мољењем није могао наговорити да дође к њему. Ипак и посланицу и посланика примивши радосно уместо онога који га је послао, веселом душом узвесели му се као пророку Божјем.

А старац се по заповести пожури да дође до гроба преподобнога, и да молбама сврши све што му је свети заповедио.

А христољубиви Стефан не отпусти овога, говорећи:

— И ја идем с тобом!

Дошавши заједно до часнога и светога манастира у коме је гроб преподобнога, Стефан се одлучи да са игуманом и са свима иноцима целу ноћ стоји у цркви. Зачуди се старац пустињак свеноћноме и недреманоме стојању, сузама и умиљењу самодршца световњака, а стидео се у савести и осуђивао себе, сматрајући себе јадним и погинулим:

— Ја у пустињи — рече — постећи не стекох толико умиљење колико овај у свету ратујући!

Јер он се познаваше и као обичан властелин и ка свету само Стефан, а још више ка Богу или људима налажаше се у свему благопохваљен, у војништву вешт и храброшћу славан. Јер када и за трпезом сеђаше, бубњевима и гуслама благородне весељаше, као што је обичај самодржаца, а када је, опет, на молитви или у цркви стојао, многим умиљењем и громогласним плачем земљу кропљаше. Правдом и истином светло украшен, љубављу према ништинама богољубац изврстан, а беше и Светог писма велики испитивач и овог довољно мудар и учен тумач.

Али сада није дозвољено похвалама венце плести Стефану. Да наставимо причање.

Када су свеноћно стојање и молитве били свршени, ученик светога, послан из Свете Горе, часни и преподобни старац ава Иларије јеромонах, свету и божаствену литургију одслуживши, и тако у пуној одежди свештенства изиђе из светиње над светињама, држећи у рукама кадионицу ароматну од, мириса и посланицу светога, и пришавши часноме гробу светога и преподобног оца Симеона, изговори пригодне песме у његову почаст. Самодржац син стојао је напред код очева гроба, не имајући мере сузама, а игуман са иноцима и благороднима и многи остали, сви су се тискали да виде и чују шта ће казати посла ница, шта ће се јавити и шта ће бити. А свештенослужитељ, покадивши гроб преподобнога Симеона, и са многим умиљењем поклонивши му се као живу, свечано прочита молбену посланицу светога да сви чују.

И одмах са свршетком посланице, тај превелики гроб преподобнога наводни се благодаћу Светога Духа као морем, преливајући се врењем мира, и излажаше кроз све првашње изворе, тако да нису успели да га сабирају у часне сасуде, него је и цркву напојило и облагоухало. Не само од гроба него и од светих слика преподобнога где беху насликане, Господ је учинио да натприродно истече миро, слично моштима, свете своје још већим знамењима и чудесима, као себи вазљубљене, прослављајући.

Сви, видевши ово и чувши, и обузети ужасом и радошћу, са сузама зваху:

— Господе, смилуј се!

и сви од самодршца па до последњег биваху

помазивани светим миром од реченога свештенослужитеља, Илариона, и узимаху га да носе својим домовима, да их освете.

После овога, да сви чују, Стефан самодржац узевши реч рече:

— Дивити се треба ваистину дивноме Богу и светима његовим, и са страхом га увек славити и хвалити достојно, али и светима његовим чудити се и њих прослављати корисно, јер делима и добродетељима, љубављу и вером стекоше толику несумњиву смелост према њему. Јер где се установи устав човечје природе, да живи мртвима пишу, или да њима нешто говоре, или да мртви живе слушају, и заповести њихове врше? Али све ово чини реч господина мојега Исуса Христа: „Ко верује у мене, дела која ја чиним и он ће учинити, и већа од ових ће учинити.“ „Девојко, устани“; „Лазаре, изиђи ван“, — рече Господ, и реч извршаваше. Такође и многи од светих, по речи његовој, многа дела изнад природе човечјег устава у име његово учинише.

Тако и кроз ове свете данас од Господа догодило се чудо пред очима нашим, велим — преко преподобног оца нашег Симеона и господина брата мојега Саве. Јер знате колико се молисмо и плакасмо, и како нисмо били услишани да будемо обасути милосрђем изливања мира. А сада само речју једнога ка другоме у Богу, послушање изнад природе разуместе. Видесте да чак Бог слуша обојицу и да извршава њихову вољу.

А ово све види се да Бог чини ради нашег спасења, да бисмо разумели како Бог више љуби једнога праведника и слуша га више него многе грешнике света, и да познамо да наш живот није богоугодан, и да осудимо своју беду јер ни да ходимо по земљи нисмо достојни. Јер колико смо од сличних нам људи, то јест од светих гресима нашим удаљени (због чега њих достојно и прославимо, а према могућностима и подражавајмо делима), толико се непрестаном Божјем промислу за нас, дуготрпељивости и милости дивимо, по апостолу који каже: „О, дубино богатства и премудрости и знања Божјега, јер су неистражени судови његови и неиспитани путеви његови. Јер ко позна ум Господњи, или ко му саветник би, чиме све врши наше спасење, јер је из њега и у њега све, коме слава на векове векова. Амин!“

Диван је Стефан због овога, и од свију похваљен и частан био, не толико због багренице, колико због мудрих речи говора. И тако благодаривши Бога узеше учешћа у трпези. Христољубиви и милостиви Стефан тада много и богато милосрђем ниште обасу, и веселе душе благородне обдари, и после овога сви одлажаху кући, славећи Бога и дивећи се чудима која свети учинише.

Часни старац ава Иларион јеромонах, ученик светог, који је дошао, похита да се врати светоме у Свету Гору. Благочастиви Стефан, не смејући га задржавати, отпусти га, и клањајући му се говораше:

— Коликом благодаћу си ме, оче, задужио, што си се због господина брата за нас дуго трудио и миром светог ми оца обогатио ме!

А посла с њим много злата на потребу светоме своме брату, а даде му и стакленицу новоизливеденога мира, говорећи:

— Твојим светим молитвама од оца нашега, и више — од Бога даровано нам, прими ово од нас као своје, и моли се за нас Господу!

А послани дошавши у Свету Гору исприча светоме сва чуда која се догодише, што и њему самоме није било непознато. А свети са многим сузама благодаривши Бога што није презрео мољења његова, и светим миром преподобнога свога оца помазавши се, с многим плачем његову љубав према нему и после смрти, и послушност у Богу, хваљаше.

После овога хтео је свети због манастирских потреба, или још боље — хтео је Бог због њега, а због познатог узрока, да иде у царствујући Константинов град, у коме је тада царевао Теодор Ласкар. А овај прими светог са великим очекивањем, јер беше слушао о њему чији је син и о доородетелном животу његову. у пустињи, а осим тога био му је и пријатељ, јер кћи цара Теодора Ласкара беше удата невеста Радослава, сина Стефанова, синовца светог Саве. Због тога цар га многољубазно прими са сугубом чашћу, јер је и желео да га види.

Многовремено гошћен и љубљен од цара, и свршивши потребе манастирске, хтеде да пође од цара. Али примивши у срце богопослани савет, рече у себи и онима с њим:

— Сада је време, уз Божју ми помоћ, да извршим жељу срца својега за земљу отачаства мога, а да ,ли ће после овога бити овако згодно време, и да ли ћу опет овамо доћи? Ко зна да ли ћемо бити живи!

Положивши наду у Бога и приступивши к дару, рече:

— Као свима, и нама Бог жели спасење: отац мој и ја из земље народа нашег јерес зловерја одагнасмо, и православна вера расте и множи се. Једино нам недостаје што немамо свога архиепископа, да у нашој земљи освећује и учи у Господу. Због тога још молим милосрђе ваше, кротости, да нам у овом испуниш молбу, да светоме оцу васељенском патријарху Царство ти нареди да једнога од моје братије освети за архиепископа земљи нашој, ради освећења нашег и похвале нашег благочашћа.

Цар одговори:

— Са радошћу и веселом душом твоју молбу испунити хоћу, и хоћу да видим брата о коме говориш, и да ли ће благоволети Бог у души мојој за њега, јер такав треба да је веома достојан.

А свети рече:

— Сви нека дођу. И за кога благоволи Бог и души твојој, анђео твој казаће ти.

Пошто су била позвана братија преподобнога, рече цар:

— Оци моји и братија твоја сви су часни и свети, али нисам у њих толико уверен да су достојни толике висине чина и апостолске столице, него тебе самога са Богом благоволи душа моја, јер се многим од нас не покори твој живот од младости.

А свети се одрицаше, говорећи:

— Ни ја не узрастох до тога степена нити се животом удостојих за живот на нему.

Цар извести патријарха о молби светогa, рекавши да другогa неће удостојити да узиђе ка таквом чину, само њега самогa који моли.

Патријарх чувши за цареву вољу о светоме, веома се обрадова, јер га и он много љубљаше, и брзо дође до цара. Цар узео овогa у помоћ, и рекоше светоме:

— Не одричи се апостолскогa избора преко нас, који нам Бог кроз Духа Светогa јави у срце наше за тебе. Прими и наш савет као благоподобан. Сада, у почетку, твој народ треба доброгa помоћника у Богу са таквим чином, а у теби је сада реч учења спрегнута с влашћу, и све ће ти с Божјом помоћи бити лако. И веће је од спасавања самогa себе ћутањем у пустињи ако у свету многе од заблуде речју обратиш к Богу, који ће те са већом љубављу присвојити себи. Јер чујмо и оногa који говори: „Који од недостојногa у достојно изводе, као уста моја биће“.

А свети, сећајући се многогa говора у власти, покоја и опуштеног живота, и недостатка да се молитвама одвоји ка Богу, бежаше од овогa као од јаме или замки, а више љубљаше пустињачки постом страдални и ћутањем анђелски живот, и љубављу за овим цепаше душу своју. И опет се одрицаше цару и патријарху, као да неће успети.

Цару дојади и рече:

— Ко нема нешто, и са препирком тражи?! Требало је да се ти повинујеш благоугодном савету многих, а не да се тако својом непокорношћу противиш и остајеш при своме. И пошто остајеш у својој вољи, тражи ко ће те осветити, нас се то више не тиче!

И тако цар уђе у тајну клет.

Шта је, дакле, могла чинити она смерномудра и праведна душа, која је хвале и почасту као хуле бешчашћа мрзела, видећи цара како се не поковава молби ако се он први вољи цара не покори? Много нуђен од патријарха и свих високих царских личности, учини по заповести царевој, говорећи:

— по његовој вољи Бог нека изврши вашу свету заповест преко нас грешних!

Цар се због овогa веома обрадова и заповеди служитељима и цркви да се све по закону спреми из царске палате.

И када је дошао благодарити празник божаствени, руком пречасногa и свеосвећеногa васељенскогa патријарха, архиепископа Константиновогa града, Новогa Рима, Германа, освећен је свети архиепископ све српске земље, а напред је стојао цар са свима вишима и нижима, и говорио „достојан“. Бог, је, међутим, још више јавио достојност њему. Јер неко од оних који су били достојни, видевши, исприча патријарху како се приликом његова постављења светлост небеска излила на њ, и облистала га, и учинила га свега као огњена и светлошћу обасјана.

Када је божаствена служба била свршена, цар и сви цареви људи скупише се да их благослови рука новопосвећенога архиепископа. А благочастиви цар Довољно обдари ниште златом приликом његова постављења, патријарха и митрополите, епископе са свима свештеницима, и многе благородне одведе у царску палату са собом на обед, а преосвећени васе љенски патријарх узе архиепископа српскога себи за сапрестолника и сатрpezника. Цар веселећи се неизмерном радошћу због овога, учини свима велико славље, утеши великим даровима патријарха и митрополите, епископе и све свештенике, свакога према његовој части, тако да су се сви дивили великој царевој љубави према светоме.

Када је свети хтео поћи у од Бога одређени му удео, у земљу отачаства својега, Божји савет и разум у срце своје примивши, и расудивши трудна хођења дугога пута и даровне издатке многога злата када се долази у царски Константинов град да се тамо посвећује архиепископ, а уз то и размирице источних самодржаца са западнима, и будуће беде посред њихове неслоге, и удовиштво цркве када није могуће долазити у царствујући град на освећење, или опет због неке мржње да цар и патријарх држе цркву; расудивши о свима овим невољама и хотећи устројити нашу западну цркву слободном од свега овога и у Богу самовласном и ничим неподложним источној цркви, призивавши у овоме молитвама преподобнога свога оца Симеона у помоћ и Бога, приступи к цару говорећи:

— Ако си, Богом убеђен, благоволевши нам помислио да нам учиниш савршену и милостиву љубав, учини да по заповести твојега Царства примим од блаженога и свесветога оца васељенскога патријарха благослов и заповест устима. и руком и писмено, да после овога наш архиепископ не долази овамо у Константинов град на посвећење, него да се тамо од својих епископа посвећује.

Цар чувши ово измени лице своје због крупне молбе, јер се ни патријарху никако ни свима благороднима не учини угодна. Јер су хтели посвећењем и влашћу црквеном да ове имају покорне себи, послушне и дароносне. Али због велике љубави коју цар имађаше према светоме, срамљаше га се да га неиспуњењем молбе отпусти жалосна, па утишавши силом оне који су негодовали, испуни светоме молбу.

А свети патријарх, умољен од цара, написа благослов да више не долазе из српске земље у Константинов град када треба да посвете себи архиепископа, него, тај сам архиепископ са сабором својих епископа, или опет сами епископи пошто се саберу, нека посвете себи архиепископа. Патријарх и сви архиепископи, митрополити и епископи руком и устима светога благословише, к оне који ће бити после њега благословише, и заповести благословене потписавши сваки својом руком, дадоше светоме. Патријарх примаше светога много дана у дом цркве, и као новопосвећена учаше га свима црквеним правилима на његова питања. Обдаривши га жезлом светитељства и свима својим часним и светим одеждама свештенства, написа му другу заповест, која гласи:

„Герман, васељенски патријарх, архиепископ Константинова Града, Новог Рима, у име Господа нашега Исуса Христа осветих Саву за архиепископа све српске земље, и дадох му од Бога власт да у целој области црквеној посвећује епископе и попове и ђаконе, да решава и везује кривице људских сагрешења, и да све учи и крсти

у име Оца и Сина и Светога Духа. И као и мене, и њега сви да слушате, у Христу православни хришћани!“

И тако целовавши светог патријарха, сугубо и многочасно обдарен од њега божаственим почастима, изиђе.

Дошавши к благочастивом цару, хотећи му дати опроштајни целов, цар га прими са љубављу и од нег мољаше благослов, говорећи:

— Све молбе твоје, оче, испуних. Молим твоју светост да нам будеш молитвеник ка Господу у молитвама својим. Богом провођен срећно ћеш стићи својој кући, а и после овога јави нам о своме здрављу.

И тако целовавши цара, из палате изиђе. Цар му даде што му је потребно за пут, а са овим и много злата, говорећи:

— Прими ово да као новопостављен дајеш онима који од тебе моле. И моли се за нас!

Овако се, дакле, удостоји свети отац наш божаствене власти учења, везивања и дрешења, апостолскога достојанства. Не придоби престо безакоњем, не сагради недостојношћу трудна заповедања, то јест на правила, не украде власти митом, ни разбојнички, не уграби је слично силницима, не гонећи част него чашћу гоњен и једва умољен, не примивши људску него божаствену од Бога благодат, тако да на столици светитељства не губитељски него спасоносно седи и хвали Господа.

Тако се, дакле, ово од Бога догоди са светим у царствујућем Константинову Граду.

Када је отуда опет стигао у Свету Гору, сви који у њој живе, чувши за њега да је архиепископ по божаственој власти, од гора пустиње, од пештера и раселина камених долажаху к њему у манастир Хиландар, носећи радост заједно са жалошћу, хотећи да их он благослови, а уједно и да му даду у Господу целив иа одласку од њих. Са радошћу хваљаху Бога за оно што је учинио на њему, и великом жалошћу беху обузимани, жалећи за својим добрим хранитељем у Богу, сапосником и подвижником, јер из детињства одрасте к њима у пустињи. А он као и раније, богати дароваца у Богу, све милостиво речима утеши и потребним обдари, и моливши да их има као помоћнике у молитви Богу свакога отпушташе кући.

А прот и сви игумани великих и малих манастира, чувши да је патријарх дао светоме власт освећивања по његовој области, сви редом призиваху светог у своје манастире, и свети служећи с њима свету службу освећиваше им попове и ђаконе и чаце. „И све беху заједно у цркви на молитви“, као што се каже у Делима апостолским, „ломећи по домовима хлебове, и примаху храну у радости и пространству срца, хвалећи Бога за све.“

Тако свети у свима манастирима светим црквама поклонивши се, проту и игуманима и свима који су тамо у Господу целовање учинивши, дође опет у свој

манастир Хиландар, поучи насамо игумана да онима који су под њиме сам собом показује пример сваке добродетељи, а опет братију да игумана са страхом Божјим у свему слушају, свима мир и благослов и у Господу целив давши, изиђе из манастира, узевши са собом оне за које је знао да су подобни да их постави за епископе.

Често се осврћући, обазираше се на јаруге у пустињи Свете Горе и на оштре путеве камене По којима бос ходећи свете посећиваше, сећајући се блаженога живота тих пустињака далеко од сујетног света, и узвишавања умом од земаљског ка Богу непрестаном чежњом и молитвама. Размишљао је и о пређашњем свом животу и о многој помоћи ка Богу од поука оних преподобних и од гледања њихова живота, помишљао је како неће ништа моћи успети у земљи свога народа, јер раније они нису имали архиепископа.

Излазећи из Свете Горе као из некога раја божаственог или као да је много богатство изгубио, плачући говораше:

*„О, коликих се добара лиших,
ја јадник!
О, колико богатство —
да се без бриге светске Богу молим
— замених за ништавило славе људске!
Тешко мени, тешко мени,
ко да ме не оплакује,
где падох и шта добих!
Господе Боже мој, на кога се уздах
растављајући се од светих својих
и излазећи из Свете Горе:
ако је на мени воља твоја добра,
молитвама пречисте своје Матере
и твојега угодника Симеона, оца мојега,
не остави ме да се због овога
у скрби потапам и у неизвесности.*

И тако сетан цео дан тугујући иђаше.

Када је дошла ноћ и када је легао да се одмори, гора мислена и света, гора Божија, гора зелена, гора натопљена Духом, гора небу слична, гора виша од небеских гора, свима анђелским силама подобна, то јест свечиста Дева и Мати Бога мојега, од које се без семена, без људске руке, од њених девичанских спона као од горе велике, по чудесном Данилу, камен Христос отрже и све идоле бесовске сатре, јављањем у сну подиже душу његову од унија, говорећи:

— Имајући мене као јемца код цара свију, Сина и Бога мојега, и због овога тужиш? Устани и журно иди на дело за које си од њега изабран, ништа не сумњајући, јер све ће ти у њему успети на добро!

Свети дошавши к себи од виђења, нађе срце своје утешено неисказаним весељем, и многим сузама благодари Бога; имајући пречисто уздање у њега, иђаше својим путем радујући се.

А дошавши у велики град Солун, и поклонивши се светом великомученику и страстотрпцу Димитрију, давши митрополиту града целовање у Господу, настани се у манастиру Филокали. И нимало не одложивши, дозвола највештије живописце и замоли их да брзо насликају две иконе велике висине, стојећи; на једној заповеди да насликају превисоког и божаством неописаног цара Христа Бога, који божаством није одступио са небеских висина и који је сишао на земљу, на моју низину, мене ради оваплотивши се, да ме уздигавши са собом узвиси на небеса и да ме, собом удостојивши, са собом посади и на престолу Бога Оца. А на другој — вишу од небеса, која му се јавила у сну, неизрециву Гору Божију, свечисту царицу, Деву и Матер тога самога Христа цара и Бога нашега. И тако, светло украсивши ове иконе златним крунама, камењем драгим и бисером, постави их у томе манастиру Филокали, које у част Бога и на спомен светог а до сада стоје на месту где беху и постављене.

После овога свети сабра све достојно што је потребно великој цркви, и узе са собом књиге законске, и светло испраћен од митрополита, и парха и првака градских, оде у земљу народа свога.

А свој долазак унапред писмено јави брату самодршцу Стефану.

Када благочастиви Стефан чу за одлазак брата давно жељена и љубљена, и то не просто него да му долази са божаственом влашћу првосвештенства, сугубом радошћу у Господу весељаше се. Али обузет великом болешћу и не могући му изићи у сусрет, место себе посла му синове своје у сретање, који младошћу као орлови златокрили и са многим благороднима до грчке границе часно стигоше. И дочекиваху свога по телу стрица а у Бога владику и светог аца, и са сваком га почашћу ка самодршцу оцу привођаху.

А када свети дође над болеснички одар самодршца брата, овај му подигнут од других једва могаше дати целовање, уз велики плач обојице и свију благородних, јер беше јака болест самодршца и никако се не надаше животу. Али Бог, који је својим доласком утолио сузе Марти и Марији, и доласком светог архиепископа жалост свију ових у радост измени. Крст свети и часни омивши, том освећеном водом и топлом молитвом брата напоји, и свега га окропи, полагајући руке своје свете на часну његову главу, и ову грлећи са сузама целоваше, много се молећи за њега тајно у срцу тајнозналцу и ономе који види сакривено.

И молитвом светог спасе се болни, и наједанпут се исцели.

Господе Боже мој, славим те и опевам име твоје, дивим се твоме великом човекољубљу и брзومه мило срћу, јер си дивна дела са светима својима учинио и чиниш! Онај који је многовременно болешћу мучен и који се никако није могао исправити и за кога су и најбољи лекари мислили да је изгубљен за живот, изненада брзо са одра устаде. И бледило смртно одлажаше и мрље румени на лицу се јављаху, јер све болести у име Бога мога полагањем руку светог архиепископа ишчежаваху.

И одмах узе учешћа на трпези са светим архиепископом и са благороднима. Двоструко се радоваху и веселаху благородни и сви остали: због одласка светог и због оздрављења самодршца, и хваљаху узрочника овога, Христа мојега, који је рекао: „Именом мојим изгониће бесове, на болесне положиће руке, и биће здрави“.

А свети гошћен много дана од брата самодршца, све му исприча свети што му се у Богу догоди у Константинову Граду. А овај радосном душом због тога похвали Бога, а светоме клањајући се говораше:

— Добро дошао, од Бога послани, да научиш и нас и цео народ свога отачаства, да узакониш законом и обичајем хришћанских народа и да украсиш у свему како треба. Ја ћу у свему бити слуга послушан твојој заповести као своме господару.

Договоривши се и са благороднима где и у којим крајевима треба поставити епископе, свети тако дође у Студеницу, Лавру светог Симеона. Уђе у цркву свету и са многим сузама љубазно целива часни и мироточиви гроб преподобнога свога оца, игуману и братији даде у Господу целивање, мир и благослов, и тако се одмараше у манастиру.

Тамо у све недеље и велике празнике, као што имађаше обичај од Свете Горе, у цркви састављаше свеноћна богослужења, и вршећи свету божаствену службу, попове и ђаконе и подђаконе и чаце посвећиваше, а цео свој народ учаше покајањем правоверју, и говораше да се обрата брижљивим животом ка Богу, чинећи у њему дела достојна покајања.

А Бог, који увек прославља свете своје које је себи изабрао, и ове своје угоднике тада као и увек прослављаше. Јер у које год време свети свршаваше свете службе у цркви где беше гроб преподобнога оца његова светог Симеона, и капа сам долажаше да га ока ди, отац даваше сину својему првосветитељу награду почаст, јер миром богато дочећи самога и цео народ који је ту стојао облагоухаваше. И они који гледају шта се збива могли су ваистину тада видети чудесно. а мислим да је богољубивим душама које ово слушају и сада поучно до суза. Јер као по некој сагласности живи са мртвим договараху се, и овај као богословним језиком апостолски све поучаваше, а други, дочећи миро из светих моштију својих помазиваше, и обојица чудесни радошћу народ свој задивљаваху.

А ово све беше заповест Бога мојега, који влада живима и мртвима, и који нама јавља колику смелост према њему свети стекоше, и прослављаше овим знамењима и чудесима оне који су се много пута двоумили о православној вери, да буду покорни и послушни њихову учењу о Богу. Јер доброразумно рече божаствени апостол: „Знамења нису за верне него за неверне“. А добро је да и ми сада са Давидом кажемо:

*„Преко светих који су на његовој земљи,
прослави Господ сву своју вољу на њима.*

И:

„Диван је Бог у светима својим,

Бог Израиљев.“

После овога подиже се свети и оде на од Бога му наречени престо првосветитељства, ка цркви Христа Спаса и Бога нашега у Жичи. Али црква беше велика, а још неосликана, и ову освети и светом трпезом и светим моштима светих украси и утврди, и у њој свеноћне молбе чинећи и свету службу свршавајући, од својих ученика за које је знао да су достојни и подобни за епископе освешћиваше, и свакога постављаше на његово место, називајући их апостолски учитељима.

И свршивши све што је потребно божаственом влашћу свештенства, не престајаше дан и ноћ са сузама прилежно да учи свакога, говорећи им:

— Ево сада, послушавши ме, иако то нисте хтели, Божје благодати удостојисте се.

Слушали сте једном божаственог апостола Павла како говори свом Тимотеју. Чујте, дакле, и мене сада који попут онога говорим вама, својима:

Епископство је добра ствар, јер се брине о Богу и за Бога, и има велике почести од првога пастира, епископа душа наших, Христа Бога. Али епископ треба да је без порока, муж једне у Господу законите жене, трезвен, целомудрен, побожан, странољубац, учитељан, не пијанац већ смотрен, не неозбиљан, не дволичан, не грамжљив, не лаком на добит, не среброљубив већ милостив — и остало знате. Од свих, дакле, и од свију других зала да се сачувате најпре ви сами треба да се бринете, и да ваш живот увек буде брижљив, да се утврдите као узор сваке добродетељи у Богу онима који су под вама. А Бог мој Духом Светим својим да вас сачува од свакога видљивог и невидљивог ловљења непријатељева, и по својој вољи да вас научи свему што ћете корисно говорити и творити.

Давши им књиге законске, да по предању светих апостола и светих отаца уче народ како да се подижу у вери у Господа нашега Исуса Христа, и заповедивши им да га покајањем обраћају ка Богу, говораше им:

— „Пазите на себе и на све стадо, у коме вас Дух Свети постави за надзорнике, то јест епископе, да пасете цркву Господа Бога, коју стече својом крвљу“, знајући да ћемо и за једну једину овцу од главнога пастира Христа у онај велики последњи дан јављања његова бити испитивани.

И тако свима мир давши и благословивши, посла свакога у свој крај.

А сам се бринуо за довршење цркве, јер беше довео са собом из Константинова Града мраморнике и живописце.

Када је ускоро била свршена велика црква у Жичи са свима одговарајућим лепотама, заповеди свети архиепископ брату самодршцу Стефану да тамо дође са великашима и са свима благороднима.

И одмах овај посла заповести свима властима своје државе, сазивајући ипате и војводе, тисућнике и сатнике, и мале заједно с великима. А свети архиепископ опет сазва све своје епископе, игумане и све црквене служитеље, и сви се сабираху у Жичу, у архиепископију, ка великој цркви.

А када сабор би веома Велик, свети се братом самодршцем на престо првосветитељства седе и свечано исприча о узроку сабора и о себи, говорећи:

— Знате, дакле, и чусте за моје најпре једно па друго бежање од вас у пустињу, и да не претпоставих ништа од красота овога света Божјој љубави, нити ишта од видљивих лепота на земљи сматрах блаженим до да прионем Богу у молитвама. Али вас ради, саплеменика ми, свету и слатку ми пустињу оставих, и не дођох да тражим ништа више, до ли душе ваше. Тако рећи, ради ваших душа и душу своју омрзнух, сећајући се старих светих, који су у болу срца за своје саплеменике Богу говорили: „Ако спасавајући спасеш народ овај, ако ли не, онда и мене испиши из књига које написа!“. И опет: „Желео бих сам да будем анатема од Христа, за браћу своју по телу, Израилце“. На њих се угледајући и саосећајући с вама, вашег ради спасења и своје спасење презрех. Али, ако ме послушате па што добро у Богу међу вама узаконимо, вашим спасењем и присвајањем Богу још више ћемо стећи и удвостручићемо, а нећемо изгубити наше спасење. Због тога молим вас да будете послушни у свему што год вам о Богу, на вашу корист, будемо говорили.

Ево вас је Господ Бог ваш молитвама свога угодника светог и преподобнога оца Симеона утврдио, умножио и распространио, и међу вама су многи начелници и власти, ипати и војводе, многи мали и велики жупани. Не приличи да онај који вама у Бога влада буде истоименог достојанства власти са вама и да се исто зове. Него као што сам ја ради вас влашћу свештенства и као глава цркве у Богу постављен, потребно је да се и онај који вама влада у Богу миром украси круном царства, а ово је и у вашу част и похвалу, славу и величанство. А када ово буде, говорићемо вам и друго, о Божјој доброј вери и о спасењу вашем.

А сви чувши да је његова реч блага и са осећањем за њих, узбудивши се поклонише му се с радошћу и говораху:

— Од Бога послана те к нама и казивача Божјих речи, у свему послушајмо!

Пошто је тада био празник Христа Спаса и Бога нашега, свети сврши у цркви свеноћно појање са свима молитвама, служећи и божаствену литургију са свима епископима и игуманима и са многим свештеницима. И у време када треба да се освећује, узе к себи у свети олтар, у светињу над светињама, венцеименитога брата великог жупана Стефана, молитвама и мољењем Богу благословивши га, багреницом и бисером опасавши га и украсивши, и венцем царства часну главу његову венчавши, и миром га помазавши, прогласи га за Богом самодржавна краља српског.

А благородни и цео народ поклонише се и молише му дуг век од Бога, говорећи:

— Нека буде! Нека буде!

Када су изишли из цркве, седоше сви за трпезу. Пошто су нови архиепископ и нови краљ приредили веома велики пир, благородни, епископи и цео народ бејаху увесељени, а ништи по заповести светог још и довољно обдарени, и тако сви одлажаху на починак.

Благочастиви краљ Стефан радоваше се неисказаном радошћу, хоћу рећи — не венцу царства ни многоценој багреници, јер је знао да и то са многим красотама света пропада и пролази, него што је толико мноштво било сабрано са свију страна и што су видели цркву његову како је веома красна. Због тога се нарочито радоваше. Јер он беше ктитор те божаствене велике цркве, и беше је украсио многим својим безбројним даровима, иконама светим, свећњацима и завесама, и свима светим сасудима, и свима часним изванредним стварима, тако да је сваки који ју је видео мислио да је небо на земљи, и говорио: „Господе, вазљубих красоту дома твојега“, освети оне који те љубе и оне који овај дом украшавају благолепијем. Ти их прослави твојом божаственом силом.

Али није сад време да описујемо сву красоту цркве. Да се вратимо на реч о скупу сабора.

Сутрадан свети архиепископ сам украси свога љубљеног брата, благочастивог краља Стефана, багреницом и красним сјајем и сваким царским обележјем, и научивши га о свему шта ће у сабору говорити, заповеди да се опет сви сазову у цркву.

Кад су се епископи и благородни и сав народ сабрали, свети архиепископ седе са самодршцем братом, и отворивши богоречита света своја уста ка свима, рече:

— Браћо и другови, и чеда у Богу, саслушајте реч моју с пажњом достојном ваше љубави, на вашу корист!

(Поука)

Једнородни Син и Слово Божје, Господ наш Исус Христос, јављајући се ученицима после свога божаственог васкрсења из мртвих и са њима једући, учаше их о свему. И када је, оваплотивши се ради нас као човек, извршио на земљи сав промисао Бога Оца, и када је хтео да се у слави узнесе к њему па небеса као Бог, узео их, као што чувате, са собом на Гору Јелеонску, и рече им: „Идите и научите све народе, крстећи их у име Оца и Сина и Светога духа, учећи их да чувају све што вам заповедих“. И опет: „Проповедајте јеванђеље сваком створењу. Ко узверује и крсти се, биће спасен, а ко не узверује и не крсти се, биће осуђен“.

Апостоли, дакле, по заповести изиђоше у васељену, и проповедаху јеванђеље, научише и крстише у име Оца и Сина и Светога духа, што и постигоше, и преставише се ка Господу, кога вазљубише. А благодат духа Светога и предану им свету заповест оста ви Христос, Син Божји и Бог, и светима који ће доћи после њих, и до сада је не одузе. Јер улазећи на небеса рече: „И ево ја сам с вама у све дане до скончања века“. Апостоли у своје време починуше, а Христос је са својим вернима до скончања века као и са апостолима. Јер када мољаше Оца свога за апостоле, рече: „Не молим се само

за ове него и за оне који њиховим речима верују у мене, да сви једно буду, као ти. Оче, у мени и ја у теби, да и они у нама једно буду“.

Јер не даде се благодат Светога Духа једино апостолима него и свакоме који живи по благодати. Јер апостол Павле каже: „Сваком појединцу од нас даде се благодат по мери Дара: Христова“. И многи од светих после апостола благодаћу Духа Светога проповедаше јеванђеље као и апостоли, и исто тако чудеса, силе и знамења учинише, и беху укрепљени да многим мукама пострадају за Христа.

А научише и крстише људе у име Оца и Сина и Светога Духа, сваки у својој земљи, где је Богом био одређен, као што и на нас сада на крају векова дође ред, да по вољи Божјој дођем к вама, мојим људима, да вам објавим истиниту веру, без које нико неће угледати Господа, коју ако примивши сачувате спашћете се, јер због вашег спасења прибројаћемо се и ми реду старих светих.

Због тога нећу да ћутим за вас, и ако ко од вас незнањем заблуди од истините вере не приличи ми да гледајући своје будем као најамник, а не прави пастир. Хоћу, дакле, да исповедањем вере сви покажемо како верујемо. Знам да се сматрате вернима, и да сте пре нас од светог и преподобнога оца нашег Симеона правоверјем засађени, али је Бог благоволео да и ми залијемо оно што је отац наш засадио, да кажем: „Павле засади, а Аполос зали, али Бог подиже“. ато ни отац мој, који вас је засадио вером, Ни. ја који заливам учењем, нисмо ништа већ Бог који вас подиже. Отац мој који је засадио и ја који заливам једно смо, служитељи Бога коме поверовасте, а Бог нека вас прими својим милосрђем, како Павлово и Аполосово тако и наше вером засађење и учењем заливање, нека вас утврди и подигне у страху своме, да му служите преподобношћу и правдом. Амин.

И о јересима слово да вам говорим наумих, јер многе све од почетка до сада ђаво намисли да посеје, к да многи кукољ зловерја преко безаконих јеретика који му служе у васељени расплоди. О овим јересима Павле велики васељенски учитељ Духом Светим предсказа: „Ја знам да ће после одласка мојега ући међу вас вуци љути, који не штеде стада, и од, вас самих устаће људи који говоре развраћено“. Вуцима љутим и људима који говоре развраћено назва јеретике, који од праве вере, у јерес одводе. И ко мисли и узда се у себе да ће бити веран, ако њих послуша. Они су део порочни, мрачни на светлости, истином неупућени, који говоре да је слатко горко и горко слатко. Тешко њима, јер не повероваше истини!

Због тога се и ја бојим да међу вама не буде што од нечистог и кукољнога учења таквих. Хоћу да међу вама извршим обновљење свете, истините, божаствене вере у Оца и Сина и Светога Духа, јер и они који су слободни од сваке јереси треба да се обнављају правоверним обрасцем свете вере, и свети богоносни оци заповедише да се овај говори сваки дан, и увече и ноћу, и да се чак и пред спавање њиме корисно поучавамо и да противне нам зле духове плашимо и учинимо да побегну од нас. Јер када зли дух који је давио Саула бежаше од Саула Давидовим свирањем у свиралу и ударањем у гусле, колико ће се више устрашити и бежати од страшне трубе која исповеда Тројицу Свету у једном божавству?

И сада, дакле, сви који сте данас сабрани, ако је ко од вас обузет нечистим учењем јереси, нека исповедањем открије болест, а ми ћемо у Бога вером православља брзо тога исцелити. Јер није могуће не одлучивши се од зла научити се доброте, нити онеме који држи јерес да чисто исповеда божество Свете Тројице, као што није лако на восак ставити друга писмена ако се прва не избришу.

Због тога молим свакога од вас да не затаји у себи богомрску јерес којом ако је ко међу вама до сада у незнању био обузет, апостолски ћу казати: „Бог презревши године вашег незнања, ево сада вам запређује преко мене, да се вером и покајањем обратите к њему, јер је поставио дан у који ће васељени судити правдом“. „Пред њиме је све наго и познато и ништа наше неће се сакрити. Јер жива је реч Божја, и делује више од мача оштра са обе стране, и расудитељ је мислима и помислима срца“. „И пошто Господ суди тајне човечје“, „страшно је упасти у руке Бога живог“.

И сви чувши ову страшну поуку упућену к њима, говораху:

– Верујемо као што заповедаш и исповедамо као што нас ти, владико, научиш!

Пошто је ово тако било, убрзо уђе свети са свима епископима и свештеницима у светињу над светињама да сврши свету и божаствену службу. После читања светог јеванђеља, сапрестолник апостолске столице, свети све сазва и јасно, да сви чују, поче прво сам говорити образац свете вере, то јест „Верујем у једнога Бога“, став по став, а самодржац Стефан, благородни и сви остали такође су говорили и божество Свете Тројице исповедали, а неки су и јерес којом обузети беху обличавали. Сви су трикратно исповедали образац божаствене вере, као што их је свети научио.

А свети, опет, и сви за њим, говораху:

– Примамо све свете саборе светих отаца скуп љених по временима и местима ради утврђења божаствене православне вере, и чега се они свети оци одрекоше, одричемо се и ми, и које они проклеше, проклињемо их и ми.

Клањамо се и целујемо свечасну икону р ади нас човечанскога оваплоћења Христа Слова Божја и Очева.

Клањамо се и целивамо икону пречисте његове Матере, и исповедамо ову као приснодеву и праву Богородицу.

Клањамо се светоме дрвету, часном крсту, и овај целивамо, јер се на нему прикова гвозденим клиновима Христос, живот свију.

Клањамо се божаственим и светим тајнама Христа Бога нашег, и причешћујући се њима са вером примамо и не помишљамо да је то прост хлеб или вино него само то тело Христа Бога нашега и сама та света и животворна крв његова, изливена за живот света.

Клањамо се светим и божаственим црквама и местима светим, поштујемо и свете сасуде, и клањамо се иконама свију светих Божјих угодника, и њих достојно поштујући целивамо.

И следујући у свему апостолским предањима и саветима светих отаца, тако верујемо и тако исповедамо, а све јеретике и сву њихову злу јерес проклињемо!

Све дакле ово, и више од овога исповедаху са многим сузама, научени од светога. И могао се видети призор достојан Божјега милосрђа: сви стојаху у цркви исповедајући божество и изобличавајући јерес, као што су стари у Јордану исповедали грехе своје када моје очишћење Исус једнако са грешницима безгрешни крштавајући се очишћаваше грешнике. А свети, као други у Богу Претеча и Крститељ, стојаше посред народа, и свима вапијаше:

— Покајте се!

А Стефан краљ, као увек неуздржљив, када виде да брат чини оно што пре није било међу њима, дивљаше се и многим сузама земљу кропљаше.

И пошто је ово тако било, и пошто је била свршена божаствена литургија, у радости и весељу великом седоше за трпезу, јер и дан се већ преклонио. И тако одоше на починак.

А сутрадан, опет, у трећи дан, свети позва све у Архиепископију и изговори им много од божаствених Му дарова, и довољно их научи шта треба после веровања и после крштења чинити. Додаде овоме и апостолове речи, и рече:

— Ни старање о животу без праве вере у Бога не може нам што успети, нити нас прво исповедање вере без добрих дела може представити Господу, него обоје заједно да бива, „да Божји човек буде савршен и да ниједним недостатком не храмље. Јер вера спасава када чини у Богу љубављу добра дела.

Мир и благослов свима даде, и тако отпусти благочастивога краља Стефана и све благородне својим кућама.

А оне који су исповедали јерес задржа са собом код цркве и насамо их тачно испита. Некрштенима са претходним проклињањем јереси коју имађаху заповеди да држе дане оглашене у чувању чистоте, и тако заповедаше им да се крсте. А крштене у латинској јереси, такође са претходним проклетством њихове зле јереси, пошто су исповедили образац вере, и пошто је прочитана молитва над светим миром, тим светим миром заповеди помазати их по свима чулима и да буду верни са нама. Свети је заповедио и свима епископима да тако чине над таквима који долазе к њему.

А посла и многе егзархе да траже који су као и поганици узели жене без благослова и молитве, и заповеди да их венчавају. А ако су у старости и ако такви и децу имају, нека узму ову под скуте матере и нека се са њима венчају.

А и сам свети пролажаше и обилажаше целу земљу својега народа, вером православља утврђујући и учећи, и предајући им врлине и добре обичаје, водећи све исповедањем ка покајању. У манастирима сабираше зборове инока и предаваше им да држе уставе законске и службе црквене. А благородне који су били у јересима које налажаше много је молио и учио да се врате саборној апостолској цркви, обећавајући им почаст и дарове велике, и који би га послушао био је приман од њега с љубављу великом, и примао био од самодршца краља, брата његова, многе дарове. А ко се, не повинујући се, утврђиваше у богомрским јересима, овога проклевши а великим бешчашћем из целе своје земље изгоњаху, расудивши да није достојно да буду купине заједно са виновом лозом.

и браћа су с Божјом помоћу све добро управљала, и све више напредоваху, јер живљаху у Богу и у великој радости и весељу беху душе њихове у Господу.

Ђаво, који од почетка мрзи добро, успео је да подстакне завист према њима. Подиже на њих завист краља угарскога. због краљевства, пошто пре међу њима није било краља, а сада се поставише и слични њему прогласише. Многим претњама у својој гордости хвалећи се Угрин, посла своје великаше благо частивоме Стефану краљу, одбацујући мир и љубав, а објављујући мржњу И рат.

А благочастиви Стефан са љубављу примивши људе који су дошли, њихове претње одлагаше Богу, који се противи гордима и који на њима врши одмазду.

И одмах призвавши светог архиепископа, исприча му о свим Угриновим претњама ратом, и велеречиво хвалисање без страха Божјега, и замоли га да оде до Угринина са великашима који су од њега дошли.

А свети, који није лен да помогне свакоме коме се чини неправда и невоља, а како тек да усрдно не саосећа за отачаство и за брата, помишљајући да с љубављу лако поднесе макар што ненадано и пострадао! Послушавши брата, пође. Сматрам да га је Господ тако водио тамо, да се и тамо прослави и диван буде када преко свога угодника чудо учини.

Када је дакле дошао краљу угарскоме, био је од њега примљен са великом чашћу. Јер овај беше унапред извештен од људи који су дошли да је архиепископ који долази брат краља српског. Када је угарски краљ велико мноштво Угра и Кумана сабрао у намери да пође на српску земљу, помишљајући да ову себи покори, свети се против њега за борбу спремаше праведним оружјем, То јест божаственим речима, да сруши његово гордо мишљење. Својим богоречитим језиком изговори му много о правди и истини и љубави и рече „што теби не годи, то ни другима не твори“.

А Угрин се, гневан као рис, слично несавитљиву кипарису охоло узносио према светоме, не обазирјући се нимало на његове добре речи и не слушајући га да се врати љубави. А свети, уздајући се у Бога, Не побоја се гордога хвалисања Угринова, које у пад руши.

Пошто је тада било лето И пошто је веома палила жестока врућина, хтео је свети да жеђ од, поста угаси са мало вива И студеном водом, и јави краљу да му пошаље леда

да се расхлади. А краљ са сваком радошћу посла свога служитеља да да што тражи онај који је дошао од светогa. А слуга изишавши потражи у свима леденицама и нимало не нађе, јер се од велике сунчане жеге беху све растопиле. Јави се краљу и на спасење његово јави се, да се није нимало нашло да му даду:

— И не само — рече — архиепископу него ни твоме Краљевству немамо више шта да донесемо!

Краљ се ражалости што није имао да да што је свети молио.

А када свети чу, обрадова се веома због овога и заповеди свима који су са њим да изиђу из обитељи. Подигавши своје преподобне руке увис ка Богу, са сузама рече:

„Господе исусе Христе, Боже наш, уздање моје и уточиште, помоћниче мој и избавитељу, погледај сада оне који нас опкољавају насиљем, ове људе што против нас смишљају. Не остави ме, Господе Боже мој, молитвама пречисте своје Матере приснодеве Богородице и светогa твојега угодника Симеоне, оца нашега, учини сада са мнош знамене на добро да виде они који ме мрзе и да се постиде.

Послушај ме, Господе, послушај, као што си некада пророка твога огњем, тако и сада мене, грешнога раба свога послушај градом небеским, да и ови разумеју да сам ја твој слуга и да се ужасну и убоје, и да се они који траже да нас озлобе поврате и задиве и прославе име твоје, Оца и Сина и Светогa Духа, сада и увек и на векове!“

А Бог који чини вољу слугу својих на добро, још док је молитва била на устима светогa, заповеди и бише ветрови, севања, муње и громови јаки и уједно сумрак, и страх велики на самом краљу и на свим војницима његовим, тако да су се сви устрашили и говорили:

— Шта ће то бити?

И гле, одмах, не другде него на оној страни где стојаше обитељ светогa, у великој ширини унаоколо, свесилни Бог прослављајући и чинећи чудесним раба својега, озго с небеса превеликим градом одажди, тако да је множина покрила земљу. А они који су били са светим, припавши к њему, говораху:

— Помилуј нас! Гинемо од страха, и од наших коња ниједан неће остати, нити знамо камо се разбежаше!

А свети, још стојећи на молитви и благодарећи Бога на оном што се догодило, са сузама рече:

*„Слава теби, Господе,
слава теби, човекољупче,
слава теби, премилосрдни,
слава теби, благопослушливи
онима који те истином и вером призивају,
слава твоме милосрђу*

*што си и мене грешног послушао!
Довољно је, Господе, твоје милости
коју си показао на мени рабу твојем,
заповеди опет свемоћном речју твојом
да се заустави град који пада!“*

И одмах се с његовом речју заустави. А свети са великим весељем благодаривши Бога заврши молитву. Затим заповеди да донесу богоданог града, и сам прво окуси од њега као од освећена, и раздаде свима који су били са њим. Затим напунивши велику сребрну зделу часнога грумена од града, даде краљу говорећи:

— Пошто сам молио од Краљевства ти леда, и због времена не нађе се да ми се да, био сам присиљен да молим од творца времена и од свебогатога Бога, и даде ми из његових неоскудних ризница те дадох Краљевству ти као благослов. Пошаљи људе и колико им је потребно нека узму!

А краљ чувши ово од оних који су дошли од светог, обузе га ужас због необичне вести, узне принесену зделу са сјајним градом, и разумевши да му га је молитвом светог Бог дао, у страху се задиви чуду и целивајући грумење града рече:

— Диван је Бог у својим светима!

Затим метнувши га у вино, сам и сви који су с њиме благодарећи Бога испише га добро растворено и студено. А слуге краљеве и свију велможа, чувши да је пала множина града, сви трчаху да га узму и сви колико им беше потребно узимаху. А тај чудни и ваистину богодани град дуго остајаше неотопљен као грумење, док га узимаху они којима је био потребан.

А краљ, сетивши се својих оholих речи које рече светоме у гордости, срамљаше се да га позове преда се. Договоривши се са свима својим великашима да испуни молбу његову и да живи у миру и љубави са краљем српским, и сви утврдише реч, заједно са краљем дођоше ка светоме и клањајући му се и хвалу му одајући говораху:

— Пошто смо разумели да си ти Божји човек, буди нам присни гост, а брат твој, краљ српски, нека нам увек буде у љубави, још више него раније. А тебе, Божји човече, молимо, опрости нам што ти у препирци рекосмо и не сећај се против нас ка Богу због тога, да не пострадамо нешто, јер си ти, као што видимо, Божји слуга, и Бог те у свему слуша.

И сви приклањаху главу под руку светог, хотећи се од њега благословити, а ка његовој власеној мантији прилагаху очи своје и лице, и ову целивајући одступаху. Јер добродетел побожности зна да задивљује не само саплеменике него и противнике, а нарочито када се у Богу чудом јавља.

А свети их прими, и као из божаствене ризнице срца својега износећи, нове и старе речи њима говорећи учаше их о Богу, чему беху веома удивљени, и клањајући му се одлажаху својој кући.

А краљ, примиливши се са светим, чешће га к себи призиваше и његовим речима о Богу наслађиваше се. Ганут, рече светоме:

— Твоје речи, оче, уносе у душу моју неку неисказану жељу да те волим. А хоћу, ако се не гнушаш мене, да те по Светоме Духу узмем за оца и учитеља, да ти исповедим живот мој у гресима и веру моју, па да добијем од Бога или да се саблазним!

А свети га прихвати са весељем душе и срца радошћу, и краљ исприча све о себи. А свети се за диви његову са топлом љубављу према Богу спремном исповедању грехова својих, о којима га свети архиепископ научи да се покајањем добро исцељују. Потом рече к њему:

— Одричеш ли се јереси?

А он:

— Одричем се, као што ћеш ме ти научити!

По науку светогa одрече се јереси и вере латинске коју држаше и свију јереси злих и срамних које света, саборна и апостолска црква одрече и свети и васељенски сабори проклеше, и он проклињаше и одрече се, а обећа да ће држати веру православља као што га свети научи. Свети образац божаствене свете вере, као што од њега чује, рече му да изговори Три пута, и свети свршивши на њему и све остало што је узакoњено над таквима, и обновивши га свег вером православља, удостоји га да прими пресвето тело и часну крв Господа Бога и Спаса нашегa Исуса Христа. После овога поучи га о правди и истини, о љубави и о милостињи према ништима, приводећи му као сведока Данила, који је рекао Навуходоносору: „Савет мој нека ти дође на време, о царе, грехе своје очистићеш милостињом према убогимa и безаконја своја милосрђем према ништима“. И много друго што је корисно и достојно да се прими изрече њему, и свети архиепископ га довољно научи како ће Бога молити и благодарити и у њега веру држати, и много се за нега помоливши Богу и утврдивши га молитвама, благослови га.

Затим архиепископ рече да креће својој кући. А краљ се пред њим поклони, и држећи га за руку рече:

— Шта ћу, дакле, ја недостојни вратити твојој

светости за сва доора, о оче, којима си ме извео из таме преваре и јереси и просветлио светлошћу православља, вером у Христа? Да си свечасно благословен од Бога, ти и дан у који си дошао к нама, јер си ми укрепио душу! Иди Богом, чуван и у миру својој кући. Брату твојему и мојему Стефану краљу српском јави нашу истиниту љубав, и не заборављај да се молиш за нас, да твоје учење остане у нама и да га Бог до краја делом сврши. Усрдно умоли оне који долазе к нама од брата мојега, краља српскога, да нас посете са твојим писмом, поучавајући да нас утеше.

Љубазни у Господу целив један Другоме дадоше, и краљ проли многе сузе због растанка са оцем. Затим посла са светим благочастивоме краљу Стефану коње изабране и своје лично борбено оружје, са многим другим светлим даровима, а

засебно обдари светога премногим частима и оне који су дошли с њиме, и светло испративши, отпусти га својој кући. А посла и ОД слугу својих благородних да га са сваком почашћу проведу, док га не преведу и преко реке Саве.

А свети дошавши кући, мир и велику љубав од угарскога краља и велможа његових брату својему краљу српскоме и свима благороднима својим испоручи, и сви благодаривши Бога примаху га радосном душом, и одајући му апостолима подобну хвалу што се добро трудио, говораху:

*— Колико су красне ноге
оних који добро јављају мир,
као оних који добро јављају
оно што је добро!*

А говоре и о томе угарском краљу да је добро сачувао веру православља по учењу светога, и да је поживео у правди и истинитој смерности и љубави, и да је нарочито милостињу давао ништима и био веома усрдан, и да је у свему изванредном Богу угодιο, коме је отишао завршивши живот. А Бог није затајио његово брижљиво чување заповести према Богу, тако да га је и после смрти удостојио да чини чудеса, да се, дакле, и до сада Угри њиме хвале и говоре:

— Имамо света и чудотворна краља који лежи у гробу!

Оваква, дакле, чуда учини свети Божјом помоћу у земљи угарској, и молитвама Богу и посредством светога архиепископа код непријатеља имађаше Стефан благочастиви велики мир, и хваљаху Бога који им помаже да добро пребивају у великом миру.

После овога благочастиви краљ Стефан, обузет болешћу, призва брата својега, сада хваљенога, и много га мољаше да га удостоји светога и анђелскога и иначкога образа. А свети га у овом никако није послушао:

— Када дође време за такву твоју молбу — рече — ја ћути сам послужити у овим стварима!

Пошто се он исцелио од болести и свети архиепископ оде кући, опет краљ Стефан оболи од теже болести и плачевно написа светоме, молећи га да дође и да га удостоји светога и анђелскога и иначкога образа.

— у овом животу — рече — више ме нећеш видети!

Свети се подиже и док је брзо ишао свом брату, Стефан још брже изишавши из живота Господу отиде, а нико није смео да га удостоји иначкога образа, чекајући светога. А ни краљевство не остави никоме од синова својих, рекавши:

— Краљевство није моје него Божје, и онога који се трудио за њега, светога владике и брата мојега. И као што га прво даде мени молитвама и благословом, и сада ће га такође дати коме га Бог научи.

Када су његови синови и сви мали и велики плакали и спремали погреб, послаше светоме у сретање, говорећи:

— Владико свети, немој да паднеш у болест напорном журбом, јер брат твој и без иначкога образа Господу оде.

А свети архиепископ, за престављење брата својега чувши, оружје бола душу његову пробадаше, и брзо сишавши са коња који га је носио, многим ридањем сузним благодаривши Бога рече:

— Слава Богу за све!

Ожалостивши се што се брат његов није удостојио да прими иначки образ много више него због његове смрти, рече:

— Ја сам крив, бедник, због овога господину брату мојему. Али као увек, и сада још више, Госпode, Госпode, не остави ме да се због овога у животу мојему увек жалошћу потапам!

И са плачем великим на земљу припаде, и опет устајући мољаше се, говорећи:

„Владико Госпode Исусе Христe, Боже наш, који си беспочетномe Богу и Оцу својему искони сабеспочетан, савечан и једносуштан, Син јединородни, а на крају времена по вољи његовој нашега ради спасења у утроби пресвете и свенепорочне девe Марије безмужно, од Светога Духа и пресвете њене крви неизрециво оваплотивши се и родивши се сугубо на земљи — као Бог и као човек са нама поживео јеси;

ти и по људској природи заплакавши над Лазаром, по природи божаства са влашћу аду из утробе овог истргавши и четвородневна подигавши из гроба и представивши га жива, Марти и Марији, сестрама његовим, сузе утолио јеси;

молбе за сина сатникова ниси презрео;

Хананејку која је молила за кћер која страда помиловао јеси;

Јаирову кћер из смрти као иза сна подигао јеси;

удовичина сина, на погреб ношена, са одра подигао јеси; и ја ћу се грешни данас њима уподобити, припадајући молим се твојој доброти, као што си њих негда тако и мене сада услишивши помилуј!

Јер ти си тада и сада и на Векове исти.

Све је теби могуће, немогуће ти није ништа. У рукама су твојим душе и дисање свакога створења. Јер ти живот садржиш и смрћу владаш, и осим тебе нема који спасава.

Свесилном речју твојом пресветломе твојему и доброме анђелу заповеди да врати душу слуге твојега, брата мојега. Да буде опет жив данашњи дан до ноћи која долази, молим твоју доброту, у који ћу моћи украсити га анђелским и иночким образом који је желео.

Буди милосрдан, дакле, сада и мени грешноме, као што ниси презрео ни оне раније, да и ја, слуга Твој, памтим твоју милост према нама, и смелији и усрднији служићу остатак живота мојега теби угодно, Богу мојему.“

Са многим вером и смелошћу рече:

— Анђеле Божји, у име Господа нашега Исуса Христа, говорим ти: Врати душу слуге својега, брата мојега, да га, дошавши к њему, опет нађем жива!

И тако узјахавши на коња, још брже путем гоњаше, говорећи:

На тебе се уздах, Господе, да се не постидим!

—

Дошавши над брата својега, оне који су плакали од њега отуриваше, и огњеним сузама часно његово лице довољно окропивши, тајним у срцу речима тај новидцу и свевидцу сакривенога много се за њега мољаше. Пруживши своју свету десну руку на срце његово, у име Свете Тројице написа по нагу телу слику крста, и одмах осети у својим рукама да се покренуло, и опипавши по његовим прсима, и ова опет нађе топла и жива, и како се веома молио услышан би, и обрадова се, и реч Христову говараше синовима његовим који су ту стојали и свему народу:

— Не плачите и не галамите, краљ није умро него спава, и душа његова је у њему!

И буђаше овога као иза сна, говорећи:

— Устани, господине мој, реци ми!

Тада он, од смртног сна отворивши очи своје и светог познавши, ухвати га за руке и целоваше их, а свети га подухвати и одмах подигавши се седе.

Ко твоје, Христe, да искаже силе?

Ко милосрђа твојих да исповеди мноштво?

Онај који је умро и без душе се укочио и сасушио, и који је за погреб спремљен, да се преда матери земљи, молитвама светог опет добија душу и убрзо оживљује!

Због овога обузе ужас и дивљење оне који су ту стојали, и сви сагласно једно повикаше:

— Господе, смилуј се!

После тога свети архиепископ га украси светим и анђелским и великим образом иночства, назвавши га Симон монах, уместо Стефан.

Тада приведе и најстаријега сина његова Радослава у његове руке, и свети заповеди да овоме да краљевство. А он рече:

— Ја влашћу скиптра, а ти молитвама благослов!

И тако примајући иночко одело у које беше новообучен, целиваше га, и више се овим последњим власеним радоваше него ранијим царским, бисерним.

После овога свети архиепископ га удостоји да прими пресвете, страшне и животворне Христове тајне од којих се ваља бојати, и све по уставу над њима свршивши, рече:

„Благодарим те, Господе, што си услишио молитву моју, и као што сам желео, слугу твојега брата мојега видех. Прими, Господе, опет у миру душу његову, да се како подигнућем тако и представљањем његовим опет прослави име твоје свето!

и тако речени Симон монах, држан у рукама светог архиепископа, слатко веселећи се и Бога благодарећи, у руке његове дух свој предаде.

А сви који су ту стојали са удивљењем престадоше плакати, и славећи Бога и светог, светости његовој чуђаху се, што Бог међу њима молитвама његовим учини таква чудеса.

А свети архиепископ са епископима и са свештеницима, са синовима његовим и са многим благороднима подигоше га, и са њиме стигоше до велике лавре светог Симеона у Студеници, и тако, псалмима и песмама и милостињом према ништинама као што је достојно И богоугодно одавши му почаст, положише га ту у цркви Свете Богородице, близу светог Симеона, оца његова.

Ова, дакле, чудеса тако учини Бог светим архиепископом О подизању и о представљењу благочастивог Стефана и првога краља. И нико, који је слушао за. чуда што се догодише раније међу старима и светима, да не прими с неверицом ова нова чудеса која се сада догодише. Јер ни овај није био хуђи од старих и великих светих, а показао се да је многим добродетељима неке и превазишао. Зато се не колебајмо двоумним мислима у овоме. Павлом великим утврдимо се и верујмо, говорећи: „Исус Христос јуче и данас исти, и на векове“. У старини и у садашњици, онима који Бога љубе све иде на добро. Јер „све је могуће ономе који верује“ — рече Господ.

После представљења благочастивог Стефана и првога краља, свети архиепископ венча краљевством најстаријег сина његова Радослава у великој цркви, у поменутој Жичи, утврдивши га молитвама и благословом, предаде му да самодржавно управља отачаским и српским скиптром.

Пошто је провео с њим мало времена, свети похита да стигне у свети град Јерусалим, камо је веома желео, и да се поклони спасном и животворном светом гробу Христа Бога нашега, и свима тако светим местима, а уједно и да раздели милостињу у њима и свима ништима. Епископи и сви благородни, и сам краљ Радослав молили су га са многим сузама да не одлази од њих, али га нису могли задржати. Ипак, пошто је надом утешио срца њихова да ће се опет вратити к њима, био је од њих отпуштен. Краљ Радослав даде му да са собом понесе велики товар злата и сребра, а дао би и сав дом свој да је свети хтео узети.

Свети дарова свима мир и благослов и у Господу целив, и тако дође на западно море у Далмацију, и отуда лађом, са својом пратњом, поче морем пловити.

Божјим управљањем добивши прикладно време, убрзо стиже до светог и жељенога града Јерусалима, и ушавши у свету божаствену цркву Васкрсења, поклони се. Проливши многе сузе, дотичући се очима и телом животворнога гроба Владике својега Христа, и рукама га грлећи, с љубављу целова. На светој и часној Голготи и у целој цркви са сузама целивавши и поклонивши се, благодари Бога што се удостојио да му се испуни његова добра жеља.

Часни и свети патријарх Атанасије прими га сјајно, даде му целив у Господу и тако га отпусти да се одмори. Сутрадан са светим патријархом и са његовим часним саслужабницима у светој и великој цркви Васкрсења свету и божаствену службу сврши. И као што су божаствени оци у цркви били учесници божаствене трпезе, тако су и у дому патријархову били заједно и за телесном, трпезом. Свети обдари многим даровима и почастима цркву Божју и патријарха, и његове саслужабнике, а уједно и ниште, и узе благослов и заповест од светог патријарха да може по целој његовој области у Палестини свету службу свршавати.

Тако се поклони у Витлејему и у Светом Сиону, и у Светињи над светињама, и у Гестиманији, и на Гори Јелеонској, и у Галилеји, у Витанији и у посници Господњој, и у свима светим местима у околини светог града, и сврши у њима свету службу и раздаде у њима милостињу. После тога, одморивши се, дође и До реке светог Јордана, и са многим уми љењем благодарећи Христу поклони се на месту где се Владика Христос Бог, не знајући греха, телом крсти од слуге Јована, хотећи омити наше грехе, где је виђен и Дух Свети како силази на њега у виду голубијем, а уједно и глас од Бога Оца, који га сведочи: „Ово је син мој вазљубљени о коме благоизволах“.

Прешавши Јордан, и у цркви Светог Јована Крститеља поклони се, и у њој свету службу свршивши био је љубазно примљен од игумана и братије. И довољно давши благослов који ношаше, прими од свију молитву и целив у Господу, и од њих опет испраћен до Јордана иђаше својим путем радујући се.

Ушавши у манастир Светог Герасиме, и тамо исто свршивши, дође и у велику лавру Светог оца Саве, и свима божаственим и светим црквама у њој поклонивши се, и на гроб светог и себи истоименога преподобнога оца дошавши, довољно га сузама ороси и целова. Пошто је био сјајно примљен од игумана и братије, отпочину. Сутрадан сврши у Лаври свету и божаствену службу, па је много дана био гошћен од игумана и братије. Испитавши пештеру светог оца Саве и сва места пребивања у

пустињи где је усамљено живео у посту, болу и страдању, и усрдно посетивши све преподобне који су око свете Лавре, и како то и треба — ка Содомском Мору и у долини самотно и ћутећи живе, и видевши оне што с људском природом скоро бестелесно живе, дивљаше се и у души се умиљењем изграђиваше. Пошто је са споменутим преподобним мужевима много разговарао о духовним стварима, обдаривши све богато благо душношћу, и обогативши се њиховим молитвама и благословом, весело се врати у Лавру. Свети даде у Лаври многе почасте за лепоту Божје цркве, а игуману и свој братији потребне ствари, више него осталим манастирима. Узевши од свију љубазни целив у Господу и молитву, хиташе на пут обиласка светих места.

Дошавши у Лавру светог Евтимија, и у манастир Светог Никона, и манастир Светог и великог Теодосија Општежитеља, тако учини и у њима и у свима светим местима која су у околини Јерусалима.

И дошавши у свети град Назарет, поклони се у цркви на светом месту где арханђел Гаврило, послан од Бога свечистој и непорочној Деви Марији, дође к њој и благовести јој да ће безмужно Духа Светог доласком и силом Вишњег осећењем, од пречисте своје крви девичанске родити телом Христа Бога нашега. Јер у том Назарету, вративши се од телеснога бежања у Египат, у њему је телом био отхрањен хранитељ свију, Бог мој Исус, зато се и назва Назореј. Свршивши свету и божаствену службу у светој цркви Благовештења Богородице и Бога, и онима који цркви служе давши што је носио, и још милосрдно обдаривши ниште, свети отиде.

Одатле стиже и на свету гору Тавор, и у цркви место свето са сузама врелим и свесвете горе врх обилазећи целиваше, где Христос преобразивши се показа ученицима својим божаства својега славу, малу зраку — колико могаху поднети, одакле и глас Очев из облака светла, како му сведочи да је он његов син вазљубљени.

Посетивши, дакле, све пустиње и манастире у Палестини, и у свима поклонивши се и милостињу раздавши, свети се врати у свети град Јерусалим. Био је опет радосно примљен од реченога светог патријарха, који се дивљаше његовој усрдности у обилажењу светих места, и благохваљаше велики његов Труд у Богу. Многовремено потом састајући се и о црквеним правилима разговарајући и учећи се, божаствени оци се радоваху у Господу. Многе свете мошти по манастирима и у Јерусалиму и од патријарха затраживши и купивши, и свете службене одежде и часне сасуде, и по целој Палестини ако би налазио што свето и часно свети архиепископ куповаше, хотећи донети у своје отачаство. И опет свршивши свету и божаствену службу у светој и великој цркви Васкрсења, и са сузама целиваше свети и животворни гроб Христов, и љубазно у Господу целовавши светог патријарха, тако се часно растадоше божаствени оци.

Подигавши се из Јерусалима, свети дође у град звани Акр, и ту остаде дотле док што часно и свето не нађе и не купи. И укрцавши се са својима и са стварима у лађу, повезе се у Азију, и Богом управљани убрзо дођоше у Азију, где беше цар. Јер царствујући Константинов Град тада заузеше и држаху Фрузи, а царство се грчко надвоје расече, јер над целом Тесалијом и Илиријом, у Солуну, био је цар Теодор, који

је после од Асена цара загорског у бици ухваћен и ослепљен био; а у целој Понту, Галатији и Витинији у Азији царевао је благочастиви цар Калојован Ватац.

Допловивши к њему, свети му јави свој долазак. Цар се обрадова његову доласку и посла своје благоусрдне слуге са својим коњима, да са сваком почашћу доведу светог од мора. Са великом љубављу цар га прими и слатко га питаше за света места, која ради поклоњена беше обишао, и цар благохвално похвали његов труд Бога ради.

Многовремено и са великом љубављу и почастима свети биваше приман од цара и царице, докле год је ту био. И непрестано, тражећи свете мошти, куповаше и од цара мољаше.

Потом свети објави цару свој полазак морем у Свету Гору, у Атон, а цар спреми једну од својих лађа и из свога дома даде светоме сва блага земаљска која су на потребу, и обдари светог часним дрветом крста и моштима светих, и свештеним одежама и сасудима црквеним и многим разним почастима, а даде му и злато много, говорећи:

— Владико свети, у Свету Гору и до својега отачаства имаш дуго да путујеш, и пошто обично увек дајеш потребницима, узми, дакле, и ово и подели како хоћеш, а моли се и за нас грешне.

И тако благословивши цара, растадоше се љубазно у Господу.

Дозва га опет и царица, хотећи да је он благослови, па му и она указа поштовање многим споменутим почастима, и тако свети изиђе из царева палате радујући се. А цар посла у лађу и једнога од својих слугу са оружаним људима, да без бојазни и са сваком почашћу светог проведу.

Божјим пројављењем пошли су морем, оставивши с десне стране Константинов Град, и ускоро стигавши у Свету Гору Атон уђоше у пристаниште и изнесоше терет из лађе. Сви који допловише са светим одморише се у манастиру угошћењем, и говораху да би пошли кући. Свети довољно обдари царева благороднога човека и оружане људе и све који су били с њим у лађи, и написа у писму благородну похвалу, молитву благослова за све благодати царева, и даде га цареву човеку да однесе цару. И тако све угостивши и удовољивши потребама за пут и благословивши отпусти их с лађом к цару.

Свети архиепископ поклони се и у светим манастирима у Светој Гори, цареву и своје злато нештедно у њима подели, а преподобни прот и часни игумани и сви богобојазни људи љубазно га примише, као изданак Свете Горе, и поклонише му се. А многи из пустиње, које је раније, Богом упућен, хранио, долажаху да га виде и да их он благослови. А он их благодушно примаше и обogaћени од њега уједно благословом и потребама, одлажаху кући.

Довољно времена одморивши се у Хиландару, у своме рукотвореном манастиру, свети добро поучаваше игумана и братију слатким духовним речима, на што и због чега изиђоше из света да се подвизавају, и говораше да треба трпети што је за Бога,

макар и тешко било, и молећи утврђиваше, јер од Господа нашега Исуса Христа у јеванђељу његову добро изложене одлике широкога и теснога пута слушајте, рече, „и онај који се подвизава од свега ће се уздржати“.

После овога свршивши свету и божаствену службу, и причестивши се светим и страшним Христовим тајнама, и с љубављу целовавши мироточиви гроб преподобнога свога оца Симеона, и наситивши духовним поукама игумана и све у Господу од њега сабрано словесно стадо као ливадом, угостивши их уједно и телесним, даде свима мир и благослов и последњи у Господу целив, и тако изиђе од њих.

Дошавши у град који се зове Солун, поклони се у цркви светог Христа мученика Димитрија, и са топлом вером И љубављу целова његов гроб, у коме свете мошти његове мироточиве леже.

Прими га и цар Теодор, кога је после, као што рекосмо, ослепио цар Асен. И он му указа поштовање великом љубављу и угошћењем и даровањем. Цар и митрополит много изговорише светоме да благочастиви краљ Радослав у љубави и у миру са њима пребива, и тако га отпустише да пође својој кући, рекавши:

— Пошто ниси далеко од нас, јављај нам о своме здрављу!

Цар му даде заповест и писма да га примају са сваком почашћу и проводе све до границе грчке земље.

Благочастиви краљ Радослав, чувши за долазак светог у своје отачаство, заповеди епископима и игуманима да са благороднима изиђу на границу српске државе да га дочекају, а и сам, када се приближио, далеко му у сусрет изиђе. Као што приличи, учини Му поклон лицем на земљу и радоваше се неизмерним весељем своме у Господу оцу. А свети архиепископ, видевши самодршца и његове благородне, и сва чеда својега отачаства, похвали Бога и даде свима мир и благослов и целив у Господу, и тако после великог угошћења сви одоше на починак.

А свети дође у Лавру свете Богородице Студеничке. У Божјој се поклони цркви и часни гроб преподобнога свог оца Симеона, у коме мироточиве свете мошти његове леже, с љубављу И са сузама целовавши, светим његовим миром помаза своја чула и осећаше да се веома обогатио. Одморивши се довољно времена у манастиру, поучаваше игумана и братију још бољим иночким подвизима, и све који му долажаху корисном и духовном поучаваше, јер и реч његова сладошћу — по апостолу сољу — беше растворена.

Дозвавши епископе и игумана и све црквене и часне свештене личности, сврши са њима свету и божаствену службу о спомену брата својега прво венчаног краља Стефана. Откривши гроб у коме беше положен, нађе свете мошти његове целе и неразрушиве, и сви су се веселили благоухању, а нису се нимало подавали жалости. Веома због овога похваливши Бога, обрадова се и са сваком достојном чашћу из Студенице ове подигавши у Божјој великој цркви од Стефана сазданој, у Архиепископији што се зове Жича, са псалмима и песмама и сваком чашћу ове положи. И опет свету и божаствену службу о преносу светих његових моштију

свршивши, и обдаривши ниште за његов спомен, и довољно угостивши све у Архиепископији, отпусти свакога својој кући.

А многи долажаху да виде светог, и сви поучени и благословени од негa весело се враћаху својој кући.

После тога и сам пропутова по целој земљи народа свога, све утврђиваше учењем у вери, а у свима манастирима предаваше да се држе устави и обичаји иночкога живота као што беше видео у Светој Гори и у Палестини и у Азији.

Велможама и свима богаташима у овом веку апостолски прећаше да не мудрују високо нити да се уздају у богатство које ишчезава, него у Бога који га даје, а више да се богате добрим делима, и да буду дарежљиви према свима, ни над ким да се не узносе нити да кога злостављају, већ да помишљају на Бога који је над свима и на неприступну висину истинитогa царства. Овима говораше да буду тихи према свима и да човекољубиво владају послушнима, као себи равним слугама милостиво.

— И ви сте — рече — од истогa земногa праха од кога и они, јер и вама је потребно од Бога Владике свију исто човекољубље као и њима од вас.

Војнике учаше да избегавају насиље и неправедно грабљење, и њих саветоваше да буду задовољни платом својом, супругама и царским давањем.

Све људе у вери и у љубави према Богу и ближњему утврђиваше, и мољаше их да не враћају зло злим; да ломе хлеб гладнима; да ниште бескућнике у дом увode; наготу да покривају и да своје по крви не презиру, свему добро настављаше према писаном. Јер, говораше, ово су дела духовна која чине човека хришћанином, и овим приношењем плодова Бог се весели више него сваком жртвом. Са сузама свакога мољаше да се бежећи клони разврата и прељубе, мужелoштва и скотолоштва, и сваког блуда. Приводећи све исповедањем к покајању, говораше:

— Откријмо овде сами сада грехе своје, да на будућем суду, уставши као горки тужиоци против нас, не постану јачи од нас. Најпре ти реци грехе своје — рече — да се оправдаш. Од великих је мука лек исповедање грехова и бежање Од њих, „Јер исповедићу“, рече, „против себе безаконје своје Господу, и он је опростио кривицу срца мојега“, и ране које се откривају не могу се погоршати.

Поучаваше да буду милостиви и да хране сироте и удовице и све ниште, да избављају оне којима се чини неправда, да искупом ослобађају из ропства. И веома опширан беше у овом. Поучаваше оне који су у супружанству да целомудрено и у девичанству чисто пребивају. Владарима, светитељима и велможама, иноцима и световнима, старима и младима, свима, дакле, беше закон добродетељи.

Таквим се богосветлим светилником просвећиваше тада српска земља, таквога представника код Бога имајући, и у миру молитвама његовим срећна радоваше се.

А онај који од почетка мрзи добро, непријатељ људи ђаво, наоружавши непокорношћу млађега брата против старијега, Владислава, велим, против

благочастивога Радослава краља подиже. Јер благочастиви Радослав краљ у свему најпре благопохвалан и изванредан, постаде покоран жени, од које и би повређен умом. Властела су негодовала због неурачунљивости ума његова и одступила од, њега и приступила млађем брату његову Владиславу, те међу браћом настаде мржња и гоњење због горке славе краљевства.

Свети их је много молио и претио им да буду у миру, и када није могао да их умири рече:

— Ако је од Бога оно што ви чините, воља Господња да буде!

И одмах краљ Радослав изгнан би, и побеже у град Драч. Али му због лепоте жене његове стадоше завидети, и после кратког Времена би лишен те злонаравне и лукаве жене, јер беше друга Далида као прва Сампсону, и ова се нађе крива своје красно ме господину, јер по њеној вољи оте је од њега велики Фруг који је владао градом и устреми се да га коначио убије. Поменути Радослав побегавши од смртоносног мача, изагнан из краљевства и лишен жене и одасвуд у недоумици о себи, одмах прибеже светоме архиепископу као својему оцу, а свети га прими радосне душе и довољно га утеши слатким речима од скрби, која му се догоди од брата и од лукаве жене. А хотећи зауставити братовљево непријатељство против њега, украси га анђелским и иночким образом, назвавши га Јован монах уместо Радослав. У безлобности и у простоти богоугодно поживевши, због свога неметежнога и немногопечалног иночког живота Бога хваљаше, говорећи:

— Благословено да је војинство небескога цара, којим се земаљскога војинства и зависти, мржње и смрти ослободих!

А свети архиепископ краљевством и молитвама венча свога синовца реченога Владислава, мада је незаконито и разбојнички уграбио власт, али је судио да је то по Божјој вољи. И доведе му невесту, кћер цара загорскога званог Асена, и обоје благословом утврди.

Краљ Владислав тада узе и благослов од светог архиепископа, и поче зидати манастир у месту које се зове Милешева, у име Вазнесења Господа нашега и Бога Исуса Христа.

Благочастиви Владислав био је благопослушан светоме архиепископу у свему што се тиче светих цркава, и више од других, и остаде с њим у миру и љубави колико се изволи Господу. И све што је од тада свети чинио успеваше, јер је у Богу чинио.

И пошто виде српску земљу својега отачаства како сија украшена краљем и архиепископом и епископима и игуманима свештеним, и иноцима, ипатима и војводама, божаственим и саборним великим црквама, светим и часним манастирима И свима добрим законима и уставима православних и христоимених народа, веома похвали Бога због овога, јер нису напразно ни узалуд били многи његови трудови за њу, него изиђоше у богоугодно дело, и као од апостола, изнад свакога приноса, прими их једини који познаје срца.

А свети увек, као што много пута рекосмо, од људске славе бежећи, помисли да остави власт првосветитељства и ако Бог изволи да изврши његову жељу, рече да ће у туђим крајевима и живот завршити.

Насамо рече краљу Владиславу своју помисао.

А краљ и благородни његови, хотећи га зауставити од такве намере, падајући на земљу, много га мољаху и никако га не могадоше задржати, јер је свети одлучио да крене на свој пут до Синајске Свете Горе, и опет, ако Бог изволи, да им се врати и да се ван власти усами у ћутању и овим ослободи од њих.

Признавши све своје епископе и учећи их много о црквеном устројству и о правилима законским, говораше:

— Ви знате како сам са вама службу своју свршавао, како нисам пропустио ништа корисно да вам кажем, да вас научим, да најпре ви сами сачувате све о покајању пред Богом и о вери у Господа нашега Исуса Христа, и да научите народ који је под вама. И сада опет свакога од вас мојих молим, све што вам предадох Богом, и све што од мене чувате и видесте и примисте и разуместе чему се научисте, сви ви да сачувате тврдо и неразрушно, да користивши се собом научите друге. Апостолски вам, дакле, у данашњи дан засведочујем „да сам ја чист од крви свију, јер нисам пропустио да вам кажем савет Божји. Пазите, дакле, на себе и на све стадо у коме вас Дух Свети постави епископима да пасете цркву Господа Бога, коју стече својом крвљу“.

Такође заповеди и свима игуманима да се придржавају оног што је по уставу законитом прописано у манастирима.

Дозвавши у велику Архиепископију, у поменуто Жичу, благочастивога Владислава краља и благородне његове великаше, заповеди им да чувају многе ствари које се односе на свете цркве.

Изабравши једнога од ученика својих, Арсенија јеромонаха, кога тачно познаваше да је више од других украшен безлобношћу и правдом, као мужа у свему преподобна, који се увек боји Бога и који заповести његове брижљиво чува, служећи са свима епископима свету и божаствену службу, свети посвети овога и даде му сву власт коју је сам од Духа Светог примио, да везује и разрешује кривице луд ских сагрешења. Посадивши га место себе као архиепископа на својем благодарованом престолу, утврди га свети, довољно угостивши у Архиепископији самодршца и великаше његове, новог архиепископа и епископе, и све који су дошли, и од свију молитвама измоливши себи отпуштење, а он опет свима мир и благослов и у Господу последњи целив давши, спреми се да пође на пут у страну земљу. Узевши много злата од краља Владислава и од Архиепископије, понесе га са собом на раздавање у светим местима.

Дошавши опет на западно море у Диоклитију, и гле, као Богом спремљену нађе лађу која вози у град Акр. Укрца се на њу и пође на свој пут, управљан Богом.

Многи су чули за путовање светог у Јерусалим, и знајући да носи са собом много богатство, крвници звани гусари, укрцаше се у брзе галије и у морским

заливима у заседи чекајући, вребаху на њега, тражећи да га опљачкају. Али Бог који је велики у милости и неизменљив у доброти, који познаје и чува оне који га увек љубе, и као што својим ученицима повика „Ја сам са вама и нико против вас!“ — био је и овоме помоћник на спасење и покровитељ од оних убица. Јер густом маглом зави морске заливе, у којима беху у заседи против светог, и учини га невидљивим, и неповређена проведе га.

Када се речена магла подигла од Очију оних безумника, одмах угледаше лађу светог у пристаништу града званог Брендич, и промашивши наду, гневом својим сами у себи растрзаху се, јер се осујетише њихови умишљаји, којима се злу поучише. Дођоше у град светоме, приказујући се као људи мира, и поклонили се и испричаше све што се догодило с њима, и говораху:

— Колики труд поднесосмо у морским валима тебе вребајући! Али ваистину разумесмо да си ти угодник Божји, јер нам он не даде да те нимало оскрбимо. Сада, дакле, дођосмо преда те да нас благословиш. Моли се за нас богоугодно, да се без пакости вратимо кући!

А свети чувши ово од разбојника, чувственим устима и мисленим у срцу благим благодаренима хваљаше Христа Бога, који се брине за њега. А разбојнике оне веома љубазно и довољно угости због тога што су исповедили своју злобу и што се покајаше пред њим, и расудивши човекољубиво о многим трудовима њиховим које претрпеше на мору због њега, и не помињући злобу, покори се заповести „Љубите ваше непријатеље“ и даде им благослов од злата које ношаше. А они, задививши се милосрђу светог и поклонивши му се, отидоше кући.

Свети проведе довољно времена у реченом граду, и опет лађом пође на свој пут у Јерусалим. Пошто су много пловљење прошли, имајући погодно време од Бога, једнога дана када су пловили пучином наједанпут се подигоше бура с небеса и противни ветрови, настаде сумрак и велики метеж на мору. Вали се около гибаху, тако да су покривали лађу, и једрила су се савијала, и од силине ветра замало се нису сломила. Крмар је због многих ветрова употребио сву вештину управљања, и нешто боље да учини није могао смислити. А лађарима, који изгубише наду да ће преживети, руке сасвим ослабише. И сви нашавши се у невољи од, страха умираху. Јер ова нада на спасење остави их.

и нека нико не помисли да је случајно и без Божје љубави оваква скрб близу смрти наишла на светог, јер и овим је Бог, како ја мислим, кушајући га напастима и још више присвајајући га својој љубави, хтео да га прослави.

Пошто су сви у лађи плакали, очекујући смрт од потапања, дођоше светоме, говорећи:

— Види, оче, да гинемо. Али се надамо да ћемо тобом избећи смрт!

А свети ће њима:

— Богу, чије смо саздање, са мноштем се молите, чедо. Ја сам човек грешан, и због мене, како ја мислим, снађе вас ово зло.

А они опет вапијаху:

— Смилуј се, оче, на живот очајника! — и припавши к његовим ногама мољаху да његовим молитвама приме помоћ од Бога.

А свети не престајаше са сузама, и ћутећи се мољаше, као Мојсије негда за народ, умним речима у срцу за себе и за оне који су с њим у лађи. Али Бог чудеса и нада безнадежним, као што негда Мојсију рече: „Што вапијеш к мени? Пружи на море руку своју!“ — мислим да је и овоме тако у духу рекао. И одмах свети подигавши се заповеди својим ученицима да га држе, јер не могаше од силних валова у лађи стојати без држања. Заповедивши свима да одбаце страх и да зову „Господе, смилуј се“, и сам подигавши своје преподобне руке, мољаше се говорећи:

„Као што си некада спасао своје ученике, који су се у лађи борили с валима, запретивши мору и ветровима, спаси сада и нас који се потапамо од њих, Водитељу, јер гинемо, а и ми смо твоји христоименити људи, другог Бога осим тебе не знамо, не презри дело руку својих, човекољупче. Твоје смо створење, помилуј нас!

Немој да због мојих грехова потопиш и оне који су са мноштем, да један гроб, морска дубина, прогутавши прими данас све нас.

Као раније ученике, и нас сада услиши који смо у беди и смрти, јер ти исти тада, и сада си ти исти.

Теби је све могуће, и није ти немогуће ништа. Јер твојом заповешћу држи се све што се управља и стоји, и твојим мигом претвара се и опет враћа у свој чин.

Заповеди сада ветровима да уђу у своја скровишта, и водама морским да се у тишину саставе!“

Са вером и великом смелошћу ка Богу чинећи слику крста на противне ветрове и на морске вале који се високо уздицаху, пружаше руке и прећаше им, говорећи:

— У име Господа Бога нашега Исуса Христа, Који је све из несуштаства у суштаство и из небића у биће привео, и ветрови и море, утишавши се станите!

И одмах именом Господа Исуса Христа и његовим устима ветрови и море улегаше, а вали се у себи сложише, и сунце пресветло обасја, и настаде тишина велика.

Сви који су били у лађи, видевши брзо укроћење мора и ветрова речју светог, ужаснуше се од чуда и слављаху Бога, који такву власт даде људима, и припавши ка светоме поклонили се, називајући га Божјим човеком и угодником његовим, јер молитвама његовим избегаху од водопокривена гроба, морске пучине, и говораху да су у Богу добили живот њега ради. А свети са многим сузама, благодарећи Бога због Божјих милосрђа, говораше њима:

— Вас ради, чеда, овако и брзо Бог прслави милост своју на нама. Јер ваша вера у мене грешнога и моје молитве Богу учинише да добијемо што смо молили. И сви заједнички, дакле, Бога похвалимо, и не заборавивши његова милосрђа која се сада догодише на нама, од сада к њему усправимо наш богоугодан живот.

И тако свима заповеди да узму јела и да се Добивши погодно време, Богом управљани дођоше у град Акр, где је лађа имала да истовари терет. Свети се попе у град ка цркви Светога Георгија, у метохију Лавре Светога Саве, коју свети на првом путу, од Латина поробљену, беше искупио и Лаври повратио. И ту се одмори. А они бродари који допловише са светим, испричаше начелницима града све што је било са њима и чудеса светог на мору, и сви, покорени дивљењем, дођоше светоме, и клањајући се Мољаху да приме од њега молитве. Указаше му као ваистину Божију човеку сваку почаст и угошћење, и свети се одмори код њих; а кад се укрца у другу лађу, пошто су га снабдели сваким добрима за пут, са љубављу га испратише.

А свети дође у Велику Кесарију, и поклони се на месту где се Господ наш смилова на народ, и чинећи чудо, по јеванђелској повести, са пет хлебова нахрани пет тисућа људи, осим жена и деце. Одатле оде у Јопу, и тако опет по други пут дође у Божји жељени, у свети град, Јерусалим.

Уђе у свој манастир, у дом Јована Богослова, који уз своје учешће, први пут дошавши, искупи од Сарацина. и тако ушавши са братијом и са игуманом Лавре Светог Саве у цркву пресветлога Христова Васкрсења дасе помоли, са врелим сузама, клањајући се, целиваше животворни и пресвети гроб Христа Бога нашега и свету Голготу, и сва света места, на којима Господ наш Исус Христос претрпе вољна страдања, и испунивши се великом радошћу Бота хваљаше.

А часни патријарх јерусалимски Атанасије, познат светоме још од његова првог доласка, за долазак његов чувши, брзо притече у цркву ка Христову гробу да га види, и часни оци давши себи љубазно у Господу целовање Бога хваљаху.

Патријарх узе светог у свој дом, питаше га о свему како је провео на путу и како га опет Бог доведе, и светог уједно примањем за трпезу и многим радошћу отпусти ка Светоме Богослову, где је имао становати.

А сви ништи Града Светога чувши за долазак, навикнути брзо долажаху к њему као ка оцу својему. А он нештедно сејаше благослов и са милошћу њима Тихо даваше, и не само нштима него и у сви ма светим местима, и у Лаври Светога Саве, и у оста лим манастирима, као и на првом доласку, тако и опет дошавши, такође још више подели у њима милошћу у Богу.

Примивши благослов од светог патријарха и узевши људе који ће га проводити до Александрије, и Богом чуван стиже у Александријски град. Био је у великој цркви Светога апостола и јеванђелиста Марка, и са многим сузама, имајући их увек дароване од Бога, свети се поклони и њима се посведочаваше врелина срца и љубав душе његове према Господу, у коме штавише и многе трудове усрдно предузимаше и не штеђаше се да се подухвати тежих.

Свети патријарх александријски часно предусрете светога, јер беше чуо из Јерусалима вест: „као странац долази к Вама архиепископ Далматије и Диоклитије“. Целовавши се љубазно у Господу, отпусти светога у дом где ће се одморити.

А ујутру свети патријарх дозвола светога, и питаше га за њега, одакле је и о његовом путу. А свети опет истинито причаше патријарху о себи. А патријарх чувши да је свети син самодржавнога оца и за његов живот у Светој Гори Атонској од младости, и како је у Константинову Граду постављен за архиепископа својему отачаству, и како је опет узвишени престо вољно оставио и иде по туђини ради поклоњења у светим местима и Христа ради, дивљаше се расуђујући о његовим трудовима од дугога путовања, и примивши га у душу своју веома га заволе. Патријарх многодневно призиваше светога и биваше с њим заједно за трпезом, наслађиваше се љубављу, а свети питајући научи се у патријарха у расуђивању многих духовних судова, и један другога питањем и беседама много окористивши, обдарише један другога разним и изванредним почастима, и тако се часни и свети оци љубазно растадоше.

Свети захте да посети и живот светих који у околини Александрије у пустињама ћутљиво у посту живе. Јер нарочито желећи да види ове потруди се, мислећи да ће од њих више чути и видети, као од древних, јер говоре да је у старих све боље од нових. А патријарх, испуњавајући његову молбу, даде му ради овога искусне људе који познају пустињу, да га прате. А свети се поклонили у цркви светих мученика и чудотвораца Кира и Јована, и у цркви светога и великога и дивнога мученика Мине, и обдаривши ниште изиђе из града Александријског.

Дође ка светим и пустињским оцима који су у Мареоту. А ови дуж Ливије у анђелском ћутању и молитвама и посту провођаху мученички живот. Са свима разговараше о духовним стварима, и примивши велику корист од њих, као што и очекиваше, и све довољно милостиво обдаривши, благословом од њих и молитвама обогачен, иђаше својим путем радујући се.

А дође у Тиваиду, затим у Скит и Црну Гору, и у остала света места, у којима најчеститељије и богобојазне и преподобне људе где сијају добродетељним делима слично сунцу, од којих речју и животом велику корист примивши, дивећи се њихову трпљењу у тесности, у души изграђиваше се. Све богато обдаривши од богатства које ношаше, а примивши од њих молитву и благослов, као да је велики плен задобио хваљаше Бога, радујући се што достиже да види такве свете и што се удостоји да с њима говори и да га они благослове.

Потом се врати у Свети град Јерусалим, и у великој љубави са часним Атанасијем патријархом одмори се.

А хтео је ићи и у Велики Вавилон и у Египат, а из Египта, говораше, ако буде Божја воља да стигне и на Свету Синајску Гору.

Минувши Јерихон и прешавши јорданске пустиње, дође у Каламонију и ту се у манастиру Пресвете Богородице одмори, где се одмори и сама пресвета Дева Богородица са заручником Јосифом када са Исусом бежаху од Ирода у Египат. Из Каламоније свети дође у град звани Корак. Одатле опет кроз много дана и бедним

путовањем, с Божјом помоћу, стиже и у Велики Вавилон. Преко својих ученика посла вест султану који је тада владао Вавилоном да заповеди да му се да дом где ће становати. А султан, иако противник Христове вере, беше обузет као страхом и у свему покорен умиливши се, заповеди да се спреми пресветао дом где ће свети становати. А свети дошавши поклони се у цркви трију младића Ананија, Азарија и Мисаила, и би љубазно примљен од хришћанскога митрополита, и заједно с њим оде султану. Султан прими светог са сваком почашћу, и питаше га о путу, и дивљаше се труду његову Бога ради. И тако га отпусти у спремљени дом да се одмори. Султан заповеди да се из његова дома даје све што му је потребно, и запретивши рече да Божји човек не оскудева ни у чему.

А свети, одморивши се довољно, јави султану о своме путу у Египат. А султан му даде људе који ће га пратити и заповеди да га са сваким чувањем предаду египатском султану.

Такође и овај султан, чувши за долазак светог, Богом поучаван прими га са сваком почашћу и заповеди да се одмори у митрополији. Свети ушавши у митрополију, поклони се у цркви Пресвете Богородице, где пребиваше само Богородица са Исусом и са заручником Јосифом, побегавши од Ирода у Египат, док се не вратише у Галилеју, у свој град Назарет. Задиви се свети неизмерном Божјом човекољубљу. Јер има ту у Египту чудотворна икона пресвете Богородице, како држи на рукама Христа Исуса. Ту икону преобрази Бог по својим неисказаним судбама у црни вид египатски, јер мислим да ово црнило на тој икони изволи примити због поцрнелог Адама у аду. А хтео је у пресветли вид обући и своју палу слику подићи, и у своју прву красоту насликати и украсивши поставити на престо славе своје.

И ту се, дакле, са митрополитом у многој љубави одмараше, а султан заповеди да се удовољи свима потребним стварима из његова дома, докле год остане, тако да се митрополит дивео великој почасти од султана, коју указиваше светоме што се никада не догоди да је коме од хришћана учинио.

А свети захте да оде и у пустињска пребивалишта светог оца Антонија Великог и светог Арсенија Великог, и измоливши од митрополита инока који ће га пратити, стиже на места, и ова обилажаше са топлом љубављу коју је имао према светима, и са многим сузама целиваше њихова пустињска света обиталишта. А које међу њима нађе да трпе Бога ради, обдари их са љубављу и примивши ОД њих молитву и благослов врати се у Египат.

Јави египатском султану о своме путу у Свету Синејску Гору. А султан, спребивши људе који ће га пратити До Синајске Горе, снабде га довољно свима потребним стварима за пут, јер га веома заволе. Јер беше и разумео да је син оца самодршца и да је западни архиепископ, и даде му у почаст балсамовог уља и велики трупац изабраног ксилалогa, и благовоне аромате индијске, сахара и финика да узме колико треба. А велможе аримаде, видећи велику љубав султанову према светоме, тискаху се, једни да се дотакну његових руку, а други да се дотакну његове мандије, говорећи:

— Тако љубазан хришћанин пре овога не дође к нама, него је ваистину човек Божји, као што и слушасмо!

И тако га с великом љубављу испратише.

А све ово биваше руковођењем Господа Бога мојега Исуса Христа, јер је не само људе него и звери и птице повиновао да служе његовим слугама и да им почасти чине. Природно је да се добродетељи диве не само благочастиви него и противници вере и поганици.

А свети дође и у Свету Гору Синајску, и ушавши у манастир у цркву Пресвете Богородице поклони се на месту светом где купина огњем горећи не сагореваше, него се и неопалена остајући јави Мојсију, где и сам Господ из купине, која је огњем горела, рече к Мојсију говорећи: „Ја сам Бог Авраамов и Бог Исааков и Бог Јаковљев. Изуј обућу са ногу својих, јер место на коме стојиш земља је света“. Зато, дакле, и до сада јереј са босим ногама свету и божаствену службу на светом месту том свршава. Био је и у цркви Светога пророка Илије, клањајући се са многим сузама целиваше место о коме Господ рече Мојсију: „Ево места код мене па стани на камен, а ја ћу те покрити руком мојом, и подићи ћу руку моју, и тада ћеш ме видети с леђа. А лице моје неће ти се јавити, јер не може човек, видевши лице моје, жив бити“. На томе камену и до сада се познаје расположење моћне деснице Господње. Са многим умиљењем хваљаше Бога, који га је удостојио да и на тај жељени и свети врх узиђе и да се поклони, и да таква страшна, чудна и света дела Божја на њему види. Испунивши се весељем духовним, И веома обогативши се, радосно у манастир сиђе. Провевши сву свету четрдесетницу у манастиру у посту с братијом, сваке суботе усхођаше на свети врх и испуњаваше тамо свеноћно стојање у недељу у песмама и молитвама, и свршивши свету и божаствену службу опет у манастир ка братији долазећи остајаше, заволевши веома њихов добар животу Богу. И даде много злата у манастир, записавши себе и своје родитеље и првога краља, брата својега Стефана, ради спомињања у манастиру с братијом. И тако љубазно испраћен од епископа и све братије, опет дође у Свети град Јерусалим.

Патријарх га прими радосне душе, и питаше та како га Господ на дугом путовању сачува без неприлика. Благодаривши Богу, угошћењем одморише се. После овога свршивши свету и божаствену службу у цркви пресветлога Васкрсења и код живоноснога Христова Гроба, помоли се за цркву и за себе и за цареve и за све народе Господње тековине, које искупи часном својом крвљу. И тако са многим сузама целивавши Христов Гроб и Свету Голготу, и сва света места на којима је Христос ради нас вољно телом претрпео пречасна страдања, давши у Господу целив часноме и светоме оцу Атанасију патријарху и свима начелницима црквеним, и тако га с великом љубављу испратише.

Изишавши из Светога града Јерусалима, свети дође у Велику Антиохију, и поклони се у светој и великој саборној цркви. Свети антиохијски патријарх га прими часно и љубазно, и многодневним гошћењем састајаху се и поучаваху се, говорећи између себе у питањима и одговорима, о духовним расуђивањима. Потом измоливши благослов од светога патријарха, свети дође у манастир Светога Симеона са Дивне Горе; са многим сузама поклони се светој цркви и часноме гробу у коме преподобни лежи, и би сјајно примљен од игумана и братије. И давши у манастир од злата што га

ношаше, изиђе из манастира и опет дође у Антиохију. Даде благослов патријарху и служитељима цркве, а патријарх обдари светог моштима светих И часним црквеним потребама, и тако се свети оци у Господу целиваше и љубазно растадоше.

Одатле дође у Јерменску, да тражи мошти светих.

Прошавши Јерменску и турске крајеве, дође поново на Сиријско Море. И нашавши лађу која вози у Константинов Град, укрцаше се у њу и пловљаху.

Од многих напора обузе светог јака болест у лађи. И пошто су пловили по великој пучини и пошто свети није имао где да изиђе из лађе ради опоравка од болести, душа његова беше у великој беди и близу смрти, тако да његови ученици беху у недоумици шта да чине и плачући говораху к њему:

— Знамо, владико свети, да ће те Бог као и свагда и сада послушати, а још више нас ради. Него моли се њему за твој живот, док смо у туђим странама до познате земље, или док нас, оче, не изведеш из ове пучине до верних народа. Јер када ти не будеш с нама, ови иноверци који нас возе продаће нас у ропство или ће нас заклати на овој пучини због богатства које носимо с нама, и предати нас морској дубини.

А свети им рече:

— Не скрбите због овога, чеда, нити малаксавајте. Јер уздам се у Бога да вас се неће коснути ниједно од ових зала које рекосте.

А они ће њему:

— Послушај нас, оче свети: мало што окусивши, развесели душе наше да ти се не би, због невоље од нејела кроз многе дане, пре времена смрт догодила. Сва, дакле, земаљска добра за која знаш у нас су твојим молитвама. Ако које од њих волиш, донећемо ти!

А свети ће њима:

— Ниједно од онога што се сада у нас налази не желим, само када би се могла наћи свежа, сада уловљена риба, од не бих, мислим, окусио.

А ученици припадоше господару лађе и мољаху, не би ли којом вештином могуће било испунити прошење светог. А он их, као да су глупо говорили, укореваше, рекавши:

— Нерасудно је ваше тражење. Видите море узбуркано, и да лађа не стоји него је вали брзо носе, и на бескрајној пучини тражите да добијете свеже уловљену рибу, коју није лако и не знам на који начин наћи и дати вам!

А они ућуташе на то, и свети им рече:

— Не трудите се, чеда, нека буде воља Господња са мном!

И док је још ова реч била на уснама светога, одмах се од мора изнад лађе узвиси вал, држећи као рукама превелику рибу, и у руке светога, где лежаше у лађи, на прса је његова положи. И не окваси га вал, и опет се натраг врати.

А свети видевши ту чудну рибу и са великим умиљењем узимајући је хваљаше Бога, који је брзо ускорио његову жељу да му принесе и да храну, и говораше својим ученицима:

— Ево, Бог испуни нашу жељу, и спремивши постави нам храну без труда. Узевши, дакле, и како знате, варену или печену зготовивши, изнесите је нама и свима који су ту.

А господар лађе видевши брзо посећење Божје ка светоме, да повинова море да му у болести послужи приношењем рибе на дар, ужасом би обузет, и припавши са свима својима над болеснога светога, мољаху да приме опроштај због укора када су тражили рибу, и благослов за помиловање говорећи:

— Сада разумесмо да си Божји и да си му ти угодан слуга. Него нам опрости наше сажрење, молимо се, јер се уздамо да ћемо, твојим молитвама спасавани, без пакости стићи својим домовима.

Добивши опроштај, сви са светим прославише Бога, који „даје храну сваком телу“, као што Давид каже, који због свога великог милосрђа води бригу не само о људима него и о малим животињама и птићима враним, када га призивају, а колико ће пре оне који га се боје и који чине вољу његову услишити, и дати добра онима који моле у њега!

Када је свети окусио од Богом послане му рибе, чуђаше се неисказаној сладости њеној, а то исто рекоше и ученици и господар лађе, и сви који су ту, да такве рибе пре тога нису окусили. И доиста, јер је била послана од доброга и предоброга и свеслаткога Господа Бога и цара Христа своје правом и љубљеном, добром и верном слуги на велику част, са многим љубављу.

Када се свети најео од богопослане оне рибе заједно са свима у лађи, одмах и болест која држаше светога оде од њега без трага.

Богом управљани препловише велику пучину и стигоше у царски Константинов Град, у коме се свети поклони светим црквама, и у манастиру Пресвете Богородице који се зове Евергетида кроз много дана одморивши се, даваше да му се набаве свакакве потребне ствари и часни црквени сасуди и увек тражећи свете мошти куповаше.

И тако, дакле, испричасмо ово о путовању светога.

Јер сву Палестину, Сирију и Персију, Вавилон и Египат, Азију и Тракију и остале крајеве усрдно обиђе слично сунцу или птицама, јер много жељаше да се где поклони, било светоме, било светим местима. Ако би чуо где за строге монахе, због њих се

нарочито труђаше, хотећи их видети и од њих тачно научити се духовним стварима и благословити се, и учинити им милост у братољубљу.

И жеља његова у Богу испуни се, и нада његова није била празна. Јер дошавши до светих и до светих места, поклони се, и виде строге и изванредне монахе у телу као анђеле, и њиховим светим речима наслади се, благословом и молитвама њиховим веома се окористи. Обогати се много свима добрим души корисним стварима и моштима светих, и часним сасудима, и црквеним потребама, хотећи све ово донети у своје отацтво.

Из Константинова Града опет се подиже лађом, и пође морем у Загорску земљу, хотећи видети својега пријатеља Асена, цара загорскога. Јер негова кћи беше удата за краља Владислава.

А дође у град Несебар, и пославши јави о свом доласку реченоме Асену. А цар посла своје благородне слуге и своје коње, да са сваком почашћу узму светог од мора са његовим потребама.

Када је свети дошао у град Трнов, предусрете га цар и љубазно га прими, и велико славље због његова доласка спреми, заповеди да станује у његовим топлим палатама због тадашње студени.

А када је дошао светли и велики празник божаственога Богојављења, цар и блажени Јоаким патријарх, одајући почаст светоме, заповедише му да на навечерје Богојављења сврши свету службу, а ујутро ће опет патријарх такође службу свршити. А свети послушавши цара и патријарха, и свршавајући на навечерје Богојављења свету службу, дође на свету купку то јест на крстионицу, и читаше над водом молитве освећења, и када је крстообразно благосиљао воду, раздељиваше се вода у купци и опет се састајаше. А цар и они који су с њиме били, видевши чудо, прославише Бога због онога што се догоди међу њима. А свети освети и просветли просвећењем крштења Христова и кропљењем свете воде цара и све који су ту били.

И тако за истом трпезом заједно обедовавши са царем и патријархом, одморише се.

Потом цар, хотећи ловити звери у Подгорју, хоћаше да изиђе из града. Дозвавши светог много га је молио да не оде брзо од њега, говорећи:

— Због зимске невоље, владико свети, остани с нама као у својем дому, па чак и до Васкрсења Христова, и после тога по повољном времену отићи ћеш својој кући.

Оставивши га у својим топлим палатама, као што рекосмо, заповеди слугама да му из царева дома све довољно дају, а даде му цар и много злата да има на своју потребу, и да даје ништима који му долазе. И тако цар, примивши молитву и благослов од светог, изиђе у свој лов радујући се.

После царева одласка обузе светог болест, и разумеде да га Бог зове к себи. И дозвавши ученике своје, и све свете и часне ствари које купујући беше сабрао у

Палестини и у целој Сирији, у Египту и у Вавилону, у Азији и у Константинову Граду: часне свештене одежде и свећњаке златоковане и драгим камењем и бисером украшене и остале црквене сасуде, многе свете мошти, све ово пописавши заповеди да се једне однесу у Архиепископију, а друге у Студеницу. У писму дарова мир и благослов Владиславу краљу и својега престола намеснику, блаженом Арсенију архиепископу, и свој земљи народа свога, и тако отпусти своје ученике у српску земљу, а сам остаде са мало њих.

А даде и у Патријаршију бугарску часне свештене одежде и књиге златоковане и свећњаке украшене драгим камењем и бисером и остале црквене сасуде што и до сада стоји сачувано на част Божјој цркви и за спомен светог. И ниште довољно обдаривши, тако да ништа није оставио код себе, него све раздаде, и спребивши се за лак одлазак од свега, хваљаше Бога што је испунио његову молбу, и што хоће да прими дух његов у туђим странама.

А дође к њему блажени Јоаким патријарх, и видевши га близу смрти и да дише последњим дахом, рече к њему:

— Ако заповедиш, да јавимо цару о твојој болести?

А свети је много молио, говорећи:

— Не бацај ме овим, владико свети, у велику бригу; него боље, пошто си ми учинио милост, и сам отиди у своју ћелију и пусти ме да у тишини дух свој

Господу предам.

Молитву и последњи целив у Господу један. другоме давши, патријарх оде у своју ћелију.

А у поноћ када је свитао васкрсни дан недеље, свети причестивши се светим и животворним Христовим тајнама, као што и увек говораше:

— Слава Богу за све!

И одмах, као да су га посетили неки из давнине мили другови, био је весео духом, а овим весељем потврђиваше се долазак анђела Божјих к њему и показа се неисказано светао у лицу, чиме доказиваше чистоту душе своје. И тако, до краја својега благодарећи Бога, у руке његове предаде душу своју.

Блажени Јоаким патријарх, дошавши са епископима и са игуманима и са начелницима града да погребу свето тело његово, беху у недоумици где да га положи, јер свети није ништа завештао о овом. Потребно је било да се јави цару, да заповеди где да положи светог. А цар чувши о престављењу светог много на патријарха негодова што је затајио од нега болест, и брзо пославши рече да се свети положи у манастиру који је он подигао, у цркви Светих и великих четрдесет мученика, и заповеди да се довољно злата разда ништима на његову погребу. Јер цар веома

љубљаше светога па ради тога и показиваше после његове смрти овакву љубав према њему.

А часни и свети Јоаким патријарх, упаливши многе свеће са напред реченим светим и часним мужевима, свршивши над светим све узакоњено у псалмима и песмама, положи га у црквеној припрати у цареву манастиру, славећи за покој његов Оца и Сина и Светог духа, и по царевој заповести довољно обдари ниште.

Потом и цар дође од пребивања у лову из гора у град, и пре свога дома дође у свој манастир, поклони се Божјој цркви, дошавши ка гробу светога, и радујући се због њега хваљаше Бога што се удостојио да га има у своме манастиру. И нимало не каснећи заповеди да се озида гроб његов, и положивши камен часни поврх гроба и царском багреницом покривши га, постави свећњак и златокована кандила над гробом у част светога, да осветљавају његов гроб.

Овакву веру и љубав показа цар у животу и после смрти према светоме, тако да су се сви чудили и хвалили Бога због цареве побожности.

Пошто је прошла година како се тело светога чува у граду Трнову у земљиним недрима, часни и свеблажени архиепископ Арсеније, намесник светога на престолу, осетивши бол за светим као за својим оцем и учитељем, и дошавши благочастивоме и државноме Владиславу краљу, рече:

— Није лепо ни прилично ни пред Богом нити пред људима да оставимо оца нашега, равноапостолнога од Христа нам дарована учитеља, који је многе подвиге и безбројне напоре поднео за српску земљу, украсио је црквама и краљевством, архиепископом и епископима и свима уставима и законима православља — да изван његова отачаства и престола његове цркве, у туђој земљи, леже свете мошти његове. Дакле, колико је могуће, побрини се да их донесеш из туђег краја у своје отачаство.

Краљ се због овога веома обрадова, и пославши најчаснијега од својих благородних људи к својему тасту, цару Асену, јави цару своју молбу у погледу светога, па ако заповеди — да се испуни.

А цар, чувши из писма и од посланог за такву молбу, и веома због овога ожалостивши се, рече к њему:

— Када би свети и свето тело бешчасно и нечувано лежало, било би и право да молите, како бисте му пошту одавали. А пошто је свети код нас примио покој у Бога као што би и код вас самих, и у Божјој цркви с великом почашћу, као што видиш, свето тело његово лежи, зашто, дакле, и светоме и нама задајете труд тражећи га?

И тако га отпусти несвршена посла.

и опет краљ посла многе благороднике к цару, молећи и говорећи:

„Ако сам нашао благодат пред тобом, својим родитељем, не затвори од мене отачаскога милосрђа, не остави ме да се жалошћу у животу потапам. Дај ми свете мошти светог господина мојега и оца, да га пренесем у своје отачаство!“

А цар беше у недоумици шта да чини, јер мишљаше као да ће се лишити царства ако се лиши светог, а уз то јер беше положен у његову манастиру. Призвавши патријарха и своје саветнике, питаше да ли да га преда. А они му рекоше да то никако не чини, јер, рече, велможе и цео град веома негодују због овога. А цар опет написа утешне речи своме зету, Владиславу краљу, и ово додавши рече:

„Ако је Бог изволео да свети прими покој међу нама вернима у Христу, ко сам ја да се противим вољи Божјој или да се дрзнем да потресем гроб или свете мошти светог, јер свети није баш ништа завештао о своме преношењу. Све, дакле, што волиш да молиш од мене, није ти забрањено, сине мој, рекавши, а престани да ме присиљаваш да дам оно што ми није лако дати, јер ме и патријарх и велможе и сав град у томе спречавају.“

И тако обдаривши довољно посланике, отпусти их.

А краљ Владислав, видећи да је цар неумољив, беше у недоумици шта да чини. Јер сматраше на себи укор, и презир од народа и гнев од Бога, догод буде свети лежао у туђини и ван свога народа. Науми, зато, да сам оде до цара и добије своју прозбу. Узевши са собом мноштво својих благородних, епископе и игумане, посла пред собом веснике, јављајући цару свој долазак. А даде им да носе и много злато, да даду патријарху и царевима саветницима, да када цар дође нађе ове припремљене да његов захтев подрже.

Када је Владислав краљ дошао, таст његов цар Асен сrete овога далеко од града и дочека га са сваком почашћу и љубављу. А краљ Владислав, дошавши у град, замоли цара да прво иде у манастир где свети лежао и да се поклати, хотећи видети и гроб светог и поклонити се. Дошавши са епископима својима и са свима благороднима, учинише достојно поклоњење као својему оцу и учитељу и угоднику Божјему. А краљ Владислав не имађаше мере сузама, главом бијући пред гробом светог, и ако му је ШТО: сагрешио као живу исповедајући се, проштење од њега мољаше говорећи:

— Знам, оче, моје те сагрешење најпре учини бегунцем од мене и отера те да се ван свога ти отачаства престаиш, и сада опет чини да царово срце буде Тврдо и да нам те не да. Али смилуј се на мене, опрости ми ако и нисам због неподобних грехова мојих достојан да се наречем сином твојим не одгурни ме као пород свога Ти брата, предомисли се о злу мојему, јер ти се кајем, оче! Види моју скрб и труд за тебе, и погледај на веру моју. Не остави свога отачаства за које си поднео многе подвиге и безбројне напоре и болове, нити ме у стид и презир обуци, у туђем крају пребивајући. Твојим молитвама Богу упутићеш цара да изврши моју молбу за тебе, да се не вратим празан и безнадежан, и да не будем поруган, тебе, оче, немајући са собом!

Пошто је, дакле, краљ ово и остало са плачем над гробом изговорио, тако да се његово лице од многих суза надуло, призван цару умивши се уђе. Свечаност је била велика, и велику љубав и весеље цар због свог зета приреди.

Те ноћи у сну, у лику светогa, анђео Божји наговори цара да да светогa и да буде однесен у земљу народа својегa. А цар, ужаснувши се веома због овогa, дозвола ујутру патријарха и своје саветнике и исприча им сновиђење. А они говораху да је то истинито виђење и Божије посеђење због светогa. Много молише цара да да светогa како би био однесен својима, да се не би због тогa, рекоше, нешто ненадано Царству ти догодило.

А цар дозвола свога зета, краља Владислава. Краљ пре уласка на обед, епископи и његови благородни приступише к цару, и молбу за светогa принеше, молећи да им га да. А цар, иако веома ожалошћен тиме, због јављања светогa, да што не пострада, бојаше се овогa задржати. И показиваше се као да чини благодат зету својему Владиславу краљу, говорећи:

— Ја сам хтео код себе имати светогa, у својем манастиру, као даровани ми од Бога, и свети гроб ње гов поштовах и украсих, као што си видео, и помишљах да свети никако не буде изнесен од нас. Али пошто си потрудио висост Краљевства ка мени оцу својему, и сам си дошао, нећу да те, сина свога, отпустим скрбна. Прими, дакле, свога у Господу оца и однеси својој кући као што хоћеш.

А краљ Владислав са епископима и са благороднима својима, што помишљаху да ће тешко када примити од цара, а сада изненада чуше да им се ово дарује, од неисказане радости падоше на земљу, поклонише се цару, и оправдано, јер се обогатише светим више него многим богатством царских ризница. И тако сви с царем на светлој трпези у радости и у великом весељу утеху срца примаху.

Потом краљ Владислав, спремивши царску багреницу и све што је потребно за подизање светогa тела из земаљских недара, заповеди да се сврши служба светоме о спомену његову, а сам са својим епископима, Док се служба свршавала, отвори гроб светогa и видеше га ваистину света Духом, и телом свега цела и неразрушена, и власи главе и браде све светле и целе да има, и као да лежи и спава. Благоухањем као мирисним миром развесели оне који су около стојали, и јави се тако без икакве жалости, и не само свето тело преподобногa него и дрво које ово облагаше и прах гроба обогати Бог благовоњем и исцељењем.

А грађани чувши у множини се стицаху да виде светогa, и дотицаху његових светих моштију исцељење од многих болести добијаху, јер не биваху обичне силе преко светогa од Бога у част светогa. Јер мучени нечистим дусима слободни биваху, хромима хођење и грбавима исправљење и глухима слух дароваше. Пошто није могла множина народа да приступи к његовим светим моштима, узимаху благовони прах гроба и прилагаху ка својим болним местима, призивајући светогa, и сви у Богу молитвама његовим здравље добијаху, тако да су сви који су то видели славили Бога и дивили се светости светогa. Благовони гробни прах као злато или бисер разграбивши, журили су се да овај однесу у своје домове као благослов, и на цара много његодоваху што је дао светогa од њих.

Када је ово још чуо краљ Владислав, побоја се да се цар како не би предомислио, и опет отврднувши задржао светогa, те заповеди да брзо дигну светогa и понесу

својима. Потом цар позва краља Владислава на трпезу весела и љубави, и цар га назва место сина — отимачем, говорећи:

— Богом даровану ми ризницу — светога, дошавши запленио си и послао га својој кући. Насити се, дакле, јер си жељу срца својега постигао, а нека и ми његовим молитвама добијемо од Бога милост, јер смо истинску к њему за живота и после смрти љубав држали!

А краљ обдари многим даровима, изабраним коњима и осталим почастима цара и патријарха, а и цар краља и све који су с њим дошли такође обогати, и тако се љубазним спровођењем самодршци растадоше.

А грађани после овога и од спољашњих крајева опет ка гробу светога долажаху, и сви своје болне приношаху, и благоуханим прахом гроба светога као миром све помазујући, и молитвама његовим исцељења својим болестима примајући, радосни, Бога славећи, одлажаху својим кућама.

Пошто су се, дакле, ова чуда тако догађала на гробу светога, благочастиви цар Асен се неситом душом радоваше због овога и мишљаше као да је свети ту и да није однесен из његова манастира. Заповеди да се гробне даске које су држале тело светога у гробу, и благоухани чудотворни прах у гроб светога положи, и први камен положи врх гроба и покрије царском багреницом као и пре, и рече да се поставе свећњаци и златокована кандила у част светога, да осветљавају свети гроб његов, као што и до сада у част светога гроб тај украшен стоји у манастиру цареву у цркви Светих четрдесет мученика.

У томе манастиру цареву беше неки инок, који се звао Неофит. Од много година он беше грбав, и нимало се није могао подигнути. А цар је заповедио да га чувају у његову манастиру.

Свети, још за живота, када је дошао у тај манастир, многу је милост човекољубиво према њему показивао, јер на коленима и на штакама, рукама опирајући се, по земљи пузећи, веома страдални живот провођаше.

После престављена и пренесења моштију светога, дођоше неки странци у тај манастир и примише овога Неофита љубављу, Бога ради, за трпезу, и довољно су га угостили и напојили, тако да он није могао да допузи До своје рогозине и да се одмори. Када су странци изишли и оставили овога Неофита у припрати црквеној, он, вином оптерећен, и не знајући честито шта чини, леже на камен који беше врх гроба светога и на њему спавајући одмараше се.

У поноћ, пробуден као од некога светлога, и наједанпут скочивши са гроба светога, одмах разумеде да прав стоји на својим ногама, и ужасом чуђаше се, говорећи у себи:

— Јесам ли ја Неофит? И ако сам ја, како прав стојим и ходам? Нисам ли јуче по земљи пузио на коленима и штакама, а сада прав и без сваке сметње ходам? Какав је ово ужас са мном? Не знам да ли сам то ја.

И хотећи се уверити стварно да ли је он Неофит, потражи штаке на које опирући се рукама по земљи гмизаше, и нашавши их на гробу светога где беше лежао и опипавши се по коленима, и разумевши да су опшивена чојом и кожом, рече:

— Ваистину, без сваког спора, ја сам Неофит. Јер ево, и трагови страдања мога по земљи потврђују да сам то ја!

Весео и веома радостан због свога здравља, Бога хваљаше. Ка гробу светога главом бијући, узбуђен говораше:

„С каквим ћу се благодетима дароносив јавити пред тобом, оче? Којим ли ћу почастима чудотворни Твој свети гроб моћи украсити?

Хвалим те, добри оче Саво, што си ме за живота, страдајући по земљи човекољубно милостињом помиловао, а када си отишао Господу, смелошћу од њега подигао си ме од пужења по земљи да право ходим.

Јер ја, страдалник, требало је да будем огњем сажежен од Бога или предан бесима да ме муче или да ме земља по заповести његовој прогута, јер сам многим пићем несвесно на свети твој гроб легао и спавао, а ти место казне одрешивши ме и од духа који ме је свезао, здрава ме начинио јеси, и за зло дао си ми добро, добри, и опет те прослављам, свече Божји, све док ме гроб не прими.

Ваистину си ученик доброга и незлобивога истинитога Бога, и заповести његове чувајући учинио си ово са мношћом!“

Док се речени Неофит бавио оваквим мислима и са сузама се молио код гроба светога, одмах уђе у цркву парамонар цркве Светих четрдесет мученика на јутрење, да ужеже кандила. Видевши човека код гроба светога где стоји, побоја се веома и од страха смете се, јер мишљаше да је привиђење или да су крадљивци ушли у цркву.

Дошавши к себи, рече:

— Ко си ти? И откуда си ушао пре свију у цркву?

А он, павши на земљу, поклони му се говорећи:

— Ја сам Неофит, који се до јуче грбав и на коленима ваљах!

А парамонар, видевши га свег права и здрава где хода, још већим страхом обузет, помисли да је нека утвара и укрепивши се крсним знаком рече к њему:

— Ако си ти грбави Неофит, као што кажеш, како си прав и како сада идеш са пуном снагом?

А он рече:

— Не знам, оче. Бог зна! Једино знам да су јуче дошли они странци и с љубављу ме довољно нахранили и напојили, тако да нисам могао допузити до моје рогозине и одморити се. Склоних се ка гробу светог Саве Србина, и несвестан врх њега легох и заспах. Око поноћи нека светла прилика, обучена у светле свештене одежде са жезлом, дошавши нада ме заспала и гурајући ме, рече: „Зар на моме гробу спаваш? Устани и брзо сиђи!“ А ја, од његове светлости побојавши се и по његовој речи скочих без икакве сметње од гроба. И када је сан са страхом ОД мене отишао, одмах се осетих да прав стојим код гроба светог. Много сам стојао плачући ка светоме, и молећи се за помиловање моје бедности, док и ти уђе, оче!

А парамонар, чувши ово од њега, дивљењем чуду страх измени и рече к њему:

— Ако је тако као што кажеш, хоћу да видим штале на којима си страдао опирајући се по земљи, и дасе њима уверим.

А он, указавши их где леже близу гроба светог и показавши своја колена, обвезана чојом и кожом, увери га да му истину говори.

А парамонар, задививши се веома због чуда и благодаривши Бога, узиђе к архимандриту да узме од њега молитву за клепање, и исприча му све што Бог са Неофитом учини преко светог.

А архимандрит и сви иноци с њим, дошавши у цркву и видевши Неофита права где хода, задивише се. Архимандрит исприча ово цару и патријарху, и сви благодарише Бога за сва чудесна дела која бивају од њега преко светог. И цар се веома радоваше због овога.

Пошто су се множила чуда на гробу светог, мноштво народа долазећи досађиваше манастиру. А да му забране, бојаху се цара.

После овога, када је и благочастиви цар Асен завршио свој живот и Богу отишао, иноци који су били у манастиру његову, попустивши, хтедоше забранити народу да долази у манастир ка гробу светог.

У то време престаји се неки свети митрополит, који је ценом сребра измолио од њих да га сахране у гробу светог Саве. А они, хотећи сакрити чуда, са радошћу учинише ово, и тако полагањем његовим зауставише народ да не долази ка гробу светог.

Али ни тако нису могли сакрити, јер и до сада тај гроб светог даје исцељење онима који са вером долазе.

Таква, дакле, чуда учини Бог преко светог у Загорју и у граду Трнову.

Излагањем чуда од гроба и гробног праха били смо спречени да говоримо о самом светом, али се гроба и праха ослободивши враћамо опет светоме.

Благочастиви Владислав краљ, подигавши светога цела и неразрушива из Земље загорске, заповеди да га понесу у своје отачаство, Земљу српску, а сам, као што рекосмо, позван од цара уђе на трпезу весеља. Цар обдари многим даровима и почастима њега и оне који беху с њим, и тако се у љубазном испраћају растадоше самодршци.

Владислав краљ брзо достиже светога у ношену, и као некада Давид пред ђивотом радоваше се, излазећи и предводећи његове свете мошти. Гласом пророка Исаија велегласно говораше:

*„Нека се узрадује душа моја у Господу,
јер ме обуче у ризу спасења
и одећом весеља одену ме,
даровавши ми господина мога,
светога ми оца и учитеља,
заступника у молитвама мојему отачаству
и почаст наследства мојега.
И опет:
„Узнећу те, Боже мој,
јер си узвеличао на мени милост своју,
а сада сам блажен,
сада се благоукрасих,
више од земаљских царева узвеличах се,
више од људи обогатих се.
Колико је моћна мени
милост твоја, Господине,
колико си ме заволеши одликовао,
Боже мој, милости моја!
Нека је благословено име твоје
на векове векова!“*

Оваквим благопохвалним речима Богу весељаше се И уз псалме и песме ношаше светога са епископима и благороднима.

А када се приближио са светим моштима светога, блажени архиепископ Арсеније са епископима и игуманима и са многим благородним изиђоше им у сретање, и достојно поклоњење светоме и светим његовим моштима целивање као Божијем угоднику сатворише. Сливаше се и народ са свију страна, да види и да се поклони, чувши за долазак светога. А Бог неоскудно даваше благодат од моштију светога онима који их се са вером дотицаху. Јер многи молитвама светога добивши исцељење од болести које их држаху, весело одлажаху својој кући, славећи Бога.

Краљ и архиепископ са епископима и игуманима и са благороднима многим, сви заједно, и мало и велико, у радости великој са псалмима и песмама ношаху светога, и дошавши до манастира који сам тај краљ Владислав сазда, у место које се зове Милешева, положише га славно и часно ту у великој цркви Вазнесења Господња у светлом и часном гробу, који му Владислав краљ беше спремио, псалмима и непрестаним песмама славећи Бога.

и велики празник у слављу благочастиви Владислав начини о спомену светог, на којем обдари архиепископе и епископе и благородне, и ниште довољно обасу милосрђем, и тако сви од њих одлажаху кући.

После не многог времена јави се свети доласком у сан једноме преподобноме богобојажљивом и побожном старцу у манастиру говорећи да његове свете мошти не треба да леже у земљи него ван гроба, у цркви. Ово и учинише, јер подигавши опет из гроба његово пресвето тело цело и неразрушено, у цркви га благоухано свима на виђење и поклоњење предложише.

И после овога догодише се осећењем Духа Светог многа чудеса од светих моштију светог, и до сада дају многа исцељења болнима од многих болести, који са вером долазе, и отацство своје обојица заједно — то јест Симеон преподобни и свеосвећени Сава — молитвама Богу српску земљу утврђују и од нападаја противника бранећи је чувају. И нико се други од другог колена не огосподи међу Србима, само од племена њихова, отац сину и син сину краљевство предајући. Јављају се и пред пуковима српских скиптара, Божји анђели у виду лика њихова, молитвама њиховим од Бога послани на помоћ у биткама, тако да су многи од војника говорили:

— Видесмо светог Симеона и светог Саву пред нама у пуку како језде на коњима, и то једнога у смерности иначког одејања, а другог украшена у светле светитељске одежде.

Многе противнике који се на отацство њихово, на српску земљу подигоше, молитвама Богу посрамљене одбише, а неке и сасвим срушише и убише.

Свете мироточиве мошти преподобног Симеона леже у Великој Лаври, сазданој од њега, у цркви Пресвете Богородице у месту које се зове Студеница. Син његов, свеосвећени Сава, равноапостолни први архиепископ и учитељ српски, цео и неразрушен и благоухан лежи у великом манастиру у цркви Вазнесења Господњег, коју је саздао благочастиви краљ Владислав, у месту које се зове Милешева. Обојица свети и чудотворни, и до данас дају исцељења онима који са вером и љубављу долазе к њима, јер их таквим чудима за живота и после смрти Бог, диван у светима својим, прослави.

К њима и ми сада смерношћу и свагда припадајући молимо се, и благоумилно узвисивши глас рецимо оно што им припада, за преподобне и свештене и свечасне главе, веома украшене делима добродетељи:

О, двојице богоизбрана, свети и дивни, богоносни и свеблажени оци Симеоне и Саво, који сада заједно стојите пред Светом Тројицом, облиставани светло њеном светлошћу, и гледате од ње на нас одозго, не заборавите добро се бринући за нас, народ свој.

Не сећајте се зала којима Бога прогневисмо, не срамите се наших нечистота којима грешимо пред њим и због тога далеко стојимо од њега. Него као чедољубиви оци, омивши нас покајањем од њих, усвојите нас чиста њему, и свагда нам дајте дарове добре измоливши од њега.

Спасавајте нас молитвама од најезде поганика и сваког оскрбљења!

Знамо да вас прљавштином безакоња наших дела много жалостимо и чинимо да сте малаксали. Али, не оставите, не одгурните, не одреците се нас као туђеродних, јер смо наследство вашег удела и већ кроз вас добијамо судбу од Бога, и не тајимо ваш многи труд и зној за нас.

Благопохваљујемо и проповедамо ваша добра дела за нас, православља веру, од јереси ослобођење, истинито крштење, цркава подизање, светитеља велелепоту, царско украшавање круном, народа узакоњење, ка покајању поучење, инока сабрање, ништих исхрану, сирочади смиловање, за живота и после смрти чудеса дивна, заступство пред Богом молитвама и у биткама помоћ, отачаско милосрђе и свагдашњу милост.

Не заборависмо сва ваша добра за нас, која се догодише међу нама, нити ћемо их заборавити.

Опет тражимо свагдашњу помоћ и благодат и заступство ваше, просимо да се молите за нас и да нас заступате, и припадајући молимо се: не престаните да се молите човекољупцу Богу за стадо ваше, које сте од душе заволели, за које се чак до смрти подвизавасте, да се избавимо од таме грехова и страсти, од сваке обузетости злим бесима и крвника и преваре.

Као што сте нас у маловременом и земном овом животу, док с нама бесте, водећи нас, чували у обојем, То јест у душевним и телесним стварима, још више се сада, будући код Христа, молите за нас њему, да у Миру И тишини покајањем живот наш поживимо, и после смрти своје милостива га и помирљива нађемо, и да нам буде у страшни дан суда наплате милостив и дарежљив.

Његово смо створење, и за њега живимо и јесмо, и осим њега за Другог Бога не знамо.

Њему и припада свака слава, хвала и величје, част и поклоњење, заједно са Оцем и свесветим Духом, и сада и увек и на векове векова. Амин.

ЖИТИЈЕ СВЕТОГА ПЕТРА КОРИШКОГ

Житије и подвизи светог и преподобног оца нашег Петра у Коришкој гори испосника

Благослови оче!

добро и за добро умиљење, себи и слушањима корисно поучење,

Петра преподобног споменом, житије његово да за све саставим наговарао си ме, оче и брате Григорије. Као што зна твоје преподобије, много се устезах започети ово, не из лености него више због оскудне своје памети. Јер се преподобни, макар и у последње нараштаје али не горе од изванредних древних отаца подвизавао, и као бестелесан пошћењем, молитвама и сузама, да тако кажем, анђелски у Коришкој пустињи достојно Бога поживевши, јавио се. И како бих ја груби и недостојни, који у гресима препогано, и скврно, и нечисто своје живљење истроших, и који отуд стекох срце помрачено и ум страстан, и лиших се мудрих мисли могао да уприличим реч или украсим у похвалу? Али да не мислиш да не маримо за твоју љубав, и да се не прогневиш, расудисмо да је боље усрдно испунити твоју молбу колико се ништим умом постићи може, те молимо Бога, премудрости водитеља и благоумља податеља, да нам подари капљу благодатног знања у Духу светом, како бисмо према твом очекивању достојну реч уприличити могли.

Благоумно твоје разумевање за ово, и добро што молиш од нас, и божаствену љубав коју имаш за свете његове, веома похваљујем и много славим. Јер је добро то што, души својој на овај начин прибављаш. Оставити последњим нараштајима житија светих и њихове изванредне и доброљубиве подвиге — добро је, и веома корисно и згодно: на добро надметање доброљубиве душе, када се о томе чита, ревношћу за добродетељ подстиче, исто као што и љубитељи ратова оно што се у незнабожачким списима нађе написано о мужаству неких јунака у древним ратовима, сада о томе радо читају, и оданде се уче да буду усрдни, искусни и неустрашиви у боју против непријатеља. Тако и спаситељи и слушањима житија, и храбрих подвизавања, и против ђавола мужастава, и борења, и одолења светих људи, ако су за добро уопште способни, нађу се и нехотице погођени у срцу па се труде да против мислених противника и непријатеља душа наших искусни и противни постану. И у једном и у другом случају житија служе на корист: слушањима су већ сама по себи корисна, а списатељима следује награда због користи слушања. Због тога се ми у Богу и твојој љубави повиновасмо, и почињемо, по твојој молби, приповедати житије преподобног, не да бисмо покушали овога похвалити, нити пак желимо што сами корисно од њега добити; јер када преподобни на земљи, за живота, похвале људске није хтео, на небесима тек ову никако сада не жели, по давидовим речима: У теби је похвала моја у

цркви великој, то јест на небесима, и што имам на небесима мимо тебе, и што зажелех на земљи. Он сада није лишен свих скупа небеских похвала, божаствених, мислим, и анђелских, које ми нисмо у стању замислити нити ћемо икада бити способни исказати их. Али, да дубинама заборава не буде прекривено доброга оца добро живљење и у пустињи трпљење, а да би и ми пажљиво гледајући у њега и као останом подстицани понављали подвиге његове и на добродетел се покренули, почињемо повест, Бога у помоћ казивању повести молитвама имајући.

Овај свети бејаше из краја хвостанског у Диоклитији, из неког села које се зове Уњемир, син благоверних и благочастивих родитеља хришћана, који га по рођењу његовом светим крштењем просветлише, а када ојача дадоше га да се учи светим књигама. Још из детињства веома кротак дечак, у свему тихо обличје и нарав имађаше, и једноставном и безболном, душом и потоњу благодат божју на њему у младом узрасту испољаваше. Често, како то световни људи воле, вршњаци његови на игралишта и позоришта исхођени покушаваху да и њега силом са собом поведу, али би се он од ових истргнуо говорећи да у тим стварима са њима неће друговати. И тамо не хтеде ићи. И често родитељи његови поводом тога бејашу нерасположени због њега, и говораху му: „Бруко породице и срамото, наша, зашто са друштвом радовати се не изађеш, него свагда ћутиш и безгласан као да си у жалости за киме ходиш? Шта се то с тобом на наше очи дешава, коју потајну мисао у срцу своје носиш и не говориш нам о томе?“ А он као дете безлобно не одговараше и насмешив се ништа не рече, него још више на учење приону, и чешће у цркви постећи него код куће пребиваше, и не тражаше од родитеља ни јела ни одела него му они сами на силу од овог даваху.

Доспевши до тога да се упозна са светим књигама, и о заповести јеванђеља размишљајући, и слушајући Господа како у овом говори: Ко љуби оца или матер више него мене, није мене достојан, и он помишљаше да остави родитеље. А уз то, ако куд оде и нађе кога где служи Богу, да и он остане с њим да Богу служи. И о томе стално размишљаше. И одмах отац ка Господу отиде, а мати разумеде сина својега, осетивши да помишља отићи, и као свака мати обисну му се о врат и плачући говараше: „Не остављај матер своју, чедо, смилуј се на удовиштво моје, сажали се на сиротство сестре своје, још девојчице. Ти знаш да поред Бога још само тебе и ну за утеху души својој имам. Не остављај ме, молим те, да од плача смрт не окусим због тебе, па ћеш одговарати пред Богом што си ме убио. Не присиљавам те да месо једеш или да се ожениш. Остани и живи како хоћеш, само мене остављај! А он, смиловавши се па раздирано срце материнско, и многим сузама њеним тада задржан би да не оде И одмах по очевој смрти преузе бригу о кући, и у томе послушан матери својој радио је повинујући се у страху, али се још јачим постом покри; због тога су га са подсмехом звали „сухоједац“. Вретиште оштро уз тело ношаше, и о том не знађаше нико осим матере. Због тога још више мати његова над њим плакаше, гледајући цвет његове младости како се у посту суши. Али бојећи се да не оде, остављаше га да живи како хоће. Потом се и мати његова престаи, и кћер своју оставивши му ка Господу оде. А он, сузама и надгробним псалмима и поменом матер и достојну пошту одавши, што нађе у кући раздаде ништима, и добивши олакшање настојаше да оде тамо куда је прво био наумио. Али опет младошћу сестре своје, јер не имађаше коме да је остави, задржан би. И када је он упита: „Хоћеш ли да се удаш, сестро моја?“ она, чистоту љубећи, и пошто јој ова реч тешко паде, одговори му: „Ако ти сам избегаваш брак, зашто друге на њега присиљаваш? Жив Господ и жива душа твоја, ја то учинити нећу,

нити ћу те напустити. Бог твој, Бог мој, и тамо куд идеш да се населиш идем и ја с тобом, и како у посту ти живиш, живећу и ја с тобом, само ме не остављај! А он, пошто ју је много молио и не могаде је убедити да се уда, рече „Воља господња нека буде!

По изласку из села и из Дома очева, у цркви светог и над апостолима врховног апостола Петра, више тог села, од старца који ту већ живљаше као инок прими анђелски лик, и на томе истом месту подиже и колибу за становање. Близу и сестри својој сагради колибу, те као брат и сестра живљаху, и строги пост и молитве к Богу упражњаваху. Ближњи, и знанци, и по крви рођаци дивљаху се чудесном изласку и животу њиховом у Богу, и долазећи к њима доношаху им потребне ствари. Преподобни због тога Много негодоваше и бејаше му тежак толики долазак к њему, те рече својој сестри: „Веома би нам било корисно живети далеко од својих, и не гледати ни радост ни жалост њихову“. А она рече: „Како хоћеш, господару! И устадоше, те отидоше у други крај, који се зове Алтин, и тамо, опет близу једне цркве светог и врховног апостола Петра, у подвигу поста живљаху. Али се ни тамо делима добродетељним од посетилаца сакрити не моглоше.

Преподобни, пак, слушајући житија Древних отаца и од срца спреман да се окуша у већим подвизима, жељаше да се дохвати пустиње где би непознат био, али га спутаваше присна заједница са сестром. Много због тога тужаше, говорећи: „О, како ми се велика напаст, ова жена, догоди!“ И пошто му дојади, уставши једном побеже. А сестра његова, осетивши, колибу без ичега остави и за њим пође. И дошавши до једне горе високе што се налази крај града Призрена, више села по имену Кориша, на тој гори застадоше да се одморе од напорног пута, јер сестра његова изнеможе и усну. А преподобни, да само распукнули камен у гори нађе, размишљаше како би усрдно ушао у њ и у њему, ако Бог хоће, и живот свој у самоћи скончао. И помишљаше како је бедно и незгодно са женом живети у пустињи, те речи у себи: „Боље да сестри претпоставим Бога, и корисније је да њу привремено ожалостим а Бога не прогневим занавек“.

Уставши на молитву и клањајући се говораше: „Господе, ти све знаш, и ти знаш срца мојега жудњу за тобом, да из љубави према теби и сада ову сестру моју саму у пустињи остављам, јер хоћу да ничим неспутан послужим теби, Богу мојему. Упути ме по твојој доброти тамо где бих почетак покајању поставио, да се о својим злим делима истински побринем. Ја вољу и завете дајем, а ти трпљење и до конца живљење у пустињи овој даруј ми. Молим се и за ову рабу твоју, сестру моју: твојом добротоу благоизволи, и анђелима твојим добрим одведи је тамо где ће у покајању теби угађајући живот свој завршити. Не заборави, Владико, у девичанству чистотом и постом труд, њезин тебе ради. Заштити је покривачем силе своје од свих видљивих и невидљивих замки ђавољих, да се и ја, раб твој, због спаса њеног обрадујем и узвеселим“. И одмах знамењем часнога крста часну главу њену осенивши, док је спавала остави је, проливајући реку суза због расанка. И ушав у пустињу, скри се од ње. А она, пробудивши се и не видевши га покрај себе, по имену га иштући призиваше, и како га ни после дугог тражења не нађе, схвати да је одбегао од ње као што је испрва мислио. И много по гори плачући, и вапајем великим срце своје раздирући говораше: „Тешко мени, где пропадох! Тешко мени, господине брате и водитељу спасења! Тешко мени, слатка моја светлости, како те се лиших? Где си се свио? Где си сад када си мене оставио? Мати ме је наша теби оставила, а ти си ме немилостиво у пустињи саму оставио и бегом одбегао јеси. Тешко мени, што за сан поднесох и шта добих; и зашто,

када већ смртним сном бејаш обузета, и одмах у њему крај живота не примих, те не бих у ову смртну беду запала! А сада, жива, сасвим и коначно зло погибох. Тешко мени, јадници, шта да радим, камо да се денем! Горо божија света, молим да смрт у теби нађем. Макар ми ти буди мило стива, прими и мене овде, и гробом неисходну себе ми сатвори, јер у свет вратити се или у њему бити не волим, нити ми достоји да живим господина брата мојега не гледајући“.

Овако и много још плача достојно изговори. И тако плачући и ридајући отиде међу друге људе који је нису познавали, те у девичанству и целомудрију, у посту и молитви, онако како је од брата научила, провођаше живот. И пошто тако добро у преданости угоди Богу, ка нему престаи се. А преподобни, примивши потом вест о престављењу њеном, захвали Богу и радоваше се, јер се и он стално молио Богу за њу да се спасе. То се дакле догоди са сестром преподобнога.

Преподобни, по одласку сестре своје, попе се на гору која се зове Света, и осмотри око ње тражећи место где би подигао себи колибу. И отуда сишавши нађе долину опкољену великим стенама, а у њима пештере многе. На једну високу стену се попе, прихватајући се прстима. И тако као на стуб са муком, узашав, обреће високо на овој стени једну пештеру, као од Бога спремљену, и веома Богу захваливши узвесели се због ње.

Према ветру и у очи сунцу насели се да живи у њој. Мразом смрзаван и сунцем жежен, подвиге поста извршаваше. Стајања његова на молитви, поклоњења многа и бијења у прса, или сузе и умиљења његова у свеноћним бдењима ако опишемо како треба, лењивцима и небригама изгледаће нетачно. Јер потпуно убог и бездоман бејаше, и ништа у пештери не имађаше што би лопови могли покрасти осим поцрнела тела и на њему худих рубина власених, па и то ради прикривања удова чији срам непослушношћу Праоца познасмо. Бесхлебан — мало речено — као да је бестелесан без икаквог јела и паљења дима преби ваше, јер се задовољаваше као храном сабирући изданке дивљега биља и горки букови жир, ако се и то храном назвати сме. Пиће његово — из горе слатка текућа вода, која и жеђ гаси и не заробљава дугим спавањем. Ако ли би ко богољубив, знајући за њега, тек нешто Мало хлеба донео, примао је с дубоким поклоном, али је много молио да му често не долазе или да му што не доносе, и забрањиваше да коме причају о њему, како не би, од многих упознат, и прогнан био. Сна мало, ослоњен на стену седећи узимаше, наготу више од меких хаљина љубљаше, јер се радоваше умно посматрајући кринове у пољу, који и Соломонову славу, по речима Господа Бога мојега Исуса Христа у јеванђељу, красотом цвета надмашују.

Овако живећи, некако немилостив, незгодан и непоштедан непријатељ бејаше својему телу. Беше и телом крепак и неуморан, јер много у поменутих пештерама беси многи и звери дивље отпре настањени унутра бејаху.

У једној нижој пештери испод стене светог велика змија пребиваше. Међутим, звери дивље по до ласку светог у миру с њиме бејаху, и као суседу му никакво зло не причињаваху све док на крају и не одоше. Но беси лукави, који по природи својој мрзе људски род, као год што у почетку на првог човека Адама завишћу нападоше те га змијиним саветом преластише да ће бог постати, и због преступљења заповести и кушања дрвета учинише да и од раја и од Бога буде одагнан, тако и на преподобнога

завист подиглоше, и пошто се заједно са оном поквареном змијом договорише, напрегоше све снаге да га многим нападима од стене и од пештере одагнају. Змија се не усуђиваше да изађе пред очи преподобнога, него у својој пештери дан и ноћ непрестано јаросна шишташе, и шиштањем буку и страх велик изазивајући узнемираваше преподобнога. А беси путем маштарија страховити клопот творећи и по ноћи вичући често нападаху на њ. Час долажаху као да вуку са собом ону змију, која разјапљиваше чељусти своје а они говораху да га прождере; час као да му сестра долази јављаху му се и у ноћи плачући говораху: „Брате, брате“ по имену га зовући, „изађи, господине брате, изађи и прими ме у пештеру, да Ме звери не поједу. Тебе јединог уместо родитеља имађах, и с тобом, све напустивши, пођох, а ти ме саму оставио јеси! Гле, колико времена по горама тражећи те лутам, од глади и плача изнемогла пропадам, жа ти живиш не бринући се за мене кајо да сам туђа. Ти, каменосрдни немилостивче, зар да се не смилујеш на сузе моје? Хоће ли те примити Господ што си ме оставио? Изађи бар сада те ме узми и к својима одведи, па ћеш се опет у испосничку своју пештеру вратити“. А преподобни, схвативши да је то лукавство бесова, појаше псалме Давидове и ни речи им не одговараше. А они, ни у чему не успевши, одлажаху:

И опет дођоше, и тресући пештеру и вичући на светог говораху: „Зашто ти причаш да се бојиш Бога, а сестру своју зверима за јело у пустињи оставио јеси?! И причаш да ћеш се спасти, а толико времена ниси ни покушао да је потражиш! Зар се не плашиш суда, јер ће од тебе душу њену Бог тражити? Којим ћеш, дакле, већим грехом од овог прогневити Бога, ако не изађеш и не нађеш кости њене те их у земљу не погребеш, и бар тим не умириш Бога према себи“. А свети, молитву, творећи, ништа им не одговараше. И пошто им преподобни ништа није одговарао, раздирни гневом одлажаху.

А змија, као што рекосмо, увек јаросна шишташе и узнемираваше преподобнога. И како не могоше чисте молитве творити од велике буке и шиштања змијина, дојадн преподобноме, те са стене своје доле ка змији рече: „Од Господа мојега Исуса долина ова и стене ове и са пештерама мени су у део дати, и пештера у којој си се ти угнездила да живиш и пода мношвом сада покварена лукаво пребиваш, моја је. и мада сам те и хтео за суседа и ближњег имати, зато што на ме сикћеш и твојим многим шиштањем пакост ми правиш, није ми могућно да те као блиску имам. Па и Бог је још испрва непријатељство између тебе и нас положио. И ја бих сад с тобом мир да имам, али није добро друговање са тобом: Устани, изађи, јер си ми на саблазан!“ А змија, када чу претњу старчеву, још љуће на њега шиштањем сикташе, и из пештере не исхођаше.

Преподобни паде на колена и с плачем великим рече: „Ево, Господе, видиш невољу моју: из оног места у које ме приведе твоја доброта, из њега ме ова змија лукава гневом и шиштањем изгони. А ја, раб твој, као човек са гресима немоћан, које противљење к њој без твоје силе смем да започнем, јер без мене, рече, ништа творити не можете“.

И одмах, према древним оцима, четрдесетодневно и ноћно стајање у посту и молитви саврши, и Бога у помоћ за прогнање покварене и лукаве љуте змије анђела свога да пошље мољаше. И кад се завршише дани молитвенога стајања, гле, као неким

оружјем, молитвом и постом, поуздањем И вером преподобни наоружан, узе мочугу своју и са стене сиђе, хотећи да се дохвати пештере у којој живљаше змија. И гле, као против Мадјамаца негда Исусу Навину, и овоме против љуте змије анђеоско господњи с мачем у рукама појави се и стаде пред њим. Старац од Сјаја његова уплашен посрну да падне, али га он подиже и рече: „Не плаши се од мене. Ја сам Михаило, архистратиг сила господњи, и гле, пошто си молио у помоћ анђела од Бога, сада сам ја од њега послан и дођох да прогнам лукаву змију, која ти пакост чини. Сада ћеш видети славу Бога нашега!“ И кад се приближише улазу у пештеру, двоструки напад — анђела с мачем и старца с мочугом — змија не поднесе, него са врха пештере низ провалију побеже и незнано куд у бегу бежећи отиде.

Архистратиг рече старцу: „Мир теби, душо која тражиш Господа! Виде ли славу Бога нашега? Гле, молбу твоју Бог преко мене испуни, и покварена и лукава змија више никада неће доћи. Пази на себе и јачај у Господу, јер ћеш многе нападе морати да поднесеш од бесова који ти овде завиде, али их се ти немој бојати и застрашивања се њихова не плаши, Него им се именом господњим противи и отићи ће посрамљени“. И одмах постаде невидљив. А старац, зачуђен Сјајем Божијег анђела и изненадним прогнањем змије, у великој смерности у прси своје бијући се говораше: „Ко сам ја, у страстима поцрнели и у гресима трули и усмрдели, те си преславног и пресветлог твојег главног анђела, Господе, у помоћ мени послао?!“ И ушавши у пештеру, захвали Богу и са многим сузама змијино легало обливаше, и доброга божјега анђела као свог саборца Михаила архистратига хваљаше радујући се. А пештеру змијину стаде штовати као божју цркву и свето место, рекавши, као Авраам, „на месту овом Господ виде“.

По изгнању змије, још већим постом, јачим молитвама и свеноћним стајањем подвизаваше се преподобни, а уз то сузама и умиљењем увек славећи Бога упражњаваше се, и меру чисте ка Богу љубави и ума чистоту достиже. Стога и много прелукави бес са својим умишљајима због њега тужаше и веома се гневом распаљиваше, и снагу његову од ћутања и молитве искаше разорити свакаквим варкама и застрашујућим маштаријама.

Стараху се о томе како да га од стене и од пештере одагнају. Једнога дана, тако, усред дана као велики облак гавранова и у обличју свакаквих звери сакупивши се дођоше на светог. Звери са риком и као да ће га прождрети јављаху се, а гавранови као да ће му ископати зенице очију његових у пештеру се залетаху. Преподобни брзо устаде и прекрстивши руке на прсима рече: Помоћниче мој и избавитељу мој, Господе, не оклевај, јер гле, у лављем обличју дођоше непријатељи моји да ме нападну, похитај да ме истргнеш, и не дај зверима душу славитеља ти, да се не порадују због мене непријатељи моји, нити да рекну: Прождрасмо га, и одмах Исповедање свете вере поче изговарати, Верујем у једнога Бога, као некада Давид певањем песама и свирањем у гусле, те зли дух што дављаше Саула од овог бежаше. Тако и они кад чуше како свети изговара Символ свете вере, побегоше од пештере и ишчезнуше. А свети, претећи им, говораше: „Телесна звер и клевет ваш, покварена и вештаствена змија, именом Господа Бога мојега Исуса Христа одавде би прогнана, па ћу се и о вашим маштаријама уз помоћ и именом његовим побринути“. И паде ницице на земљу са многим сузама хвалећи Бога говораше: Љубим те, Господе, снаго моја, и прибежиште

моје, и тврђо, и стубе од лица непријатељског, и именом твојим све непријатеље наше што устају на нас низлажемо. И опет подвига поста још више држаше се.

А Бог, као и древне моћне подвижнике, тако и овога својега роба кушајући хтеде да увенча трпљењем многих напада бесова. Зато допушташе често да беси на њега навале, да га са оне високе стене гурну и о камен разбију, али он, божијом силом чуван, никакву повреду смртну не претрпе, и опет у пештеру улажаше с радосном душом. Сва злостављања и ударце од бесова примаше, свестан да Бог, цар мој, бо рење с непријатељима и страдање његово види. Ненаситом љубављу усрдно улетаху у све веће борбе, тако да се и сами беси, гледајући његово трпљење у страдању и непобедиво усрђе у борби, срамљаху, мучећи се око тога како да га убију у све жешћој љутини.

Испод те стене иа којој преподобни стајаше, река С високих гора сходећи близу протиче. И једном, од снега и дажда великог беше набујала. Када то видеше, беси се стадоше радовати и окупивши се у гомили на светог нападоше и са те стене, по божјем попуштењу, у онај поток мутни стадоше га вући, и по оштром камењу раздираху тело његово, сами себе подстичући и говорећи: „Пожурите, другови, пожурите! Ако смо раније и лењи били да губитеља нашега овог убијемо, сада је време да будемо вредни и да покажемо, усрђе, јер у овај дан колико год будемо у стању потрудимо се и утопимо непријатеља нашег! И до потока доукавши га, како нису имали власти да га у њ вргну, бијаху га много и говораху: „Иди од нас, бедниче! Теби се међу људима место не нађе, па си у наша пребивалишта дошао да нас протераш, и наше стене и пештере себи у део неправедно наследио јеси. Иди од нас без зла, иди, нико пре тебе не уђе овамо и не учини нам такво насиље! Престани да нас вређаш, иначе ћеш зло свршити!“ А преподобни им ни мало не одговараше. А они, не успевши ништа, посрамљени говораху у себи: „Да га оставимо сад жива. Ако не оде одавде, да дођемо да га усмртимо“. И тако, претећи, од њега одлажаху. А преподобни, покривен ранама, једва се до пештере на стени попе, прстима прихватајући се, и рече: „Ево ме опет! У име Господа мојега Исуса Христа, ја се вас не бојим!“ И опет као пре ћутање и пост држаше, молећи се и говорећи: „У те се, Господе, уздах, да се не постидим на веки, и да ми се не подсмехну непријатељи моји“.

Беси тад отишавши тобож за дуго оставише светог, али се одмах поново као велико мноштво војника сабраше, и дођоше на светог. И напунили бејаху сву долину и по стенама под оружјем хођаху, са шлемовима у облику глава дивљих Вепрова и с ликом медведа и осталих звери на глави, и тако страشان приказ твораху како би маштаријама уплашили светог. Дошавши до пештере стадоше пред светог и запретише му, говорећи: „Ето, већ приспе час да убијен будеш! И немој мислити да ћемо те, зато што смо ти често милостиви били, и сада, нападнута, у животу оставити. Дођосмо да те коначно убијемо. Шта ћеш сад, лудаче? Опамети се бар, и послушај нас: Устани, иди, да мачем заклан зло не умреш. Ни сухо твоје тело људскоме погребу нећемо оставити; расећи ћемо намучене удове твоје и зверима за јело у пустињи разбацаћемо, да се и остали, кад виде како си ти убијен, не усуде да нас вређају и као ти боре“.

А преподобни, молитвом против њих наоружавши се, рече: „Боже, дођи ми у помоћ! Господе ,похитај да ми помогнеш! Јер где, изгонитељи моји поново се договорише и дођоше на ме непријатељи моји, тражећи на смрт душу моју, и хвалећи

се говоре: Гоните га, ухватите га, Бог га је оставио, и нема му избавитеља! Боже мој, не удаљи се од мене! Боже мој, дођи ми у помоћ! Нека буду постиђени и нека ишчезну клеветници душе моје, нека се одену у стид и срам они који ми зло ишту. Ја се увек у тебе уздам и свакој борби мојој прилажем похвалу за тебе“. И бесима без страха рече: „Ако би и још веће мноштво пукова на ме навалило, неће се бојати срце моје. Ако ме нападнете, показашу своју смелост против вас у име Бога мојега“. Беси са гневом великим огорчише се на њ и јурнуше да га убију. А старац на вратима пештере стаде испред њих и с мочугом их спречаваше да уђу к њему. Они, пак, као пси трчаху унаоколо и са задње стране започеше прокопавати пештеру говорећи: „Храбро, не попуштајте у боју! Одовуд ћемо ући да га закољемо!“ А они који се налажаху пред вратима пештере, вичући и оружјем клепећући на њ наваљиваху, и скакаху да га копљем и мачем убију. И копљем гурнут, свесвети мој уназад посрну, и уплашен рече: „Господе, помози ми! Смилуј ми се, Господе, немоћан сам, и душа моја веома се збунила!“ И одмах уз помоћ божјег анђела одржан и ојачан не паде, и опет с мочугом не даде да се уђе у пештеру и супротстављаше се говорећи: „Чу Господ молитву моју, Господ мољење моје прими, нека се постиде и смету сви непријатељи моји, нека се врате и устиде веома брзо“. И тако божјом помоћу ојачан би старац, и беси постиђени бише и од пештере одступивши стадоше.

А старац испред пештере стаде и поново с мочугом претећи војводама бесовским говораше: „Шта ви то умислисте против мене као да сам беспомоћан? Или, као да ме понизите мислећи, у гомили против мене дођосте? Зар и поред тога што се тако често бористе са мном, не упознасте своју немоћ, или не искусисте. силу и моћ Господа Бога мојега Исуса Христа, који ми би помоћник, и не надвладасте ме као ни сад? Зар не видесте вашу несрећу и ваш неуспех, јер с војском на ме самога скупивши се дођосте, и обишавши као пчеле саће опколисте ме, и као огањ у Трњу гневом на ме праштући да ме убијете разгоресте се. А ја именом господњим противљах се и опет вам се противим! Па и данас, макар и гурнут од вас посрнух да паднем, Господ ме подржа, снага моја и похвала моја Господа, и би ми на спасење. Десница господња сатвори силу, десница господња подиже ме и ојача ме против вас. Нећу ја од вас умрети, као што се узалуд хвалите преда мном, него ћу, напротив, жив бити у Богу, спасу мојему

Исусу Христу. Макар и не престали да ме хиљадама нападасте и изгоните, у име његово ја ћу и живот мој овде скончати, а ви ћете бити посрамљени и ишчезнућете“.

А главни међу бесовима ће к старцу: „Што се, исмејани од људи, пропасти својој радујеш и тако против нас галамиш, или жив од нас избећи помишљаш? Причекај мало! Поново ћемо доћи, и брзо ћеш угледати своју смрт. Али зашто се ми уопште и боримо с тобом? Какво бисмо веће зло или теже страдање од оног што сада имаш могли навалити на тебе? Шта, бедниче, зар није од сваке беде горче и тегобније твоје живљење? Како не закључиш да је смрт од живота твојега пријатнија? Јер шта је тај твој живот којим се без памети хвалиш: зар се ниси сам, гризући биље у пустињи као звер, глађу убио? Сунцем паљен, ветром и даждом мучен, у каменој пештери тело се твоје смрзава и труне, а због наготе кожа је твоја као земља поцрнела, а у њој као у врећи кости твоје, као сено исушене, једва се држе. И толико страдајући без ума трпећи своје изнураваш живљење? Како бисмо те боље од овог повредили или проклели!...“

А преподобни у мислима рече: „Да дође милост твоја на ме, Господе, па ћу увредитељима својим одговорити реч, јер се уздах у речи твоје“, и тако гласно бесима рече: „Није ми непозната ваша лукава подвала, којом лукаво хвалећи ме наваљујте, и да узнесете ум мој хоћете гордошћу, којом ви отпадосте. Али је нечист пред Богом сваки који се поноси у срцу, јер се без ума такав надима; и ако је што добро у току многих година чинио, у једном часу упропастити може, у своју снагу без помоћи божје надајући се. А ја, од свих људи грешнији, признајем: Ја сам прах и пепео пред Господом мојим, и ништа сам по себи како треба без помоћи његове учинити не мислим. Зато је и пост мој и трпљење моје овде у пустињи, јер је он Бог мој, и спаситељ мој, и заштитник мој, и на њ се уздам. Тело моје, ако је иструлело или трули, никаква зла ми не чини: ако и труљење поднесе, устаће у неутрулежности; ако је сада неугледно, устаће у слави; ако је сада немоћно и налотом поцрнело, устаће у сјају. Јер ово пропадљиво, рече, треба да се обуче у непропадљивост, и мртво ово да се обуче у бесмртност.

„Каква је то корист, по вашем наговору заробити се многим јелима, дебело тело и узаврелу крв имати, и душу многим страстима у гресима утапа ти? Јер тело и крв царства божијег не могу наследити, рече божаствени апостол. А страдање моје и тешко живљење што их овде носим за све време живота мојега, Нису ни као један дан вечне муке која вас и оне што вас слушају очекује. Па ви и сами то знате и говорите: Пустити нас на миру! Пре времена си дошао да нас мучиш! Стога се не само на оне који Богу служе већ и на нас саме, бедне и плача достојне, може како треба позивати, јер се зна од колике части и радости, славе и светлости због гордости отпадосте“. А они, чувши од старца ово, за одговор ништа не налажаху, него их обузимаше јед и зубима својим гризући усне говораху: „О, невољо! О, ти, Петре, тврда стено! Одоле каменим трпљењем својим, одоле и победи! Одлазимо одавде, из пребивалишта нашег одлазимо. Али ако смо и ми понекад побеђени, боримо се увек и зато неке чак и велике на крају живота надвладамо. И о теби ћемо се, непреподобни, постарати“. И тако посрамљени у стиду отидоше.

А преподобни после оне страшне борбе и после победе и изборења, и после одласка бесова, уђе у пештеру и паде на земљу те с плачем великим у прси се своје бијући захваљиваше Богу као Давид, и рече: „Узвеличаћу те, Господе, јер си ме подржао и ниси узвеселио непријатеље моје мноме, јер умало да се не оклизнуше ноге моје, умало да се не омакоше стопала моја. И да ми ти Господе, ниси помогао, још мало па би се у ад уселила душа моја. Милост твоја, Господе, поможе ми, милости твоје, Господе, на веке успојаћу и уста моја објавиће хвалу твоју по сав дан спасење твоје“. И тако у умиљењу многим молитве Богу много упражњаваше и исповедаше се. После тога светлост велика у неизрецивом виђењу у пештери заблиста, и сан од њега оде по дану и по ноћи, и мишљаше као да је на небесима а не на земљи у радости и весељу божаственом, и насићиваше се неисказаним виђењима многодневном, тако да је и худо биље и горки жир заборавио јести, и ни да га скупи изаћи потом није мислио, нити је желео још да живи на земљи. Љубављу према Господу своме устрељен, псаламске стихове говораше: „Једна је душа моја Бога јакога и живог, Када ћу доћи и јавити се пред Богом?“ И тако дању и ноћу размишљајући, и умиљењем срца радосне сузе своје као хлеб слadak за јело и пиће себи нуђаше. Али је и горки жир и сирово биље ублажио Бог, и у ману претворио, и усладио боље него јела на трпезама богатих. Овим јачајући срце своје и душу своју веселећи, ничим од пропадљивих ствари у свету

не беше узнемирен. Није се, исто тако, бринуо ни о томе да обделава њиву или да кућу сагради, него се боготесаним пештерама и рупама као сјајним палатама весело радовао, и тако, са захваљивањем Богу, у спокоју и веселу многе преостале године проведе, ка Богу умом и љубављу од свега земаљског стално узношен, како и богоотац Давид о таквима рече: Богу се моћни са земље умом веома узнесоше.

И беси се више не усудише борити се с њим, Нити се к њему приближити смедоше. Али хвалисање њихово, што му рекоше да на крају живота чак и неке Велике надвладају, не заборављајући у срцу ношаше и као нож у души својој ово имајући бојаше се да и он како не буде један од тих. И увек у молитви говораше: „Не одгурни ме у доба старости, и кад изнемогне снага моја не остави мене. Не предај ме у руке непријатељима који ми завиде, да се не порадују и да не кажу за мене: Одлично, одлично, прогутасмо га“. И тако са страхом и трепетом своје спасење твораше, опомињући се оног што апостол у смерности рече: Христос дође у свет да спасе грешнике, од којих први јесам ја. И опет: Који мисли да стоји, нека се пази да не падне. И Господа који у јеванђељу учи: Све што чините, реците: Ми смо као раби недостојни; што бесмо дужни учинити, учинисмо. Јер сваки који се узноси понизиће се, и који је понижен узнеће се.

Све ово стално помињући, унижењем многим пред Господом себе смирујући осуђиваше. Тиме и до краја живота безбедна од бесова душу његову Бог хтеде да сачува, али и да објави у пустињи трпељиво и многострадално му у посту живљење.

Неки богољубиви иноци сазнадоше за њега те дођоше и замолише га да их прими, како би се од њега испосничком научили живљењу. А он, предвиђајући свој скори ка Богу одлазак, не хтеде им одрећи. Прими их и одреди им да се настане у пештерама испод друге стене, прекопута његове.

Потом, из света одлазећи, нареди им да донесу секиру и мотику, и на тој подвижничкој стени у каменој пештери у којој и до конца живота поживе преподобни, гроб да му усеку умоли их. Мало дана после припремања гроба поживевши, испосничком живљењу и у пустињи пребивању учаше братију, и крепљаше да се бесовских напада као немоћних не плаше. И исприча им све о животу своме.

После тога, грозницом обузет и по природи људској мало бололевши, причести се божаственим и животворним светим Христовим тајнама, и рече: „Слава Богу за све“. Много и с многим сузама о исходу душе своје пред братијом много мољаше се, говорећи: „Господе Исусе Христе, сине божји, прими у миру душу моју и удостоји ме да прођем кроз ваздух и мимо духове лукавства небурно и без препреке, без заседа и пакости, уз садејство и одбрану светих анђела твојих, и вођен и провођен њима тамо где ћу се теби, Богу мојему поклонити, и примити благо од тебе по великој милости и без осуде за многа моја зла дела“. И тако мир, и благослов, и заштиту од непријатеља у молитви имајући, уз то и последњи у Господу целов братији даде, и навршив дане своје у доброј старости, и поста подвизавање скончав, показа се добрим у Богу подвижником.

О, коликих подвига оца овог похвале мимоиђох и не поменух, избегавајући опширност речи! Нека му их искажу божји анђели, с којима и у телу као бестелесан

поживе, и од њих нека буде похваљен, јер се са њима у истом збору сада и весели. Али ћемо и ми од многог бар нешто мало рећи.

Похвала

Петар часни и преподобни, именом тврд и животом.

Петар истинит сиромах који осим себе ништа у пустињи не имађаше, те се ни видљивих лопова не убоја, НИ од мислених не оплени разбојника.

Петар нови пустињак који изванредним трпљењем и зељним уздржањем, древнима подобан, многе и превазиђе.

Петар свети и богоносни који простотом и безлобношћу Христа у души својој уселив понесе.

Петар благодушјем и кротошћу чедни голуб, зато и кротких земљу наследи.

Петар свеблажени страшни за бесове, наоружан молитвама му и њихов прогонитељ.

Петар што Врховног назив имаде и вером му подобан би, јер као од за Христа с радошћу распет бити изволе, тако са истом усрдношћу свакодневно у пустињи пошћењем са Христом разапе се, и без мача самомучени до крви јави се мученик.

Петар у свему изванредан, који у молитвама, бдењу и у пошћењу болестима, у наготи и студени И сунцу на опаљење, непрестаном плачу, и уздисању, у умиљењу и сакрушењу срца кроза све године живљења својег у пустињи себе предаде, изнад страсти греховних добрим подвигом јави се, и достиже до краја свега жељеног који сви богољубиви да стигну у жудњи труде се, то јест савршену љубав према Богу, која је прво и једино блаженство.

Крај маловременог и привидног живота на земљи остављајући, и позван у бесконачан ка Христу и блажен живот, хтеде да дух свој сам преда Господу. И одмах горепоменућу братију опусти у њихову пештеру да почину, заповедивши им да сутрадан опет дођу к њему. Братија и не хотећи, али наредби старчевој не смејући противити се, отидоше.

Те ноћи, кад устадоше за поноћну и јутарњу службу, чуше неизрециве песме и гласове који сладошћу ум и срце у умиљење одводе. И брзо из пештере изађоше и тражаху да виде откуда ово слатко и за слух пријатно појање долази. И погледавши на стену старчеву и видевши пештеру његову као да је многим свећама осветљена, зачуђени тим, говораху: „Кад одосмо, старца самога остависмо. Па ни огња раније у пештери његовој није било. И како светлост велику у њој сад видимо и многих појаца гласе откуда чујемо? Да није ко од познатих му пре нас дошао и с њим се радује? Али какво је то чудно њихово весеље, јер ни песама силу не успевамо схватити?“ И хтедоше доћи до пештере и утврдити шта се у њој догађа, али их заповест старца задржаваше.

Та ноћ им се као цела година учинила, говораху, паштећи се и чекајући јутро да дођу до старца и виде шта се са њим десило.

Кад бише окончане те слатке и неизрециве песме, одмах по томе и дан освану, те братија журно стигоше у пештеру, и нађоше је пуну благоуханих мириса и никога другог у њој не видеше осим преподобнога у усеченом гробу где лежи као да спава, у власено рубље умотан, и отишао ка Господу, лицем веома светло сјајећи и тиме чистоту ка Господу, лицем веома светло сјајећи и тиме чистоту и сјај душе своје испољавајући. Тада схватише да се нису из људских, калних, и лажљивих, и клеветом оскврњених, и нечистих усана него бестелесних и чистих светих анђела који стално Бога поју, кад појаху светог старца, гласови из пештере чули. Дивећи се светости старца и похваливши Бога који га тако почаствова, негодоваху на старца и жалећи се говораху: „О, немилосрдни! О, равнодушности твоје према нама, оче! Анђеле на свој погреб примити хотећи, нас као грешне одагнао јеси, иако добро знаш да си тиме Много ражалостио оне који тебе ни мало нису ожалостили“. Али захвалише Богу што се благослова и молитве његове пре престављења његовог удостојише.

Многим изливањем суза и надгробним псалмима, ако и пре њих од анђела опојаноме оцу одадоше пошту, и часно и преподобно лице његово са страхом целиваше, и тако камењем камени покривши гроб плакаху, називајући себе јаднима и изгубљенима због тога што се лишише светог старца. И тако плачући у своју пештеру вратише се.

А Бог, не хотећи да утаји зној труда, који је њега ради проливен, и добро и чврсто у пустињи трпљење преподобнога, после не много времена исушене часне и свете мошти њихове као миром аромата благоухањем обогати и дарова им благодат да исцељењем чудеса творе. И до ушију многих допре глас о њему, и одмах људи из околине и из многих ближих и даљих крајева почеше долазити и притицати, па се светим његовим моштима клањају и до овога дана. И сви који с вером и љубављу долазе, кад одлазе, одлазе без туге и не без користи, јер од многих и различитих недуга оздрављење примају, и притиснути дусима нечистим ослобођени бивају, јер је примио од Бога власт за живота и после смрти да ове одгони. Тако Бог прославља славитеље своје.

А ја, кукавни Теодосије, за чудеса која се показивањем светог Духа и исцељењем од светих моштију преподобнога догодише, чезнући много за њим, с љубављу и вером, и молитвама преподобнога од Бога удостојен, дођох из Свете Горе Атона, и светог оца светим и чудотворним моштима поклоних се. Угледавши пустињу његову и стену на којој се подвизавао видех дивно од Бога за отшелнике устројено пребивалиште. Јер место је ван света и за сваки подвиг прикладно, на стално умиљење и плач за богољубиве поучно. Пештера, пак, преподобнога, у којој натчовечански као анђеол поживе, у цркву божју претворена би, а у њој гроб његов и светих моштију остаци чудотворни леже. Главу његову свету са осталим удима, док испрва у пустињи лежаху, христољубиви људи са великом љубављу и вером, неки у Константинов град а други другамо разграбише и однесоше, и сваки у свом отачаству поделише на украс и лепоту црквама.

Све ово видевши и по том дознадох колико је велики у посту и трпљењу преподобни и ваистину достојно од Бога прослављени, и распитах се код мештана и многих из околине за оно што из живота његова хтедох дознати, и што слушањем примише од оних инока који преподобнога погребеше и који с њима бејаху, па ми то о њему испричаше да и род роду после њих ово пренесе као повест, те написах и сатворих да сваки може прочитати, да се добро житије преподобнога не би приповедало као сан и гатка, и да тиме не бисмо били лишени користи и умиљења.

Нека и сви ми који читамо и слушамо, молитвама преподобнога, оставивши зла дела и на добро се покајавши, Богу пођемо, и опроштај грехова овде достигнемо и обновљење вечних блага добијамо, у томе самом Христу Исусу Господу нашем, коме слава са Оцем, моћ, част и поклоњене заједно са светим духом, и сада и свагда и на веке векова, амин.

